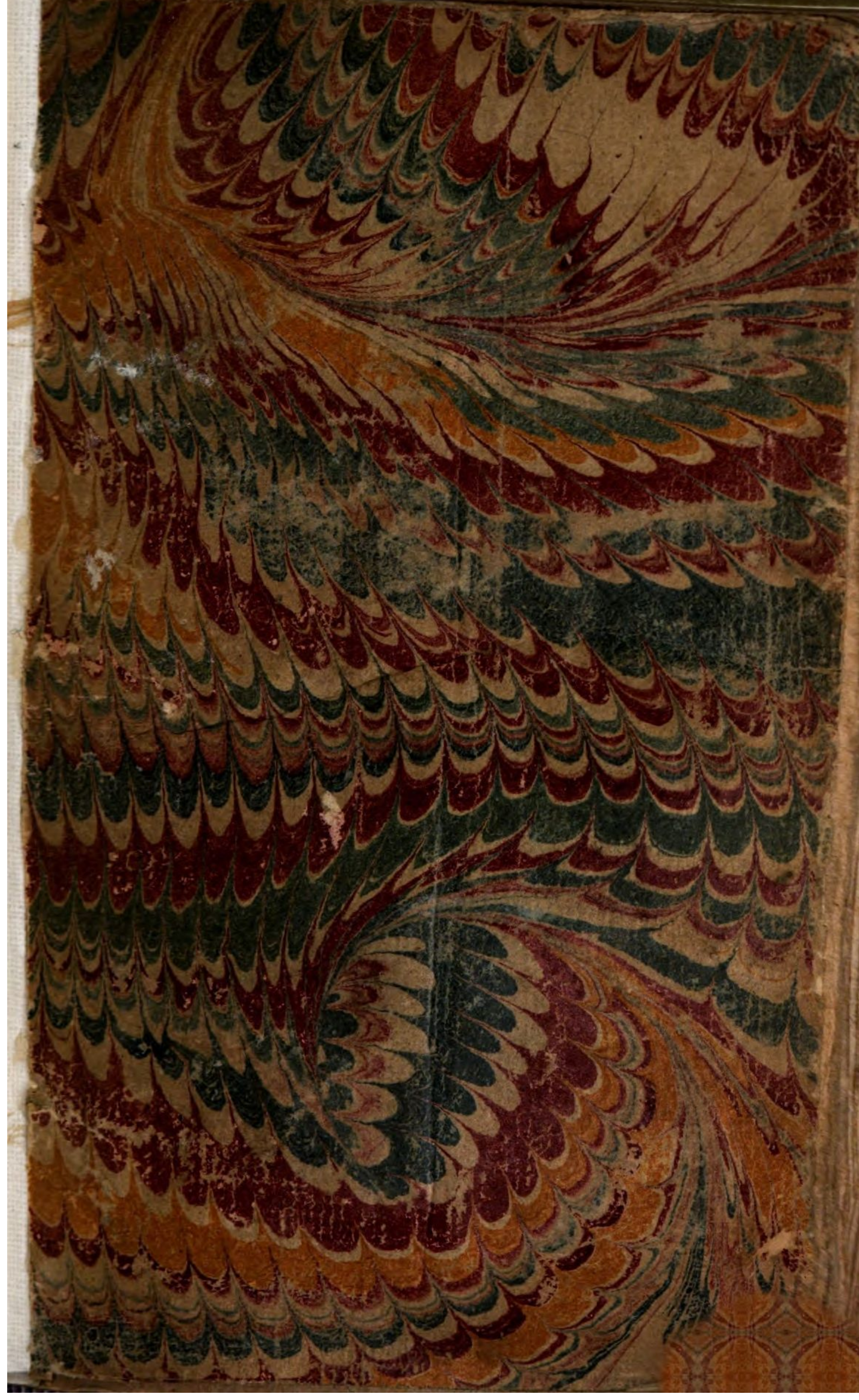

Geo. U. 197

Geogr. univ.

197

Knaus.

GEOGRAPHIA GENERALIS

Sive

DESCRIPTIO GLOBI TERRAQUEI

Secundum tres à Geographis
ceptas Divisiones, Mathematicam
licet, Naturalem s. Physicam, &
Politicam, quibus præmissa sunt
quædam Geographiæ Præ-
cognita.

AMPLISSIMAE FACULTATIS

PHILOSOPHICÆ CONSENSU

exhibet

JOHANNES CHRISTOPHORUS
KNAUS.

TUBINGÆ

apud CAROL. THEOPH. EBERTUM

1 7 3 2.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

21 B. 5. d. 8

SERENISSIMO atque POTEN-
TISSIMO PRINCIPI ac DOMINO,

DOMINO,

EBERHARDO

LUDOVICO,

**DUCI WURTEMBER-
GIÆ**

atque

TECCIÆ,

**COMITI MONTISPE-
LIGARDI, DYNASTÆ IN
HEIDENHEIM;**

**SACRÆ CÆSAREÆ MAJE-
STATIS SACRI ROMANI IMPERII,
CIRCULI item SUEVICI**

**GENERALI CAMPI
MARESCHALLO EQUESTRIS
ac PEDESTRIS LEGIONIS
CHILIARCHÆ.**

&c. &c. &c.

PATRIÆ PATRI
OPTIMO

HEROI PIO, FELICI,
MAGNO,

PRINCIPI ac NUTRITIO MEO
LONGE CLEMENTISSIMO

Summum DEi Favorem,
Vitam maxime Vitalem & exop-
tatam, Rem usque quaque
fortunatissimam.

SERENISSIME ac PO-
TENTISSIME

PRINCEPS,
DOMINE CLEMEN-
TISSIME!

I Gnoscas oro atque obse-
cro, **CELSISSIME**
PRINCEPS, adulta Virtu-
te **HEROS!** quod eo teme-
ritatis dicam, an audaciæ?
sum prolapsus, ut **TUUM**
Celsissimum **NOMEN** pri-
mis hujus Libelli paginis
mandare non erubuerim.

Pietās audacem esse jubet ;
cumque tot ac tanta â TE,
PRINCEPS CLEMEN-
TISSIME ! collata sint in me
Beneficia , ut de præcipuo
gloriarī queam favore , ma-
lui proposito utrinque peri-
culo , in eam peccare par-
tem , quæ mihi videbatur tu-
tior , & temeritatis potius
subire suspicionem , quam
ingrati animi turpem mihi
attrahere ignominiam ; præ-
sertim cum insignis Favor &
Paternus Amor TUUS erga
quosvis Patriæ Cives id abun-
de sperare jubeant â TE , imo
longus jam cogat usus nos
esse certos , TE non rerum
gra-

gravitate, sed Alumnorum
TUORUM tenera animi
propensione grates quascun-
que solere metiri.

Ad Pedes igitur TUOS,
EBERHARDE LUDO-
VICE, Princeps Celsissime!
ad Pedes, inquam, TUOS
provolutus adsum, eo, quo
decet, animo, TE suspicien-
te, TE venerante, TE PA-
TRIAE PATREM, colen-
te, animo, ut verum fatear,
timido atque trepido, ut mi-
hi nec color constet nec vul-
tus; ast tamen & animo, qui
grates pietatis plenas, TIBI
CLEMENTISSIME
PRINCEPS! forsan insoli-
tas,

tas, mihi verò diu atque sem-
per cogitatas affert. Suscepi-
sti nimirum me in sedes mihi
jucundissimas, Cœnobia pu-
to, loca veneranda, mihi dile-
cta, in quibus etiam hoc, qua-
lecūque sit, natum esse sciunt
ii, quos venerari, quibus obe-
dire & obtemperare TUA
me iussit Voluntas; suscep-
tum aluisti, amictum præbui-
sti, non ut Princeps Civem,
sed ut Parens Amantissimus
me habuisti filium. Ita largi-
ter expertus sum & adhuc
experior, quantus in TE sit
amor, quantumque studium
con-

conservandi Scholas bene ac
recte à Majoribus institutas.
Scilicet nequaquam TE fu-
git ac fugere potest, quan-
tum inde salutis, quantum ad-
jumenti proficiscatur in
Rempublicam, cujus fulcra
scholas esse præclare dixit,
quicumque dixit. DEUM
oro & imploro, & id mecum
omnes, qui recte sentiunt,
unanimes voce contendunt,
velit nobis semper fervare
Principes, quorum inusitata
& singularis sapientia, & assi-
dua pietas, & in tuenda Re-
ligione verâ mirâ fortitudo

) (5

hono-

honori queat esse divino Numi-
mini, exteris exemplo, Ci-
vibus autem Patriæ gaudio
atque emolumento; Velit,
inquam, tales nobis dare
Principes, quales semper de-
dit, quibus nihil prius fuit,
nihil antiquius, quam ut
Scholæ florent, à quarū flo-
re ac vigore salus & Reipu-
blicæ pendet & Ecclesiæ; uno
complectar verbo: DEum
precor, velit nobis semper
dare Principes TIBI similes.
Tot enim Cœnobia, magnis
semper sumtibus sustentata,
quid aliud declarant, quam
adesse Principem salutis pub-
li-

licæ Amantissimum, gloriæ
divinæ Studiofissimum ?
Cumque tales Musarum se-
des nunquam diminueris, sed
auxeris potius, multisque
subinde beneficiis exorna-
veris, facile constat, TE non
sola hæreditate relictum à
MAJORIBUS TUIS gene-
rosissimis talem possidere
mentis ardorem, sed penitus
insitum in Animo TUO &
innatum esse, ut, si per æta-
tem videre potuisses, quan-
tum **MAJORES TUI** Lau-
datisimi de Scholarum in-
cremento laboraverint, quā-
tas de Cœnobiis susceperint
curas, quantam in iis tuen-
dis

dis atque conservandis adhi-
buerint diligentiam atque
vigilantiam, profecto, ficut
Alexander olim de Parentis
sui, ita TU de TUORUM
MAJORUM Virtute con-
questus esses, cum TUÆ
Virtuti nullam relinqui ma-
teriam TIBI persuafisses. Sed
non necesse est, ut longinqua
revolvam, qui præsentia satis
digne mirari non possum.
TE, PRINCEPS CELSIS-
SIME, omnibus Virtutibus
Condecoratissime! TE in-
tueor, TE, quantum possum
admiror; In TE uno com-
prehenduntur omnia, quæ
in singulis veneramur singu-
la.

la. Vellem, si in meis esset viri-
bus, TIBI ponere monumentum

--- ære perennius

*Regalique situ Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo præpotens*

*Possit diruere, aut innummerabi-
lis*

*Annorum series & fuga tempo-
rum.*

Sed satis habeat Terrarum Orbis
& futura secula, ea mirari posse
gloriæ TUÆ monumenta, quæ
TUA Virtus ipsa ponit, frequen-
tissima; mihi non nisi debitam TI-
BI ita significare licet pietatem.
TE Veneror, TE precor immor-
talem, TE talem semper exopto,
qualem TE semper præbuiſti, me
talem TIBI spondeo, qualem me
voluisti, imo talem, qualem me
semper præbui, & qualem me dum
vivam præbiturus sum, ad quævis
obse-

obsequia, ad quævis servitia TI-
BI, PRINCEPS CLE-
MENTISSIME! paratissi-
mum, &

SERENITATIS
TUÆ

Servum Subjectissimum;
Johannem Christophorum
Knausium.

PRÆFATIO

Lectori Benevolo Salutem &
Officia.

Blennium est & quod excurrit, ex quo Uni-
versam Geographiam latino idiomate con-
scripsi, non ea mentē, ut publicam aspiceret
lucem, verum ut privato usui, meo imprimis
& aliorum, quibus familiariter utor, inser-
viret, cum latino sermone confectam hujus æta-
tis Geographiam legendi facultas nullibi fue-
rit data. Accidit autem nescio qui, ut jam
in conspectu appareat publico prima & ea qui-
dem exigua ejus pars, quæ maxime agit de Glo-
bo. Non postulo, ut in arce ponatur, quasi illa
Minerva Phidiae; hoc tamen imprimis mone-
re volui: In omnibus omnino disciplinis nihil
potest esse magis utile, nihil magis commodum
docentibus æque ac discipulis, quam ut extent
disciplinarum Sceleta, id est, tales libri, in
quibus summa disciplinæ capita breviter ac suc-
cincte tradantur, ita ut à quolibet nexus to-
tius disciplinæ facile possit perspicui ac intelligi
uno quasi intuitu, quid sibi velit qualibet dis-
ciplina, & ad quem tandem finem omnia sint
perducenda? Quæ cum ita sint neminem fore
credo, cui non probetur hoc consilium, quo in
tertia Divisione, Politica scilicet, summa Geo-
gra-

PRÆFATIO.

graphia universa capita ita distincte exhibui, qualia forsā rerum Geographicarum gnari desiderare potuerunt. Premissa sunt quadam Præcognita Geographia, qualia hinc inde colligere licuit, scitu credo non indigna; continent illa quādam Geographia Historiam auctoresque Geographicos. Qui plura ejusmodi legere cupit, potest evolvere libros in præcognitis nominatos & inprimis etiam Librum JOANNIS GEORGII LIEBKNECHTI, quem edidit anno 1712. in quo traduntur Elementa Geographiæ Generalis, triplici sectione exposita I. Præliminaris est, quæ naturam & constitutionem, itemque studii Geographici fata monstrat. II. Doctrinalis. III. Artificialis. Hæc sunt, quæ præfationis loco maxime dicta volui. Ceterum Vale Lector Candide! Et, si quem usum ex hocce libello capi posse putas, cape, ego Tibi illum felicem precor, iterum Vale! Dabam Tubingæ in Mus. August. Ipsis Kal. Febr. clc lcccxxii.

P R A E C O G N I T A
GEOGRAPHIAE.

HOmerus Græcorum Poëtarum Prin-
ceps, cujus temporibus Geographiæ
infantia fuisse dicitur, in eo inter
alia quoque argumento suum exercere vo-
luit ingenium, ut quôdam carmine bellan-
tes fecerit mures; & pariter Poëtarum La-
tinorum princeps Virgilius eo affecit hono-
re Culices, ut adhuc quoddam de iis super-
stes legi possit carmen; quin etiam Ovidius
integrum conficere poëma de Pulice nullus
dubitavit. Lucianus muscas, Melanchton,
Agrippa & plures insuper alii Asinos non
tam indignos judicarunt, ut non etiam ali-
quid publicis de iis mandarent litteris. Iso-
crates Busiridem Tyrannum crudelissimum
laudare destinato instituit consilio, quem
in Neronis immanitate laudanda imitatus
est Cardanus. Plato autem atque Carne-
ades non erubuerunt injustitiam in virtutum
quasi referre numerum & ejus prædicare lau-
a lau-

laudes. Alius parasitorum mores sibi laudandos proposuit; alius iterum stultitiæ partes defendendas suscepit; febrim alius, alius alium laudare connisus est morbum; alius in umbra, alius autem in Hyeme celebranda suam ostendere voluit eloquentiam. In talibus autem argumentis suum insumere tempus, quid aliud est, quam aut aperte ludificari, aut alios ridere, aut etiam suas ostentare vires atque facundiam, quæ vel ex rebus alias contemendis non solum, & pro nihilo habendis, verum etiam detestandis atque vituperandis laudem aliquam consequi queat, ostendendo verum esse, quod eloquentiæ Romanæ pater Cicero dicit: *nihil esse tam incredibile, quod non dicendo fiat probabile; nihil esse tam horridum & incultum, quod non splendescat oratione & tanquam excolatur.* Ego si nunc Geographiæ partes defendendas, laudandas atque prædicandas susciperem non in simili argumento meum posuisse laborem alios credo iudicaturos; æque ac mihi curandum non esset unde meas desumerem rationes & argumenta, quibus aliis persuadere possem, dignam esse Geographiam, ut aliquod in ea consumatur tempus, quin etiam ut majus in eam adhibeatur studium, quam plerumque

que fieri solet, ut illis curandum est, qui tam leve, tam vile, & tam paradoxum elegerunt dicendi argumentum. Quod si enim unicum tantum istud afferren, quod etiam ex Geographia pro Existentia DEI non minimi roboris argumentum possit peti, profecto satis esset. Cernatur enim universa hac terra, locata in media mundi sede, solida & globosa, & undique ipsa in sese nubibus suis conglobata, vestita floribus, herbis, arboribus, frugibus, quorum omnium incredibilis multitudo insatiabili varietate distinguitur. Adde huc fontium gelidas perennitates, liquores perlucidos omnium, riparum vestitus viridissimos, speluncarum convacus latitudines, saxorum asperitates, impendentium montium altitudines, immensitatesque camporum, adde etiam reconditas auri argentique venas, infinitamque vim marmoris, & innumera adhuc alia, nonne Deum esse testantur eundemque sapientem non minus ac omnipotentem? Verum id aliis jam diu fuit perspectum, qui prolixius de hoc argumento differere coeperunt. Sunt enim omnia admirabilia. Quanta Maris est pulchritudo? quae species universi? quae multitudo & varietas Insularum? quae amœnitates orarum & littorum? quot genera, quamque disparia partim

submersarum, partim fluitantium, partim in-
natantium belluarum, partim ad saxa nativis
testis inhaerentium. Ipsum autem mare sic ter-
ram appeens littoribus claudit, ut una ex dua-
bus naturis conflata videatur. Hæc & hujus-
modi ala, si vel homines veræ Religionis
& veri ignaros Dei rapuerunt in admira-
tionem, ut de Ente aliquo supremo cogi-
tandum esse judicarint, quales non oportet
esse & quo animo affectos, quibus id tan-
tum ut cumulus accedit? sed mitto hæc o-
mnia, quibus omnes adimpleri possent pa-
ginae. Auctor Lexici recens in vulgus e-
missi conqueritur de negligentia studii Geo-
graphici, & videri, inquit, ac si istud stu-
dium plerumque non censeatur dignum,
quod majori agatur diligentia. Non au-
tem ille solus est, qui Geographiam tanto-
pere negligi dolet; Socium inprimis etiam
habet Auctorem Geographiæ Germanorum
vernacula editæ, qui se Melissantem amat
appellari. Scio præterea alios, Viros eru-
ditos, qui idem sentiunt; ex quibus memi-
ni dixisse quendam, inter alias causas, qua-
re nostro seculo Geographia, una cum u-
niversa Philologia tantopere negligatur, ita,
ut tantum non aperte dicant, turpe esse &
animo magno, ad amplam adspiranti rerum
scien-

scientiam indignum in istiusmodi levibus elaborare studiis, etiam hanc unam esse, quod ii, qui huiusmodi doctrinas urgeant, ceterisque præstent, non facile soleant in hæreseos venire suspicionem, nisi quem terreat metus à Cleanthibus. Nam in eo jam extremo hominum mores esse sitos, ut qui multum in eruditione sibi videantur excellere, sibi honori ducant in aliquam hæreseos venisse suspicionem; id quod quasi certissimum solidæ eruditionis, quam se consequutos putent, esse credant indicium. Aliter de Geographia sensisse STRABONEM Geographum fere antiquissimum, constat, qui libro primo rerum Geographicarum *Terra descriptionem*, inquit, *quam in præsentia instituimus*, philosopho non minus *ulla alia re, quam is suæ tractationis esse ducit, considerandam censemus.* Quod nos haud ab re sentire, multis argumentis liquet. Qui enim primi philosophiam attingere ausi sunt, philosophi ii fuere: Homerum dico, Anaximandrum Milesium, ejusque civem Hecateum, ut Eratosthenes etiam ait, item Democritum, Eudoxum, Dicaearchum, Ephorum, aliosque complures: nec non iis ætate posteriores, Eratosthenem, Polybium, Posidoniumque, homines & ipsos Philosophos. Iam multarum

rerum cognitio, qua sola hoc opus confici potest, non est nisi ejus, qui divinas humanasque res contemplatur, quarum rerum scientia philosophiam definiunt. Tum utilitas quoque multiplex, quæ partim ad negotia civilia actionesque Principum Virorum conducit, partim ad cognitionem cælestium, terrestrium, maritimorumque animantium, stirpium frugum, atque aliarum rerum, quæ singulis visuntur locis, virum designat eum, cui vitæ ars & beatitas cura sit. Verum uti rerum humanarum omnium, ita & disciplinarum inter homines semper aliqua est animadversa vicissitudo, ut nunc hæc nunc illa eminuerit Disciplina; prorsus, ut hominibus de Geographiæ negligentia conquerentibus aliqua spes remaneat, fore aliquando, ut & hæc è suis quasi progrediatur tenebris, & majore ab hominibus colatur diligentia: præsertim cum illa non omnino jaceat, sed hinc inde per Orbem semper aliqui reperiantur, qui non sine multo labore & industria quidem, sed etiam non sine magna laude in ea versari soleant. Attamen in primis

Apparent rari nantes in gurgite vasto,
qui aggredierentur opus aliquod Geographicum latina lingua conscribendum, cum
tamen

tamen id maximè foret & utile & necessarium. Scio equidem moris jam esse, eumque morem apud Germanos in dies magis invalescere, ut sua utantur vernaculâ, non solum in edendis libris, verum etiam in sermone eo, quem vel disputando, vel docendo, vel colloquendo insumunt, cum tamen & deberent & maxime deceret, uti vernaculâ, non autem ea, quam à parentibus quasi hæreditate acceperunt, sed Eruitorum, id est, Lingua Latina. Hinc tot jam extant Auctores Classici Germanis notis quasi turpiter habiti, imo etiam in Germanam linguam translati; id quod, quanto fiat detrimento clamant omnes ii, quibus puerorum ingeniis omnis insumendus est labor. Talia autem maxime Geographia experitur, quæ nullibi plane latino idiomate apparet. Dico autem nullibi. Nam ego quidem probe scio, quanta fuerint in Geographiam merita Virorum illorum celeberrimorum, Cellarium puto atque Cluverum, item & Valerium aliosque. Sed doleo tales Viros extitisse tantum seculo priori, ut ita nostram videre non potuerint ætatem. Hinc cum & eorum libri, quos confecerunt, Geographici, seculo jam priori quoque fuerint emissi, neminem id

persuasurum mihi credo, istos nunc eum, quem tum temporis, quo erant primum in lucem editi, posse præstare usum. cum Geographia, vel potius rerum in Orbe habitabili status, qualiscunque sit, semper soleat mutari. Nunc enim mutantur rerum atque possessionum Dominia, nunc castellum, nunc oppidum, nunc urbs aliqua aut denuo exstruitur, aut melius reficitur, prorsus ut altero quovis anno multa quoque in in libris de Geographia agentibus immutari debeant; id quod usus & experientia, quin & recens publici atque itineraria, & Geographici quoque libri toties denuo typis impressi satis luculenter testantur. Hinc istorum Virorum de Geographia quidem bene meritorum opera, præsentì tempore, cum totum jam præterlapsum sit seculum, ex quo fuerunt in vulgus emissa, magnum non amplius præstare possunt usum; taceo, quod isti libri partim nimis sint breves, partim etiam lectu difficiles. Quod posterius quidem maxime de Cluvero dictum volo, quem valde succinctum haberemus superstitem, nisi aliùs in illo augendo extitisset opera. Cum verò tali modo sit auctus, ut illa, quæ fuerunt addita, ipsi auctori non sint inserta, sed subjecta & passim per librum

brum sparsa, ut ita unam eandemque rem duobus aut sæpe etiam tribus locis descriptam quærere debeam, multum omnino detrahitur jucunditati, quâ tam largiter aliâs frui possunt ii, qui Geographicos libros legendo se delectare cupiunt. Cellarii opusculum, quod inscripsit Nucleum Geographiæ Novæ & Antiquæ, breve est & angustum, ut non amplius nec ratione temporis, nec ratione rerum, quæ in eo continentur (de Geographia nova id intelligendum, nam antiqua non immutatur) sufficere queat. Alterum ejusdem Viri opus nimis est pretiosum & rarum, uti quidem & alii omnes libri Geographici, quorum plures in sequentibus nominabo, latina lingua conscripti, ita ut non in omnium versentur manibus. Est igitur omnino penuria librorum de Geographia latino sermone agentium; quod quidem mirum est, cum tanta reliquorum librorum, de quavis disciplina tractantium, multitudo sit, ut rem litterariam, quæ charta typis impressa consistit, quidem augere, scientias autem magis impedire, earumque incremento officere videantur. Quod si quis occurrat, non tantum præstare usum Geographias latino sermone conscriptas, quantum præstent Ger-

manæ, non esse omnes, quibus Geographi-
as legere volupe sit latinarum litterarum do-
ctos; ei ego eodem jure responsum velim
non omnes omninò esse mercatores, dari
homines eruditos, latinarum litterarum a-
mantes, qui non id ex Geographiis Ger-
manis haurire queant & velint, quod pos-
sent ex Geographiis eruditorum Vernacula,
id est, latina lingua conscriptis. Nullus
dubito, quin omnes, qui quidem recte sen-
tire cupiunt, idem mecum sentiant. Taceo
quod multa eaque jucundissima scitu, quæ
ipsam latinam linguam attinent, ex Geo-
graphia debeant illustrari & demonstrari;
ut nunc exempli gratia, quædam levissima
quæ veniunt in mentem, afferam; istud
proverbium quod ita sonat: Incidit in Scyl-
lam, qui vult vitare Charybdin; & istud de
ære Dodoneo desumptum, & multa adhuc
alia; an aliunde, quam ex Geographia me-
lius, an jucundius ex Lexicis discuntur?
minime credo quemquam inficias iturum,
quod

dulcius ex ipso fonte bibantur aquæ.
Hæc autem & hujusmodi multa, quæ pos-
sunt tradi in Geographiis latinis multò com-
modius & multò aptius quam in Germanis
mercatores & ejusdem generis alii homines
non

non curant ; nec talia in Geographiis quoque desiderant alii complures, qui tantum Geographias legunt, ut recens publicos melius intelligant & rectius; uti ē contrario homines latinarum litterarum docti, aliarumque disciplinarum minime rudes non anxie quærent in Geographiis, utinam locorum haleces suas capiant Batavi, & quæ sunt alia hujusce generis levia, quæ recensendo plerique Geographias absolvi sibi persuadent. Cum itaque Geographia immensum dicendi proponat argumentum, ita ut nec vires unius ejusdemque hominis sufficere, nec multa id capere queant volumina; hominum autem alius alia magis amet, magis optet, magis desideret & magis necesse habeat; patet unicuique singulis hominum generibus singulas posse confici Geographias, ita, ut alia in usum Mercatorum, alia rerum in usum opificum, alia denique in usum Eruditorum cedat. Geographia autem in gratiam eorum scripta, qui in litteris atque scientiis omne suum consumunt tempus, quæ potest esse dignior, quæ utilior, quæ jucundior; quæ denique quæ magis commendari mereatur, quàm ea quæ latinis conscripta est litteris? Sed ego probe sentio & intelligo, quæ vera subsit causa.

sa, quare nulla latino idiomate vestita videatur Geographia. Non sufficit levis aliqua latinarum litterarum cognitio; non sufficit unum tantum perlustrasse auctorem latinum; quævis per universum terrarum orbem iusto suo compellare nomine, ita ut latinum & Romano ore dignum videatur, mirabilia naturæ rite significare, ultro retroque se flectentia montium juga, multiplices, ut tantum exempli gratia quid afferam, & tortuosos fluviorum cursus, ita ut ubique reperiuntur, digne recensere, terræ barathra, voragines, montium infinite variabilium nunc acclivitatem nunc declivitatem ita indicare, ut lector exinde possit aliquod animadvertere discrimen, nec eâdem vel declivitate vel acclivitate montes vel surgere vel cadere sibi persuadere debeat, hoc opus, hic labor est. Accedunt adhuc aliæ difficultates satis multæ, attamen superabiles, prorsus ut qui ad Geographiam latina lingua conscribendam suum applicare velit animum, *cavere sibi debeat, ne tantum respiciat, quam ille labor honestus sit & utilis, verum etiam utrum habeat efficiendi facultatem; in quo ipso considerandum quoque est, ne quis temerè desperet propter ignaviam, aut nimis confidat propter cupiditatem; in omnibus enim negotiis,*

negotiis, priusquam adgrediaris adhibenda est preparatio diligens. Stat à meis partibus Pomponius Mela, qui quidem satis latinè scripsit, & expertus quales quantæque sint propositæ difficultates, & quæ obstant impedimenta hisce verbis suam exorsus est Geographiam: *Orbis situm dicere aggredior, impedimentum opus & facundia minime capax, constat enim ferè ex gentium locorumque nominibus, & eorum perplexo satis ordine, quem persequi longa est magis, quam benigna materia, verum adspici tamen cognoscique dignissimum, & quod sine ope ingenii orantis ac ipsa sui contemplatione pretium operæ attendentium absolvat.* Sed hæc hætenus de latinarum Geographiarum penuria. Quod si jam eas, quæ nostra vernacula sunt editæ, consideramus, quæ quidem satis multæ sunt, ut de penuria conqueri nemo queat, nescio an illarum præstantia hominum satisfaciat desiderio. Nolim hoc dictum æstimari in contemptum eorum Virorum, qui isto non obstante præclare de Geographia sunt meriti. Nam id humanarum non est virium, ut unus aliquis aut pauci tantum sua ætate præstent, quantum multi omni labore connisi præstare vix queunt integris seculis, ut nimirum disciplinarum aliquam plane jacentem erigant quasi

quasi & ita augeant, ut debitum ex ea quilibet haurire possit fructum. Ita illi Viri quidem, quicunque sunt, id abunde præstiterunt, quantum suarum cujuslibet fuit imperium. Ceterum tamen, illis non renitentibus, sed potius credo confirmantibus id affirmare possum, quod multi adhuc dentur hiatus, multæ lacunæ, ita ut multis in locis præter nuda rerum nomina nihil sciamus. Id quod quidem facilius ferendum esset & melius ferri posset, si de Asia, Africa atque America tantum posset asseri; verum idem audire, & idem experiiri de Europa, sed quid dico de Europa? dicam de Germania ipsa, nescio an non vitio verti queat omnibus eam incolentibus. Honoris causa nominabo HUBNERUM, Virum celeberrimum, & inprimis de studiis liberalioribus maxime meritum, quem quidem vidisse nostra gaudet ætas, jam verò vita defunctum dolet. Non dicam quantum ille præstiterit edendo Quæstiones suas Geographicas, id quod toties repetita earum impressio satis superque declarat, nec non aliorum quoque hominum Geographiæ, quæ lucem forsitan nequaquam vidissent, nisi præeuntem habuissent Hübnerum; dicam tantum de unico illo adjumento, quo Geogra-

gra-

graphiam tironibus jucundiores atque faciliorem, adultioribus & omnibus omnino magis expeditam reddidit atque suavem: ingeniosam, puto, pariter ac utilem Tabularum Geographicarum *illuminationem*, quam proprio suo arbitrio in hujusmodi rebus imprimis gnaro jussit institui, ita, ut non solum alia quævis regio, alio semper colore conspicua reddatur, & termini regionum accurate describantur; verum etiam ut ipso Tabularum intuitu quilibet statim possit internoscere, (si modo ei ante perspectum fuerit, quid quisque color designet) quæ regiones in Tabula Geographica apparentes Romano Catholicam amplexentur Religionem, quæque venerentur Evangelicam, & quæ Reformatam, imo quæ mixtam habeant religionem; cujus rei testimonium & exemplum esse potest inter alias etiam illa Tabula, quæ Helvetiorum pagos sistit delineatos. Venerabuntur credo hanc ingeniosam Viri celeberrimi solertiam omnes illi, qui Tabulam aliquam Geographicam nullis coloribus distinctam aspexerunt. Quantæ ibi deprehenduntur tricæ! quantæ difficultates! quam molesta locorum investigatio! quam fallax inde reportatur memoria! plane ut tædio potius abjicienda Geogra-

ographia, quam cum Voluptate aliqua pertractanda videatur. Est igitur omninô verum, quod hac ingeniosa Viri diligentia multo splendidior, multô ornatior, multô facilior & multô jucundior reddita sit Geographia. Nihilominus etiam fatendum est, esse hoc tantum externum quid; non enim omnem absolvit rem, imo plane non tangit. Inquirendum est melius in adcuratas rerum sedes, terrarum fertilitates, earumque sterilitates, quid quævis terra facillime capiat; item adcuratius investiganda sunt antiquitatum monumenta passim per terrarum orbem sparsa, & quæ sunt alia bene multa, quæ desiderantur adhuc cum quodam sit optandum, *ut Heros quidam aut Hercules exsuscitaretur, qui Geographiam tot mendis, tot nævis miserum in modum conspurcatam, emendaret emundaretque, ut Atlas aliquis resurgeret, qui collapsam aut profectô collabescentem terræ machinam, humeris sustolleret suis, & manu & munificentiâ sua suffulciret, ut Tycho quispiam renasceretur, qui quod in coelis ille præstitit, in terris hic idem tentaret. Nonne mirum est nos perfectionem, (si quidem credere fas est) cælestium corporum tot innumeris parasangis, imo diametris terrestribus à nobis dissitorum notitiâ habere, quam*
terra;

terræ, quam quotidie calcamus? qui cælum
tanquam regiam domum, suspicimus quidem,
in terra vero acquiescimus, in hac quiete frui-
mur & mora, nec tamen illius plenam, quidni
fere nullam, notitiam tot seculis acquisivimus.
Credo revera maximos Geographiæ thesauros,
& arcanas observationes in Nauclerorum scri-
niis, secretorum loco asservari, nec in lucem
propediem productum iri. Est etiam incom-
modum quoddam, quod quidem in omni-
bus fere libris Geographicis deprehenditur;
nimirum ubi sermo est de urbe aliqua nobi-
liori, quæ magnitudine aliâque præstantia
reliquorum multas videtur antecellere, ibi
nulla addunt signa, nullas significationes,
nulla indicia, ex quibus posset intelligi,
quomodo talis urbs ad reliquas se haberet;
duabusque hujus generis urbibus propositis,
si nimirum in contentionem veniant & com-
parationem, utra alteri sit præponenda. Pari
modo de castellis munitisque urbibus senti-
endum est. An enim omnes pari ratione
se habent? propositisque duabus urbibus,
iisque insignibus, annon una altera potest
esse præstantior, licet utraque referenda
sit ad urbes terrarum orbis nobiliores? an
omnia uno eodemque modo iisdem muni-
tionibus & natura & opere sunt exstructa?

an non unum altero præstantius, altero mun-
nitius? par ratio est urbium vel oppidorum,
de quibus dicunt quod sint bene exstructa;
id quod sæpius, non per integrum puto li-
brum, sed in una eademque pagina occur-
rit, ut de hac urbe prædicetur quod sit bene
exstructa, de altera itidem, quod sit bene
exstructa, & iterum de tertia. Quid au-
tem hoc sibi vult? an id agunt, ut persua-
dere lectoribus velint, omnes omnino urbes
per terrarum orbem eodem modo bene ex-
structas esse? Quid quæso cogitandum est,
& qualis exciteretur in Mente notio, si de ur-
be aliqua lego, quod illa sit bene exstructa?
Quod si quis dixerit adjungi in libris de
Geographia agentibus per sæpe numerum
ædificiorum, ut exinde facile possit intel-
ligi, quantum ista urbs de qua sermo est,
complectatur spatium, atque duabus vel
tribus vel etiam pluribus propositis urbibus,
cuilibet clare constet, quænam ex illis ma-
xima, quæ media, quæ denique sit minima.
Ad quod quidem respondeo, sæpe falli &
turpissime labi Scriptores Geographicos, &
à semet invicem magnopere dissentire, (nisi
unus alterum exscripserit) ut si quis eorum
certum aliquem ædificiorum numerum con-
stituerit urbi, alter ducenta detrahare, ter-
tius ducenta addere plane nondubitet. Quod-
si

si etiam ea, quæ numerum ædificiorum in urbe aliqua attinent, omnia recte se haberent, ita ut si unus aliquis prædicaret de urbe aliqua, quod decem millia contineat ædificia, alter idem affirmet, reliquis quoque non dissentientibus; deinde si de aliqua quadam urbe eundem omnes prædicent ædificiorum numerum, an eam ob causam credere possum & mihi persuadere, quod idem ratione magnitudinis spatium comprehendant istæ duæ urbes? annon quinque ædificia in una urbe tantum possunt comprehendere spatium, quantum in altera comprehenduntur viginti; nimirum si altera sint ædificia vilia & angusta, altera autem ampla & magnifica? annon possunt esse in una urbe aliqua angustæ viæ & arctæ porticus, in altera autem viæ latæ atque regiæ? in altera quoque tam compacta ædificiorum in altitudinem magis, quam latitudinem exstructorum junctura, ut alterum subinde murum duo ædificia habeant communem? ex his aliisque, quæ possunt adhuc afferri facile patet unicuique multas heic propositas esse difficultates, quæ tam facile superari non possunt. Cogitandum ergo esset de quibusdam signis seu significationibus fixis, quæ certam & determinatam haberent rationem; & ex altera parte urbes quo-

quoque & castella, & quæ sunt alia rite observarentur, eorumque discrimina recte indicarentur, si quidem major atque certior rerum afferatur cognitio. Sensit hanc difficultatem Isaacus Harbrechtus in Planiglobio Terrestri sua patefaciens animi cogitata; qui quidem utrum recte senserit, an minus, penes Lectorem judicium esto; certe quidem dedit exemplum aliquod, ut scire queamus, qualis debeat inveniri modus, secundum quem urbes & alia quæ sunt in orbe habitabili recenscantur; verba illius hæc sunt: *Paracelsus in ea fuit opinione, unicuique stella fixæ, suam adpropriatam esse plantam: harumque cum stellis æqualem esse numerum, quod ei liberum esto: at si in seriis ludere parumper licet, haut inconvenienter fingi posse credo, stellis fixis juxta institutam comparisonem in orbe terrestri analogice respondere urbes, civitates, oppida, aliasque habitationes obscuriores, ut & alibi monui. De numero stellarum, nil certum pronunciari potest, nec plus de habitationum multitudine, quam de viventium numero quispiam certus erit. Magnitudine, splendore, atque celebritate stellæ distinguuntur, juxta antiquitatem in sex, ex nostratum censura in duodecim ordines: Sic stationes nostras facile in totidem classes distinguere possumus: Primæ maximæque magnitudinis*

dinis fixæ sedecim recensentur: totidemque ma-
 ximas urbes in orbe facile offendes; quales in
 Europa sunt Roma, Lutetia, Londinum, Ve-
 netia, Praga; In Chersoneso Tacola; in Thra-
 cia Constantinopolis; in Aegypto Alkairum; in
 Africa Fessa; in Serica Issedon; in Parthia He-
 catompylon centum portas habens; in China
 Quinsai, urbs maxima totius orbis terrarum,
 quæ in circuitu centum milliaria comprehendere
 dicitur & 12000. pontes; in Jucataua Patan-
 chan, quæ magnitudine æquatur Cairo: In
 Borneo Insula, sub Aequatore sita urbs, Bor-
 neo dicta, constans viginti quinque millibus æ-
 dium; in Regno Mexicano, Mexico; in Ja-
 ponia, Ozaca. Secunda magnitudini compa-
 rentur Emporia; tertia civitates Mediocres;
 quarta oppida, & sic consequenter, ad stellas
 usque visum nostrum sine tubo Optico fugientes,
 quæ similes sunt castris & tuguriis, non nisi con-
 gressu notis. Sic & deserta per loca stellis va-
 cua adumbrantur: nec non maria & flumina
 per galaxiam, quæ longius multo diffunditur;
 quam perspicillis destitutus oculus antehac con-
 sectari potuit. Est & non prorsus insipida hæc
 comparatio, dum videmus in cælo stellas quas-
 dam evanescere, novas autem è contra emicare:
 abolitarum aliquas recenset Tycho in progymna-
 smatis: recens exortarum catalogum memoria
 ex templo suppeditabit: viderunt nostræ ætatis
 homines

*homines anno 1572. novam in Cassiopoea, ubi
anno 1264. similis propemodum luxit; aliam
anno 1596. in Cete: 1597. in Ursa majore. 1600.
in Cygno, 1604. in Serpentario: & multa pro-
cul dubio longa serie temporibus præterlapsis à
nemine observata. Idipsum autem in terris
quoque accidere experimur: excidium passa sunt,
inundationes, ruinasque civitatum numero haut
paucæ, & quidem totius orbis splendidiores:
emergunt è contra quovis seculo nonnullæ, illa-
rum quasi vices suppleturæ. &c. &c. Quid-
quid autem horum sit: nominabo nunc ali-
os, qui Geographiam cum cura aliqua ex
majoribus nostris tractare studuerunt, id
quod Historiæ Geographiæ poterit inservire.
Scriptorum autem tum Cosmographico-
rum, tum eorum, qui Tabulas Geographi-
cas adornarint, indicem Generalem exhi-
bet Ortelius præfatione in Theatro Orbis
Terrarum, Alium indicem Tabularum Geo-
graphiæ veteris apud Scriptores antiquos
sparsim commemoratarum Idem habet in
Parerg. Geographiæ Veteris ad ævi Veteris
typum Geographiæ, & Tabulam VII. Scri-
ptorum Geographiæ veteris aliquot collegit
& in lucem edidit David Hæschelius, qui
sunt Scylax Caryandensis, Marcianus Hera-
cleota, Artemidorus Heracleota, Artemi-
dorus*

dorus Ephesius, Dicæarchus Messenius, & Isidorus Characenus. Scylacem etiam Latine reddidit & notis illustravit Isaacus Vossius, crediturque ille interpretis extitisse, qui Geographiam scripserit. Reliquorum, qui proxime à Scylacæ idem conati fuerunt, vix aliud quam mera supersunt nomina, quales Pytheas Massiliensis, Timosthenes Rhodius, qui Ptolomæi II. seu Philadelphi Archithalassus fuit, & libros x de portibus edidit, Eratosthenes, qui sub Ptolomæo IV. vixit & Timosthenem secutus dicitur. Scriptores è Græcis quos habemus Geographicos sunt STRABO, Vir eruditione & iudicio præstantissimus. Genus duxit nobile è Cnoso Cretæ civitate, in qua Dorylaus Tacticus Mithridatis Evergetæ amicus è Macetide Sterope sustulit Strataarcham in extrema senectute Straboni adhuc visum, & Lagetam, cujus filia fratri Moaphernis nupta peperit matrem Strabonis. Dorylai Tactici frater fuit Philæterus, cujus filius è Mithridatis Eupatoris ducibus unus, regi charissimus & summo in Comana Ponti Sacerdotio regia proxima dignitate (confer A. Hirtium de bello Alex. cap. 66.) functus patruo cognominis fuit, neque plura de genere materno Strabonis observavit eruditorum industria,

de paterno ne tantillum quidem. Patria fuit Amasea Cappadociæ sive Ponti civitas, unde Josepho & aliis Cappadox dicitur. Audivit in Grammaticis Tyrannionem atque Aristodemum, & hunc in Rhetoricis quoque mane, cum pomeridianis horis Grammatica tradentem auscultaret. e Philosophis frequentavit Xenarchum Selevciensem Peripateticum, & cum Boëtho se in dogmatibus Aristotelis exercuit, attamen Peripateticis amplius probavit Stoicos, ut adversus Xylandrum demonstrat Casaubonus non uno loco suarum in Strabonem notarum, & in præfat. tum *Vossius* II. 6. de *Historicis Græcis*. Athenodorum celebrem sub Augusto Stoicum Amicum suum vocat Strabo XVI. p. 779. *Itinerum passim à se susceptorum facit ipse quoque mentionem, Aegyptumque, Asiam, & Græciam atque Italiam, sed & Sardiniam & alias Insulas perlustrasse se testatur.* Ab Armenia usque versus occasum ait se profectum ad Hetruriæ loca Sardinia oppposita, & versus meridiem ab Euxino Ponto usque ad extrema Aethiopiæ. Germaniam ipse non adiit, unde tanto minus mirum, quod perturbatorie ac parum bona fide has regiones descripsisse queritur Phil. Cluverius III. I. *Germaniæ antiqua*, & quod in
de.

descriptione Germaniæ multos eum commississe errores arguit Herm. Conringius. Licet & circa Germaniam Strabonis industria celebratur ab Ægidio Tschudo in Epist. ad Beatum Rhenanum inter Philologicas à Goldasto editas p. 224. Scripsit autem Strabo Libros XVII. de Geographia, in quorum duobus primoribus docet Geographiæ cognitionem rem esse Philosopho dignissimam, & Homero pridem atque antiquis Philosophis minime neglectam: neque verò causam sibi defuisse, cur post *Eratosthenem*, *Timosthenem*, *Hipparchum*, *Posidonium* aliosque, quorum hallucinationes nonnullas perstringit, Geographiam illustrandam aggressus sit. Hinc post insignem disciplinæ ipsius & tractandorum Hypothyposin aggreditur LIBRO III. describere *Hispaniam*, quarto *Galliam Britannicasque* insulas & gentes *in alpinas*; quinto & sexto *Italiam*, insulasque *adjacentes*; septimo, qui extrema parte mutilus est, *Germaniam*, *Getas*, *Illyrios*, *Tauricam*, *Chersonesum* & *Epirum*. Octavo, nono & decimo *Graciam cum vicinis Insulis*; proximis quatuor libris XI. XII. XIII. XIV. *Asiam intra Taurum*, Libro XV. & XVI. *Asiam extra Taurum*, *Indiam*, *Persidem*, *Syriam*, *Arabiam* &c. Libro XVII. denique *Aegyptum*, *Aethio-*

piam,

piam, Carthaginem, ac reliqua nonnulla Africa, subjuncta enumeratione Provinciarum, quas Strabonis tempore per universum terrarum orbem tenebant Romani. Neque simpliciter situm locorum nominaque in præsentī opere annotat hic scriptor, sed frequentissime instituta, mores, politiam, religionem populorum ac Rerum publicarum exponit, & viros celebres laudat, ut vere haberi possit quidam veteris Historiæ ac Geographiæ thesaurus singulari judicio ac delectu compositus. Ex editionibus Strabonis notæ sunt illustres maxime sequentes: anno 1511. *Strabo in latinam linguam versus à Gregorio Trifernate & Guarino Veronense, Paris. in fol.) anno 1516. Strabo Græce apud Aldum. Venet. in fol.) anno 1523. Strabo è Guarino Veronense & Gregorio Trifernate, ut putatur versus, sed recognitus & emendatus ab Conrado Heresbachio Basil. in fol.) anno 1539. Strabo latine ex Versione Guarini Veronensis, & Gregorii Trifernatis, sed recognitione Conradi Heresbachii, ex officina Curionis, Basil. in fol. ex Josia Simleri Epitome Gesner.) Anno 1571. Strabo Græce & latine ex Versione Guilielmi Xylandri cum ejusdem notis, ex Officina Henrc. Petrina, Basil. in fol.) anno 1552. Strabo Græce & latine ex emendatione Marci Hopperi, Amstelodami*

mi apud Johannem Jansonem juniores in 12. Anno. 1587. Strabo græce & latine cum notis Isaaci Casauboni, Genev. apud Custath. Vionon. in fol. quæ non contemnenda est.) Anno 1625. Strabo Græce & latine cum notis Isaaci Casauboni Paris. in fol.) Ast omnium splendidissima, locupletissima & pretiosissima est, cujus integrum titulum heic cernis: *Strabonis rerum Greographicarum Libri XVII. accedunt huic Editioni, ad Casaubonianam Ill. expressæ, notæ integræ G. Xylandri, Joh. Casauboni, F. Morellii, Jac. Palmerii; Selectæ vero ex scriptis P. Merula, & Meursii, Ph. Cluverii, L. Holstenii, Cl. Salmasii, S. Bocharti, Is. Vossii, E. Spanhemii, Ch. Cellarii aliorumque subjiciuntur Chrestomathiæ Græc. latin, Amstelædami, apud Joannem Wolters, Anno. MDCCVII. Plura de Strabone vid. apud Fabric. in Biblioth. Græc.* Porro Græcus Scriptor Geographicus est **CLAUDIUS PTOLEMÆUS**, Pelusiensis, diversus non modo à Regibus Ægypti hoc nomine, cum quorum aliquo nonnulli eum confuderunt, sed etiam à Ptolemæo Mathematico sive Astrologo, qui Galbæ assiduus comes adfuit teste Plutarcho in Galba p. 1063. & cum Othone Imperatore in Hispania versatus super futurum eum Nero-
ni pollicitus est, ut narrat Tacitus lib. 1.
Hist.

Hist. c. 22. Hic autem Claudius Ptolemæus Geographus sub Marco Aurelio Antonino floruit teste *Suida* atque ipso libro vii. magnæ Syntax, p. 165. testatur *se observationes Astronomicas instituisse Alexandria* (unde Alexandrinus *Suidæ* aliisque appellatur) *secundo anno Antonini Imp.* (Pii, qui respondet ao. Christi cxxxix. in cuius proximum incidit etiam observatio æquinocitii verni de qua Libr. 3. p. 62.) post observationes Hipparchi anno cclxv. Olympiodorus verò in Phædonem Platonis testatur Ptolemæum hunc in Canobi Pteris per quadraginta annos habitasse, & inventas à se Astronomicas Conclusiones ac demonstrationes columnis illic positis curasse insculpendas. Canon autem Ptolemæi notat Antoninum Pium regnasse annos xxiii. unde ei superstitem fuisse Ptolemæum constat. Dici non potest, quantum ei omnes fere Mathematicæ disciplinæ debeant. Ejus autem Libri Geographici sunt vii. quod opus promittit Lib. 2. *magnæ Syntaxeos cap. ult.* unde adversus Franciscum Barocium iii. 3. Cosmographiæ recte observavit Joh. Baptista Ricciolus vii. 10. Geographiæ reformatæ eundem esse *magnæ Syntaxeos & Geographiæ Scriptorem*; tum verò Julium Maternum, qui

â

â Ptolemæo Lib. I. Geogr. c. 8. allegatur diversum fuisse â Julio Firmico Materno, qui sub Constantino M. de Astrorum Judiciis scripsit ad Lollianum. Docet porro Ptolemæus ipse L. I. c. 19. se his libris secutum esse opus Geographicum Marini Tyrri, non diu ante editum, sed in plurimis emandas ac supplevisse, tum locorum positioni numeros longitudinis & latitudinis, provinciis verò terminos, quibus ad quatuor plagas Orbis terrarum circumscribuntur, assignasse. Meminit præterea *Hipparchi, Mae-
nis, Titiani, Timosthenis, Diodorique Samii*, & quorum itinera Marinus notaverat *Septimii Flacci ac Diogenis cujusdam Theophilique ac Philemonis Mercatoris & Dioscori*. Tabulas Geographicas Ptolemæi mentem presse secutus delineavit Agathodæmon Mechanicus Alexandrinus, incertum an idem cum Agathodæmone Grammatico, ad quem nonnullas Isidori Pelusiotæ Epistolas habemus, licet de hoc non dubitat Vossius L. de Philologia, c. XI. §. 23. Græce lucem vidit Ptolemæi opus Basîl. 1533. 4. ap. Frober. Paris. 1546. ap. Christianum Wechelum. Græce & Latine cum notis Gerardi Mercatoris Amstel. 1605. atque iterum cum iisdem Gerardi Mercatoris notis & castigatione Petri Ber-
tii

tii Amstel. 1618. forma majore in fol. cum Tabulis Geographicis elegantibus. A recentioribus Geographis observatum est, gradus longitudinis & latitudinis in Ptolemæo ut plurimum fallere, in locis præsertim longius à regione, qua versabatur distitis. Confer. Jf. Vossium c. 16. de Nili origine, & Jobum Ludolphum Commentar. ad Hist. Aethiop. p. 91. Quin in ipsius Alexandria designatione non mediocriter aberrasse notavit Chazellius Astronomus & Mathematicus è societate regia Paris. ut videre est in Bernardi Lamii apparatus Geographico ad Harmoniam Evangelicam p. 372. seq. sed & numeri in Codicibus editis passim male sunt expressi, & nominatim in Bertiana Ptolemæi editione multos errores animadvertit Jo. Gravius consulto MSto. Ptolemæi Codice Seldeniano, è quo descriptionem Arabiae excerptit & Abulfedæ descriptioni Arabiae subjicere voluit. CHRISTOPHORO CELLARIO Viro de Veteri inprimis Geographia præclarissime promerito suspectus est ipsius industriæ nomine *Ptolemæus*: *mirari enim inquit, subit, unde Aegyptius disjunctissimarum rerum tam certam ut prodit notitiam acceperit. Aequè enim in remotissimis quo vix dum homines adierant, copiosus est, nec dubi-*

us ut in propinquis & cognitissimis. Non minus de eo conqueritur PAULUS MERULA præf. in Geographiam, causatus plurima magno autori scripta esse ab auditu, & ex incerta aliorum fide, multa item, quæ aliis nominatissima negligenter in iis omiſſa, multa sequiorem naſta eſſe ſtationem, & extra verum locata ſitum, multa dubiam adeptæ nomenclaturam, infinita non ſuis tributa populis vel regionibus, plurima denique cum ab aliis tum ab ſe ipſo & alibi dictis diſſeſſentia. SALMASIUS p. 1186. ad Solinum de Ptolemæo: Nomina urbium quaſi recentia & extantium ubique recenſet, quæ jam pridem eſſe deſierunt. ſæpe vetus ac recens ejusdem oppidi vocabulum velut urbium diverſarum appellationes poſuit. Interdum urbes jam pridem extinctas & everſas cum novis commemorat, quæ in eorum locum ſucceſſere, aliquando eodem, aliquando alio loco poſita, Perſepolin inter regias Perſidis numerat, quam ab Alexandro everſam fuiſſe, nec poſt illa tempora unquam reſurrexiſſe, omnibus auctoriſſimis id aſſeſſentibus conſtat. Plures Ptolemæi errores ORTELIIUS ac GERHARDUS MERCATOR, alios PHILIPPUS CLUVERUS, alios MARCUS VELSERUS in rerum Auguſtinarum libris, alios alii annotarunt. In Scotiæ deſcriptione ſatis adcuratum

tum esse, nisi quod loca quædam magis sita sint versus septentrionem, notatum Guiliel. Nicolsono in Bibl. Scotica. Porro Græcus quoque Scriptor fuit STEPHANUS BYZANTINUS, auctor Lexici, quod eruditorum manibus teritur, Geographici. Opus istud ab ipso auctore inscriptum fuisse videtur, Ethnica, ita enim Suidas & sæpe Eustathius appellat, & suadet scopus operis haud postremus, qui ad Grammaticam artificiosam pertinet, & est nomina gentilia docere, quomodo à gentium, regionum, insularum, urbiumque, pagorum & fluviorum nominibus recte deduci deceant, quod veterum scriptorum auctoritate plerumque facit, imo semper hoc eum facere, si opus ipsum Stephani extaret integrum, videremus: etsi ipsum sæpe ex ingenio formare sua Ethnica notat Jf. Vossius ad Melam p. 45. Fatendum enim est STEPHANUM per universum opus non pauca adspargere de urbium populorumque veris & fabulosis originibus, recensere passim Viros doctos, qui in civitate vel regione, de qua agit, claruerunt, aliaque tradere quam plurima Historici & Geographici argumenti, ita quidem, ut si præcipue ipsum STEPHANUM, non *Stephani* Epitomen haberemus, minimam

minimam operis partem tributam videre-
 mus exponendis nominibus gentilitiis &
 patronymicis, unde vocem, Ethnica, pau-
 lo laxius à STEPHANO acceptam suspica-
 batur acutissimus *Bælius* cujus verba ex T. 3.
 Lexici, p. 2793. adscribam : *il n'y a nulle*
apparence, que le dessein principal de ce Gram-
mairien ait roulé sur l'explication de ces ter-
mes derivatifs. C'étoit apparemment la plus
petite partie de son projet, & un accessoire de
son ouvrage. J'avoue qu'il est fort soigneux
de marquer ces sortes de noms, mais cela n'oc-
cupe que tres peu de place en comparaison des
faits qu'il rapporte, & des temoignages, qu'il
cite. Et que ce seroit, si nous avions tout
l'ouvrage nous y verrions quelque fois des pa-
ges toutes entieres dans un seul article. Je
croi sauf meilleur avis que le titre, Ethnica,
se rapporte à toutes les observations, qui se peu-
vent faire sur un peuple, sur un lieu, entant
qu'on se borne aux origines & à l'Histoire Geo-
graphique. Editiones ejus quod attinet :
 A. 1678. Amstelodami fol. lucem aspexit
 Stephani Epitome, illustrata Animadver-
 sionibus copiosis & latina versione Judæi
 Lusitani, Thomæ de Pinedo, auctaque in-
 dice scriptorum ab Ethnographo allega-
 torum, in quo quidem Xylandrum secutus
 est,

est, ut ipse fateretur, ubi de Polo agit. Non pauca tamen addidit & Xylandi hallucinationes interdum correxit, ut cum inter alia sustulit, quod Cornelium Alexandrum Polyhistorem Asclepiadae discipulum Historicum in quinque diversos Scriptores Xylander distraxerat, notatus eo nomine à Joh. Jonsio p. 13. libri de Scriptoribus Historiæ philosophicæ. Item A. 1684. Lugduni Batavorum in fol. prodire Lucæ Holstenii notæ & castigationes posthumæ in Stephanum, non sane à Viro præstantissimo, quod valde optandum erat, ad editionem paratæ & elaboratæ, sed quales ad oram STEPHANI ab *Holstenio* adscriptas velut sylvam quandam & apparatus elaborandorum commentariorum in Codice Barberiniano ex autographo, quod Serenissimæ Christinæ Suecorum Reginae Holstenius legaverat expresso reperit, nec sine magno labore digessit descripsitque Theodorus Ryckius. Denique A. 1688. Lugduni Batavorum in fol. Stephani Epitome cum nova Versione & commentario eximio Abrahami Berkelii editus est, qui Vir eruditus & diligens præter codicem Salmasianum cum codicibus Palatinis collatum, variis aliis adminiculis & MSto insigni Vossiano

usus

usus non tantum innumeris locis emendatiorem sed & interdum auctiorem Stephani Epitomatores dedit, de quibus plura vid. apud Fabr. in Bibl. Græc. Hæc de Scrip-
toribus Græcis. Inter Latinos Geographiæ Scriptores eminet POMPONIUS MELA, qui Claudio Imperante vixit & Libros III. confecit de Situ Orbis. Isaacus Vossius in illo edendo multam navavit operam Anno MDCLIX. sed omnium luculentissima atque nitidissima editio est Gronovii, cujus integer titulus hic est: *Pomponii Mela de situ Orbis Libri III. cum notis integris Hermolai Barbari, Petri Joannis Olivarii, Ferdinandi Nonii Pintiani, Petri Ciacconii, Andrea Schotti, Isaaci Vossi, & Jacobi Gronovii; accedunt Julii Honorii Oratoris excerpta Cosmographia, Cosmographia falso Aethicum Auctorem præferens cum variis Lectionibus ex MS. Ravennatis Anonymi Geographia, ex MS. Leidensi suppleta, curante Abrahamo Gronovio.* Porro habemus etiam PLINIUM SECUNDUM MAJOREM, qui Historiam naturalem nobis reliquit, cui Geographiam inseruit; sed à multis fabulosarum narrationum arguitur. Auctor tamen Belgicus, qui se commentatorem Plinii vocat, multis in rebus illum defendere studuit. Item in

manus nostras etiam pervenit CAJUS JULIUS SOLINUS, Grammaticus, qui librum edidit ex variis auctoribus, comprimis Plinio collectum, quem *Polyhistorem* appellat; pleraque verò selegisse dicitur absque iudicio, quam ob causam Scaliger ipsum levissimum appellat Scriptorem *in animadversionibus ad Eusebium*. Concinnavit in eum exercitationes suas Cl. *Salmasius* integro Volumine in fol. quas autem non uno in loco tantum perstringit *Vossius in observationibus ad P. Melam*. Præterea extat etiam ITINERARIUM ANTONINI IMPERATORIS, quo Provinciæ totius Imperii Romani describuntur in Theatro Geogr. Veter. Bertii. Item TABULA PEUTINGERIANA, quam M. Velferus ex Bibliotheca Peutingerorum primus edidit; procurritque hæc Tabula ab Occidentali Oceano per continentis totius longitudinem ad Orientem usque singula notans loca & locorum Distantias, & in octo segmenta commodè distribuitur. I. ab Ostiis Rheni Bonnam usque II. Bonnâ usque ad Marcomannos. III. A Marcomannis ad Sarmatas. IV. à Sarmatis usque ad Hamaxobios. V. ab Hamaxobiis ad Roxulanos. VI. à Roxulanis ad Parnacos. VII. à Parnacis ad Paracolas

racolas Scythas. VIII. à Paracolis Scythis usque ad finem Asiæ. Eam videre est in eodem Theatro Geogr. Vet. Bertii, præterea in Parergo Geogr. Vet. Ortelii Ed. à Joh. Moreto, & in orbis Antiqui Delineatione Jansonii. Qui recentiori ætate Geographiam Veterem illustrarunt, quosve ex parte jam citavimus, sunt ABRAH. ORTELIUS, *Geographus Regis Hispaniæ*, qui *The-saurum Geographicum* in Geographiam Veterem adornavit, item *Parergon Geographiæ Veteris*, scriptum ob varia specialia lectu jucundum pariter ac utile, cujus editio melioris notæ est, quam procuravit Joh. Moretus A. MDCXXIX. & continet Tabulas XLIX. PETRUS BERTIUS Geographus Regis Galliæ Ludovici XIII. cujus habemus Theatrum Geographiæ Veteris duobus Tomis distinctum Ed. Amstel. A. MDCXXIX. Tomus I. continet Geographiam Ptolemæi & Tabulas eô pertinentes; item *Gerh. Mercatoris* in Tabl. Ptolemæi à se delineatas Observationes: Tomus III. habet itinerarium Antonini Imp. Provinciarum Libellum, Civitates Provinciarum Gallicarum, Itinerarium Burdigala Hierosolymam usque Tabulam Peutingerianam. &c. JOH. JANSONIUS non minus adcuratam Orbis antiqui

riquet Delineationem edidit A. MDCLIII. in fol. maj. quæ constat Tabulis Geographicis quam plurimis & præfixam habet *Georgii Hornii* Introductionem ad Geographiam Veterem, librum lectu utilissimum, quique & forma minori seorsim extat. Similem notitiam Orbis Antiqui idem JANSONIUS in Atlantis sui Tomo V. Ed. MDCC. Hydrographiæ subjunxit. Porro recensere possumus etiam *Gerh. Mercatorem & Jodocum Hondium*, qui in fine seculi xv. primi insignem istam molem Atlantis meditati fuerunt, edito uno volumine Tabulis Geographicis & adjectis Descriptionibus egregiè pro temporis istius ratione instructo, quem deinceps varie auxerunt diligentissimi Viri *Joh. ac Wilhelm. Blaeul*, & *Joh. Janssonius*: estque in postremis editionibus Blaeul Atlas totis VIII. Tomis confectus, quorum ultimus finita Geographia Atlantem cœlestem continet. JANSONII Atlas Tomis V. constat, eo nomine potissimum laudandus, quod *Hydrographiam* peculiari nomine descripserit. Circa finem ejusdem seculi edidit etiam ABRAHAMUS ORTELIUS Theatrum orbis terrarum, Librum, ut omnia Scripta Ortelii, valde doctum, A. MDCLVIII. Parisiis edidit Nicol. Sanson d'Abbeville, Geo-

Geographus regius Tabulas Generales totius mundi xciix. Characterē valde nitido. Geographiam veterem ac novam conjungere JOH. MAGINUS, celebris Mathematicus, cuius extant Geographiæ Veteris & Novæ Volumina lt. Ed. Arnhem. ap. Joh. Janson. MDCXVII. 4to. & PHILIPPUS BRIETIUS in Parallelis Geograph. Veteris & Novæ Paris. A. MDCXLIIX. 4to. De sola Geographia Generali extat doctissimus liber BERNHARDI VARENI, quem vocat Geographiam Generalem, de novo editus A. MDCLXIV. Amstel. Cui simile nec inutile est, sed diffusius & mole majus scriptum JOH. BAPT. RICCIOLI Geographiæ & Hydrographiæ Reformatæ Libri xii. Bonon. MDGLXI. in fol. quod Locorum Communium instar fuerit. Inter Onomastica Geographica excellit ante memoratus *The-saurus Geographicus Ortelii*, & *Liber XI. dictæ Geographiæ Reformatæ Riccioli*. Ex iis qui præter locorum Designationem & Dominationem in Descriptione orbis Historiam Civilem & Sacram adjecerunt, est JOH. BOTERUS, Italus, cuius Descriptionem Orbis Germanicè reddidit & edidit ÆGLIDIUS ALBERTINUS, Secretarius Ducis Bavarix. In Germania istiusmodi quid

conatus fuit SEBASTIANUS MUNSTERUS in Cosmographia sua, Vir diligentissimus, sed in quo paulo plus adcurationis desideres. A Gallis, qui de Geographia aliquid publicis mandarunt litteris, sequentes habemus libros, qui alicujus habentur pretii. *Methodes abrégée & facile pour apprendre la Géographie à Paris. A. 1722. 12. ou l'on décrit la forme du Gouvernement de chaque País, les qualitez, les mœurs de ses habitans, & ce qu'il y a de plus remarquable; avec un abrégé de la Sphère. Hem. Les Etats, Empires & Principautez du Monde, representez par la Description de País, mœurs des habitans, Richesses des Provinces, les forces, le gouvernement, la Religion, & les Princes qui ont gouverné chacun Etat, avec l'origine de toutes les Chevaliers & Ordres militaires par le S. D. T. V. Y. Gentil-homme, ordre de la chambre du Roy. A Paris chez Olivier, rue Saint Jacques, à la Victoire, MDCXIII. Item ejusdem fere ætatis extat libellus singularis, qui agit de Gallia, cujus titulus integer hic est: Description contenant les Antiquitez, fondations & singularitez des plus celebres Villes, Châteaux & places remarquables du Royaume de France, avec les Mœurs les plus memorables advenues en iceluy, A constances MDCVII.*

Porro:

Porro: *Pierre d'Avitus Theatre du Monde &c.*
Hæc sunt præcipua opera Geographica, nam
recentissima nominare supervacuum est;
Materies illorum maxime est Europa, Asia,
Africa; de America, utpote recentioribus
detecta temporibus, non nisi recentiores
agunt. Utrum verò America majoribus
nostris plane fuerit incognita disputatur ad-
huc, ob loca quædam, quæ in antiquis au-
ctoribus extant, Insulam aliquam & terram
absconditam, nescio quam quasi divinantia.
Talis locus est apud Platonem in *Timæo*
sive de natura, ubi verba sonant ita: *Multa*
quidem igitur & magna civitatis vestra facta
hic scripta in admiratione sunt; Unum tamen
& magnitudine & virtute omnia excedit. Scri-
ptum enim habetur, quantam civitas vestra vim
cum omni injuria grassantem aliquando com-
presserit, quæ extrinsecus ex Atlantico pelago
progressa simul in omnem Europam ac Asiam
impetum fecit. Tunc enim Pelagus illud navi-
gabale erat. Insulam enim ante ostium habe-
bat, quod vos Columnas Herculis, (credo id
in Africam melius, quam Americam quadra-
re) appellatis. At insula illa & Lybia & A-
sia simul major erat; ex qua ascensus ad alias
insulas tunc proficiscentibus contingebat, ex
insulis autem, in omnem ex adverso continen-

tem circum verum illum pontum sitam. Nam
 quæ intra ostium sunt, portus esse videntur,
 qui angustum quendam navibus aditum præbet:
 illud autem revera pelagus est, & quæ ambio
 ipsum penitus vere terra, rectissime continens
 dici potest. In hac verò Atlantide insula, ma-
 gna & admiranda potentia regum fuit, quæ
 universæ quidem insula dominaretur, multis
 autem etiam aliis insulis & continentis parti-
 bus, &c. &c. posteriore verò tempore terræ
 motibus ac diluviis ingentibus obortis, una die
 ac nocte gravi incumbente, & apud vos totum
 militare genus acervatim terra obsorbuit, &
 Atlantis insula similiter in Mari submersa dis-
 paruit. Quapropter etiam nunc innavigabile
 & intentatum manet illud pelagus, luto paula-
 tim impediante, quod insula submersa inve-
 xit. &c. &c. Paria etiam divinasse credi-
 tur Virgilius, quando Libro Æn. vi. ita
 canit:

- - - jacet extra sidera tellus
 Extra anni Solisque vias, ubi cœlifer Atlas
 Axem humeris torquet, stellis ardentibus
 aptam.

Meminit etiam Aristoteles libro de mi-
 rabilibus; Et Johannes Georgius Becanus in
 originibus Antvverpianis in Niloscopio suo,
 ex Diodoro Siculo, Platone & aliis de At-
 lantide

in Veteribus Hispaniolæ Insulæ eurifodinis
aureus nummus inventus sit; in quo effigies
 Augusti Cælaris conspiciebatur, quomodo
 idem retulit *auctor Theatri Orbis terræ*, *A-*
brahamus Ortelius, quem ob admirabilitatem
 rei scribit missum fuisse ad summum pon-
 tificem. Quidquid autem horum sit, parum
 interest. Potuisssem alia quædam nominare
 fragmenta Scriptorum Græcorum de Geo-
 graphia agentium, sed pluribus agit de illis
 Fabricius in Bibliotheca Græca; Superfunt
 autem Fragmenta SCYMNI CHII, quæ
 rarô typis impressa reperiuntur, quare ver-
 sionem Holstenii heic addam, ea spe, fore
 illam lectoribus non ingratham.

- - Milesii Odeffum struunt
 Quo tempore Astyages regebat Mediam,
 Illam Crobyzi Thraces undique ambiunt.
 Cruni vocata est Dionysopolis civitas
 Olim ob propinquas fontium scaturigines,
 Matiopolis inde dicta verso nomine:
 Et postea cum Liberi signum patris
 Ad hæcce pontus expulisset littora
 Rursus vocatam Dionysopolim asserunt.
 Hæc in Crobyzorum & Scytharum finibus
 Sita incolas promiscuos Græcos habet.
 - - - - - hoc oppidum
 A barbaris alii quidem structum volunt.

Alii

Alii Mesembriæ ferunt coloniam.

- - - Callatis

Heracleensium quidem colonia est;

Oraculo jubente ab ipsis condita,

Cum regnum Amyntas obtineret Macedo-
num.

Tomi Milesiorum habent Coloniam:

Et hi Scythis cinguntur undique accolis.

- - - Ister civitas

A flumine Istro nomen accepit suum:

- - - & hanc Milesii

Struxere tunc urbem, Scytharum barbaris

Exercitus cum transisset in Asiam,

Sequens fugaces Cimerios ex Bosporo

- - - Ister amnis ex locis

Ad solis occasum remotis defluit,

Pontumque quinque scissus intrat ostiis:

In Adriam quoque altero alveo fluit,

Ab intima usque Celtica sat cognitus

Æstate nullo tempore unquam deficit:

Sed hyeme crebris intumescit imbribus

Et dum soluta nix liquefcit, & gelu

Constricta glacies undique affluentibus

Impletur undis, ut ferunt: sed tempore

Æstatis æquali fluento labitur.

Quam plurimas quoque continere dicitur

Speſtabilesque magnitudine insulas:

Quam una fluminis inter ostia & mare

Jacens

Jacens adæquat ambitu suo Rhodum ;
Propterque piceas plurimas quas sustinet
Peuce vocatur. hinc aperto in æquore
Achillis insula est

Haberque mansuetas aves quam plurimas,
Et advenis spectaculum præbet sacrum.
Nam terra nusquam exinde prospici potest,
Quam stadia quadringenta tantum dividunt
A continente, ut auctor est Demetrius.
Sed Thraces hi sunt atque Bastarnæ advenæ.

amnis Tyras
 Profundus herbidusque alendis piscibus,
 Situque mercatoribus percommodo;
 Tutusque onustis subvehendis navibus.
 Hic civitas amni jacet cognominis
 Tyras, trahens originem à Milesiis.
 Ubi ostiis junctis in unum confluunt
 Hypanis Borysthenesque structa est civitas
 Quæ nomen antea obtinebat Olbiæ;
 Deinde Græcis dicta denuo fuit
 Borysthenes. Milesii quoque struxerant
 Hoc oppidum florenti regno Medico:
 Ad quod ducentis stadiis ascenditur
 Quaterque denis ex Mari Borysthenem
 Per flumen

Hic amnis unus omnium utilissimus,
Vastis abundans plurimisque piscibus,
Frugumque copia atque lætis pascuis.

Quem bis vicenum navigabilem ferunt
Cursu dierum: quidquid ultra extenditur
Jam navibus vadove transiri nequit.
Glaciale namque frigus & nix impedit.
His Chersonesus jungitur, quam Tauricam
Vocamus, oppidumque Græcum, conditum
Heracleotis Deliisque auctoribus.
Heracleotis quippe præcepit DEus
Intra Cyaneas incolentibus Asiam,
Ut Chersonesum conderent cum Deliis.

- - - a Lampadum oppido
Ad Tauricæ sublime promontorium
Quod Arietis frontem vocant, sunt stadia
Centum & viginti ad hæc Tauricæ loca
Venisse dicunt Jphigeneiam plurimi,
Surrepta cum fuisset olim ex Aulide.
Turbis abundant maxime frequentibus
Tauri, vagamque in montibus vitam trahunt,
Crudelitate cædibusque barbari,
Ipsam sceleribus impiis numen colunt.
Quidquid ab Athanæone postea ad Cytas
Procurrit, id Scythæ tenent. Hinc Bosporus
Cimmerius, oppidumque Cimmericum jacet
Ubi navibus portus, ruentibus
Ventis ab Occidente: contra prominent
Quæ insulæ saxosæ at exiguæ, parum
A continente distitæ
Ipsam paludis ad ostium Mæotidis

Extre-

Extrema Panticapæa civitas jacet,
 Quæ Bospori cognominatur regia
 Ultra Scytharum regio vasta, & barbara
 Procurrit ad terram incolarum nesciam.
 Cunctisque Græciæ incolis incognitam.
 Sed Ephorus Istrum Carpidas primos refert
 Accolere; proximos Aratores sequi;
 Neurutas hinc ad frigidam terræ plagam.
 Si versus ortum quis Borysthene exeat,
 Illum Scythas offendere Hyblam qui colunt:
 Quos gens Georgorum deinceps excipit.
 Rursumque vastas solitudines sequi,
 Scythasque qui vescuntur hominum carni-
 bus:

Hinc rursus alias esse solitudines.
 Utraque Panticapen paludis accolas,
 Aliosque plures nomine haud notos suo,
 Vulgus Nomadicos dicit, usque adeo ad-
 modum pios,
 Ut nec animantibus afferant injuriam:
 Plaustrisque ut afferit vagas trahunt domos,
 Et more Scythico lacte aquarum victitant,
 Et de bonis vitam communibus agitant,
 Opes cunctas publicas cunctis habent.
 Ex his Nomadieis, gente quam piissima,
 Anacharsis ortus dicitur, sapiens homo.
 - - horumque nonnullos ferunt
 Fixisse sedes in Asia, quos & Sacas
 Vocant.

Vocant. Sed omnium quidem clarissimi
Sauromatæ habentur, ac Geloni & tertium
Genus, Agathyrsi, qui vocantur proprie.
Mæotis autem postea palus jacet,
Mæotica de gente nomen obtinens.
Miscetur illi Tanais amnis, qui capit
Originem suam ex Araxe flumine:
Vel ut Ephorus ait, ex palude quapiam,
Cujus nequit quisquam explicare terminum.
Sed ostio dictam paludem duplici
Mæotin intrat Cimmericumque Bosporum.
Nam Bosporum paludis ostium vocant,
Sed Tanain, Asiam terminus qui seperat
Hinc inde utramque continentem dividens,
Primi quidem ad bis mille stadia sarmatæ
Juxta accolunt
Post Sarmatas deinde gens Mæotica,
Jazamata sequuntur, ut Demetrius
Refert, ab hisce dicta Mæotis fuit:
Vel Sauromatarum gens, ut Ephorus au-
ctor est.
Olimque commixtas Amazonas ferunt
His Sauromatis fuisse: quæ devenerant
Huc post peracta ad Thermodontem prælia.
Cognominatos unde sauromatas volunt
Gynæcocratumenos

Asia.

Ad oris exitum sita est urbs Cimmeris,
A Cimmeriis quidem vocata barbaris,
Sed à Tyrannis Bosporanis condita:
Milesiorum Cepas hic colonia est.
Hinc sequitur Hermonossa, Phanagoreaque,
Quam condidisse Teios quondam ferunt:
Portusque sindicus colonos obtinens
Græcos, propinquis confluentes ex locis.
Has civitates comprehendit Insula
Mæorin adjacens ad usque Bosporum,
Patentium complexa camporum æquora:
Paludibus partimque fluviis invia,
Tenacibusque littore adverso vadis:
Quæ Pontus hinc & ist hinc efficit palus,

moribus Mossynæci

Et legibus factisque plane barbari:
Nam ligneas feruntur editissimas
Habitare turres, inque luce publica
Res quaslibet peragere: tum regem suum
Vinclis ligatum, & turce clausum sedulo
Servare, qui tabulas supremas occupat:
Custodibus verò laboris id dari,
Quæcunque jusserit recte facto exsequi:
At si qua peccet poena fertur maxima.
Hæc sumi ab illo, quod cibus subducitur.

Cerasus civitas

Ex.

Exstructa ab ipsis cum jaceret diruta
Cui Martis insula, ut vocant obtenditur.
Ab oppido Cotyoro ad usque Polemonium
Junctis agris coluere Tibareni prius,
Qui risui modis studebant omnibus,
Felicitatem eam putantes maximam

• • In Leucosyrorum Amisus jacens
Regione, Phocœensium colonia,
Exstructa quadriennio ante Heracliam
Jonica de gente traxit originem.

Quo ferme ab oppido Asia constringitur
Arctissima cervice ad Issicum Sinum
Urbemque, quæ nomen tulit Alexandriæ
A conditore Macedone: hinc in Ciliciam
Septem dierum fert iter, non amplius.

Nam fertur Asia angustis arctissimis
Ad Issici sinus recessum comprimi.
Herodotus autem, dum dierum quinque ait
Ex Cilicia ad Pontum viam perducere
Falli videtur. Quindecim hanc Peninsulam
Gentes colunt: in hisce tres Græcanicæ;
Æolica, deinde Jonica atque Dorica.

At ceteræ provinciæ sunt barbaræ
Promiscuæ & Cilices quidem, cumque Lyciis
Macares Mariandenique possident loca
Maritima, Paphlagonesque cum Pamphyliis:
Interna Chalybes, proximusque Cappadox,

Et Pisidicæ regionis incolæ tenent,
Lydique tum Myſi deinceps & Phryges.
Verum ſinope nomen ex Amazonum una
trahit;

Fuitque regio proxima.

Quam poſſidebant nobiles quondam Syri;
Deinde Græci, quotquot huc Amazonas
Bello petentes venerant: Autolicus &
Cum Deleonte Phlogius, ortu Theſſali.

Excepit hos Ambron genere Mileſius:

A Cimmeriis ſublatus iſte creditur.

Post Cimmerios Couſ, deinde & Critines,

Quos exſulatum miſerant Mileſii.

Hi condiderunt civitatem maxima

Cum Cimeriorum turba vaſtaret Aſiam.

His ſocis Phineus Tyrio ſatus

Phœnice ferrur imperaſſe: poſtea

Mileſiorum claſſis ex Jonia

Huc appuliſſe, & condidiſſe hæc oppida:

Conjuncta quæ deinde Amaſtrin tranſtulit

Cognominem ſibi hoc loco urbem con-
ſtruens

Amaſtris: Oxathræ quidem quam Perſici

Gnatam fuiſſe fama conſtans prodidit;

Dionyſii verò exſtitiffe conjugem

Heracleæ Tyranni

Parthenius amnis navium

Ca-

Capax fluento labitur placidissimo

- - - Dianæ prædicat

In hoc lavacrum fama limpidissimum.

- - - Heracleam

Bœota gens simulque Megarenfes struunt

Intra Cyaneas; huc profecti ex Græcia,

Cum sceptræ Cyrus obtinebat Mediæ.

- - - Sangarius amnis ex locis

Sitis super Thynos Phrygasque labitur,

Et transiens per Thyniam subit Mare.

Monendum heicetiam esse censeo, me heic tam enihil addidisse de *Cavitatibus subterraneis* in Divisione Naturali; non aliam oc causam, quam quod parum aut nihil certi constat. Dari autem homines subterraneos, eo sensu, ut ab habitaculis suis subterranei dicantur, non autem à peculiari quodam & à ceteris hominibus diverso charactere, negari fortassis non potest. Differit de hisce talibus KIRCHERUS *M. S. L. II. c. III. fere hunc in modum*: Civitates subterraneas Gaffarellus in „ suo, de Cryptis toto orbe celebribus, libro „ fusè describit: Cujus rei veritatem non cre- „ didissem, nisi ego hujusmodi habitationes „ tribus in locis propriis oculis lustrassem: „ Cum enim anno 1637. Melitæ commora-

„ rer, contigit, ut quodam die cum *Ordi-*
„ *nis Hierosolymitani Magistro* JOANNE LA-
„ SCARI, in villam quandam amœnitate &
„ deliciis refertam, quam Buschettam vo-
„ cant, concederem: Ubi cum de natura &
„ proprietate Insulæ variis ratiociniis ultro-
„ citroque actum fuisset, addidit dictus *Mag-*
„ *nus Magister*, esse in vicino colle habitationem
„ subterraneam hominum sibi subditorum, seque
„ desiderare, ut eam adirem, lustraremque mi-
„ ram hominum in adornandis subterraneis isti-
„ usmodi specubus, disponendisque habitationibus
„ industriam; & cum nil mihi gratius con-
„ tingere posse dicerem, adjuncto mihi du-
„ ce viæ cryptarumque perito, habitationem
„ accessi, quam Arabica Lingua Indigenis
„ Insulæ domestica & familiari *Ghaar Kebir*,
„ id est speluncam magnam vocant. Ingressus
„ itaque portam principalem longè latèque
„ patentem plenam hominibus utriusque se-
„ xus pueris puellisque rusticorum more ve-
„ stitis reperi, & tametsi confuse inter se ha-
„ bitare viderentur, singulæ tamen familiæ
„ propria sibi receptacula seu recessus, sive
„ arte sive natura factos possidebant; intra quæ
„ per alias aliasque cellulas pulchra distribu-
„ tione facta, alimentorum differentes spe-
cies

„ cies condere solebant; hic lectus intra ru-
„ pem incisus, illic panibus caseisque col-
„ locandis apti loculi, alibi vaccarum, pe-
„ corum asinorumque stabula, quin & gal-
„ linarum nidi comparebant; non deerant
„ vasa fictilia ad aquam cisternarum loco
„ continendam satis capacia: cæparum allio-
„ rumque prælongæ catenæ, veluti corym-
„ bi quidam parietes exornabant, aderant
„ & fornaces coquendis panibus oportunæ,
„ quibus subterraneis cryptarum habitaculis
„ lumen per rimas scopulorum ac foramina
„ in hunc usum ea industria facta, ut nec plu-
„ via nec ventus facilè iis nocere posset, al-
„ labebantur; fornaces quoque suos habe-
„ bant caminos, ne accenso igne, sine ca-
„ mino, fumo per cryptas diffuso suffoca-
„ rentur; Interdiu tùm rustici extra cryptam
„ laboribus exercebantur, tùm necessaria ad
„ vitam sustentandam in vicinis locis procu-
„ rabant, mulieres colo, caseis faciendis,
„ similibusque fœminis propriis laboribus de-
„ stinabantur: & quoniam lignis carebant,
„ eorum loco excrementis jumentorum ad
„ solem exsiccatis ignem fovebant: homi-
„ nes utriusque sexus prægrandi statura, ro-
„ busti & Macrobiani adusque decrepitam æta-

rem vivere dicebantur, & quod mirum est,
fœminæ non invenustæ formæ. Adeo au-
tem cryptarum suarum desiderio tenentur
ut si quando eos vel vendendi dires suas, vel
comparandi alia necessaria Melitam adeun-
di necessitas urgeret, ibidem tanquam exi-
lio quodam damnati, vix teneri posse vide-
rentur, quin statim expeditis negotiis cryp-
tas suas repererent, dum ne quidem unica
nocte ab iis sese removeri paterentur. Car-
nibus vaccarum, pecorum, gallinarum
prorsus abstinebant, utpote quas in lucrum
tantum venditione factum reservabant, pa-
ne, caseo, lacte, cæpis, allio herbisque
contenti. *Magnus Magister*, ut veritatem
experimento mihi monstraret, men-
sam sterni iussit, in qua ex una parte,
omnis generis carnes, & quidquid tandem
ex opi paro & magnifico sanè prandio su-
perfluum fuit cupediarum; ex altera case-
um, cæpas, allia, caules & pulmenta, quos
Maccarones vocant, poni præcepit, voca-
tosque *Treglodytas* suos, quos ad culinæ
serviendum ex cryptis accersiri curabat,
mensæ assidere iussit: qui mox relictis car-
nium deliciis, iisque ne tactis quidem, ad
cibos illos, quibus assueverant, quibusque
liben-

„libenter vescebantur, conversi, plenipu-
 „gnis & canina quadam aviditate devora-
 „bant. Atquæ hæc paulo fusius describen-
 „da duxi, ut ex iis reliquorum subterraneo-
 „rum hominum indolem Lector cognosce-
 „ret; & proinde non falsa videantur, quæ
 „de *Troglodytis* ad mare Erythræum infra ter-
 „ram habitantibus, fane admiratione dig-
 „nissima scribit *Solinus, Plinius & Aelianus*.
 „Est Melitæ Insulæ vicina, *Gaulos*, vulgò
 „*Gozo* nuncupata, in qua similem prorsus
 „cryptam hominibus refertam reperi, eo-
 „dem, quo supra memorati, ritu viventes;
 „in utraque Insula, Linguâ Arabicâ purâ
 „, sine ulla Italicæ linguæ alteriusve mixtura,
 „, utuntur; Unde *Maronita* in montem Li-
 „banum reduces, dum Melitæ oportunita-
 „tem temporis expectant, sæpe eos adire
 „, solent, ut iis missam in Arabica lingua le-
 „gant, doctrinam Christianam exponant,
 „, non enim barbari sunt, neque privati fide
 „, Catholica, sed summa cum devotio-
 „, ne suas quotidie orationes peragunt,
 „, precatorios globulos continuò volvunt,
 „, missam in viciniori pago singulis festis au-
 „diunt: habent & in suis Cryptis Crucifixi
 „, & Beatæ Virginis imagines decenti loco

„expositas. Dum anno 1659. Hetruriam
„lustrarem, contigit, ut quodam tempore
„Agrum Viterbiensem examinaturus pra-
„tum quoddam transirem, in quo hinc in-
„de perpetui fumi exhalabant: Ego veluti
„ad tale spectaculum attonitus, sulphureas
„fossas ibidem esse rebar: Comitem itaque
„interrogavi, ut quid istius modi fumi præ-
„tenderent significaret; hic subridens dixit:
„hi, quos vides fumos non sunt terrenarum
„evaporationum, sed sunt fumi, qui per
„subterranearum habitationum caminos in
„hisce pratis exitum suum fortiuntur, &
„statim mihi post nonnullum spatium osten-
„dit ostium, per quod in dictas Cryptas
„aditus patebat; intravimus itaque, & non
„secus ac de Melitensium Troglodytarum
„Cryptis omnia disposita reperimus: Cuni-
„culis sedilibus, loculis in vivo saxo excisis,
„multo Melitensi amplioribus; Pagus nam-
„que subterraneus erat, quem Meonianum
„vocant, sub Jurisdictione Excellentissimi
„Principis Camilli Pamphili: Ecclesia ex-
„tra conspiciebatur; Indigenæ omnes Agri-
„culturae operam dabant. Sed hæc fusius
„in Hinnerario nostro Hetrusco prosecuti su-
„mus, quo lectorem curiosum remitto. At-
que

„que hæc uti oculis meis lustravi, ita quo-
 „que paulo fusius deducenda duxi; ut si ali-
 „bi locorum, de quo non dubito, similes
 „habitationes ferantur existere, eas non alio,
 „quam dixi, modo constitutas esse Lector
 „cognoscat: nam ubique fere locorum simi-
 „les reperiri Geographicarum Historiarum
 „auctores sat superque testantur. In Idalca-
 „nis Regno Indiæ plerosque tum Brachma-
 „nes in monte Pagodum tum plebejos in
 „subterraneis meatibus habitare Annua so-
 „cietatis nostræ docent. In Africa ad mon-
 „tes Lunæ in intimis montium recessibus ho-
 „mines contra solaris æstûs vim vitam dege-
 „re P. Petrus Pais narrat. Quod idem as-
 „serit de Maris Caspii montibus teste Mar-
 „co. P. Veneto referta sunt. Non dicam
 „hic de subterraneis Romanæ urbis cryptis,
 „ubi tot Sancti Martyres unâ cum Pontifi-
 „cibus sanctis persecutionis tempore deli-
 „tuerunt, de quibus Lector Romam subter-
 „raneam consulat. Sed magis mira est, quam
 „de hominibus ejusmodi mox subjicit Hi-
 „storiam ex Guil. Neubriss. in rerum An-
 „glic. revolutionibus Lib. 1. c. xxvii. p. 91.
 „Ita autem, inquit: Pagus est in Occiden-
 „tali Anglia, quatuor aut quinque millia-
 ribus

„ribus à nobili monasterio S. Edmundi Re-
„gis & martyris dissitus, juxta quem non-
„nullæ antiquissimæ speluncæ spectantur,
„quas vulgari lingua Wulsputes; id est Lu-
„porum latibula vocitant, à quibus & pa-
„gus supra memoratus nomen suum obtinu-
„it; Ex quarum specuum una, tempore
„æstivo, quo rustici segetibus metendis ope-
„ram dant, duo pueri toto corpore viridi
„tincti colore, incognita adhæc vestium ma-
„teria tecti eruperunt. Cum itaque hinc
„inde ex novi cœli intuitu veluti excutien-
„tes, per campos aberrant, tandem à mes-
„soribus capti in pagum, magno hominum
„ad tam inusitatæ rei spectaculum attoni-
„torum confluxu ad ducti sunt, ubi ad non-
„nullos dies sine omni cibo vixerunt, neque
„ut ex iis cibis, quibus pagus vesci solebat,
„quidquam sumerent, induci potuerunt,
„adeoque paulatim deficientes de vita con-
„grui nutrimenti defectu periclitarentur.
„Contigit autem ut eodem tempore quidam
„curru fabis onusto pertransiret, quas simul
„ac viderunt, statim pleno impetu currum
„involantes, cum apertis scaphis nihil repe-
„rissent, suam miserabilem sortem copiosa
„lacrymarum effusione unâ ejulatu juncta
conce-

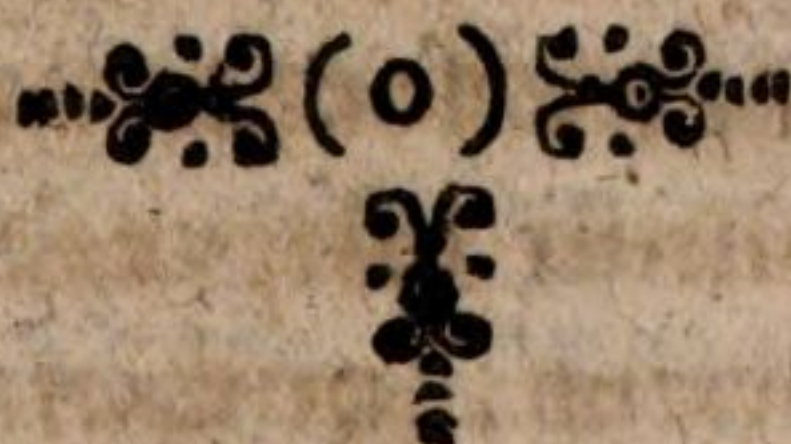
„contestati sunt; postquam verò indigenæ
„fabas illos apperere cognoverunt, statim
„recentes fabas illis apposuerunt, quas ma-
„gno gaudio & veluti proprium ipsorum
„nutrimentum summa aviditate comede-
„runt; atque exinde nunnulis mensibus nul-
„lo alio præterquam dicto nutrimento usi
„sunt, usque dum paulatim panis esu assue-
„scerent: postquam verò nostris cibis pau-
„latim assueti essent, ecce viridis, quo im-
„buebantur, color sensim in cæterorum ho-
„minum colorem abire visus est; deinde sa-
„cro baptismo initiati, idioma anglicum
„didicerunt; masculus, qui fœmina junior
„credebatur, statim sacro suscepto lavacro
„extremum diem obiit; soror verò ejus,
„quæ in nullo quoad corporis proportionem
„â cæteris fœminis differebat, diu supervi-
„xit, & uti fertur, juxta Lennam matri-
„monio copulata non ita pridem adhuc vi-
„xisse dicitur. Cum verò jam linguam An-
„glicam didicisset, & interrogata, quænam
„& undenam esset, respondit, homines sese
„esse ex regione S. Martini, ubi maximus
„ejus cultus rigeret, & cum ultra interro-
„garetur, ubinam terrarum illa regio existe-
„ret, & quomodo in hanc nostram regio-
nem

„nem emerfissent; respondit, nescire se,
„hoc tantum recenti se memoria tenere,
„cum quodam tempore patris eorum peco-
„ribus pascendis invigilarent, percepisse se-
„se sonitum quendam similem illi, qui in
„S. Albani Templo hujus loci campanarum
„complosione datur, & cum in solito hoc
„sono attoniti ulterius progredierentur, tan-
„dem sese in eo, quo capti fuerant, campo re-
„perisse. Et cum rursus interrogaretur:
„An in memorata regione in Christum cre-
„derent, & an sol illis unquam alluceret:
„respondit ad primum, Regionem esse Chri-
„stianam & templis instructam; ad secun-
„dum dixit: solem nunquam nec Orientem
„nec occidentem ab iis videri; neque ullis
„radiis solaribus illuminari: sed luce qua-
„dam dubia se frui, eo ferè modo, quo
„ante Solis ortum, aut post ejusdem Occa-
„sum, crepusculorum tempore, nobis mo-
„do hic apparet: distare verò non procul in-
„de regionem multo clariorem à sua regione
„haud exigui fluminis latitudine distermi-
„natam. Hæc & similia de præfata subter-
„ranea regione mulier, prout recordabatur,
„retulit. Unicuique suum de hac Historia
„judicium relinquo; certe hanc tam ad-
mira-

„mirabilem Historiam me conscripſiſſe non
„pœnitet; Contigit autem hic mirabilis e-
„ventus ſub Rege Stephano Anno 1140. Fa-
„teor diu multumque me de ſimili caſu ſu-
„ſpenſum hæſiſſe, donec tot tamque con-
„ſpicuis hominum fide digniſſimorum testi-
„moniis convictus ita rem ſeſe habere cre-
„didi, miratus illud, quod ratio minime
„capere videbatur. Hucusque Neubriſſen-
„ſis. „*Hæc res tamen ſuo loco relicta ſit. Quo-*
„*modo homines in ſubterraneas tales regiones*
„*delati fuerint, ita enarrat:* Potuiſſe id con-
„tingere, primo peſtis bellorumque ſævi-
„entium tempore, quo plerique homines
„fuga vitæ ſuæ conſulturi, in abdita quævis
„altiſſimorum montium antra, veluti in tu-
„tum Aſylum contra hoſtium inſidias, ſe
„recipere, & ne ibidem neceſſariarum re-
„rum defectu pereant & pecora, vaccas,
„panem, ſemina, legumina, & quid-
„quid tandem ad vitam ſuſtentandam
„neceſſarium eſt, una ſecum abducere ſo-
„lent; quod experientia frequens in ſupe-
„riorum temporum tumultibus, queis Ger-
„mania ſubdita fuit, ita manifeſtum fecit,
„ut de eo dubitare amplius nemo poſſit. Si-
„mili itaque caſu perſecutorum, (ſ. v. v.)
ſævi-

„ lævitiam fugientes primi illi homines, in
„ eo se cryptarum Labyrintho abscondcrunt,
„ â quo expedire sese non potuerunt, & quan-
„ to deinde exitum sollicitius quæsiwere, tan-
„ to magis magisque sese intricasse verifi-
„ mile est, donec in hanc longè latèque pa-
„ tentem subterraneam regionem ingressi,
„ non sine divina dispositione, dura neces-
„ sitatis lege remanere coacti fuerunt. Idem
„ sane Judæis in inaccessibleis montium Caspio-
„ rum recessibus conclusis accidisse constat.
„ Annon in montibus Hispaniæ tempore
„ Philippi III. Regis, novam hominum colo-
„ niam detectam legimus, qui quo casu ne-
„ scitur simili haud dubiè occasione, eò se
„ contulerant, & multorum annorum cen-
„ turiis sine alio ceterorum hominum com-
„ mercio, lingua ab Hispanica multum dif-
„ ferenti, in eum usque diem ignoti omni-
„ bus manserunt, donec regione â Venato-
„ ribus detecta incolæ omni vitæ morumque
„ cultu destituti â Societatis nostræ Patribus
„ ad meliorem frugem conversi, jam â cete-
„ ris nihil differant. „ Granzius quoque nar-
„ rat, in Transylvania anno 900. simile genus
„ hominum è montium meandris erupisse, qui
„ totam regionem ex omni parte cultam dein-
de

de incoluerint. Innumera hisce similia Lector curiosus reperiet, si varias orbis revolutiones consuluerit; dum enim homines turbinibus malorum pressi sunt, abditas montium latebras contra hostium violentiam immunes quærere coacti, ibique multo tempore commorantes, tandem locis cum tempore assuefacti ibidem restiterunt. Hæc tumultuarie dicta sunt, tanquàm *Geographia præcognita*; nunc pergendum ad rem ipsam.

GEOGRAPHIA GENERALIS

sive

Descriptio Globi Terrestris

aquâ permisti.

CUm nulla sit litterarum Disciplina, de quâ non tam variæ sint doctissimorum hominum, tamque discrepantes sententiæ, ut certum quid satisque exploratum atque cognitum planè nihil possit reperiri: minime mirum esse reor, etiam illos, qui in ementiendo terræ spatio, & dijudicando cœli ordine sunt occupati, tanta in varietate ac dissensione esse constitutos, ut molestum sit eorum annumerare sententias. Verissima nimirum experimur esse verba divini in S. Scriptura Spiritus, quibus nostram angustis coarctatam terminis arguit intelligentiam, innuens: Ea nos vix nostro attingere ingenio, quæ in terra sint & in nostris versentur manibus; quis, quæso! mortalium per-vestigare possit ea, quæ sint in cœlo & à nostris longe remota sensibus?

Quod verò maximè rem causamque continet, est: utrum Sol qui diem efficit, cir-

ca Terram volvatur; an è contrario Terræ globus semet ipsum moveat, consistente semper in cœlo sole? Nam quæ sunt alia huc pertinentia, de toto scilicet siderum complexu, de singulis sideribus separatim consideratis, aliisque aliorum opinionibus, non omninò, attamen ex parte dissentientibus, hoc loco differere non lubet, quoniam instituti ratio non poscit. Multum autem in utramque partem disputatur à peritissimis Mathematicæ Disciplinæ Doctoribus, quos in duas potissimum divisos esse partes novimus, quorum alteri *Copernicana sententia*, quæ Solis circa terram motum abnuvit, suum adjiciunt calculum; alteri verò cum *Tychone* consentiunt, & Terræ motum denegant, solem contra semet in gyrum moventem faciunt. Habes itaque præcipuos sententiarum Auctores. Taceo enim vulgatissimam æque ac antiquissimam Aritotelis & Ptolomæi, aliorumque multorum, qui istos tanquam auctores secuti sunt, opinionem, quæ nimirum fixas stellas omnes uni eidemque orbi solido sive crystallino, ut solent clavi rotis, affixas, aut potius ut muscæ succino immerfas, una cum ipso orbe ab intelligentia quadam rapidissime circumactò, terram

2 e

immo.

immutam revera ambire statuit, eandemque adeo illas inter se distantiam necessariò servare, quod loco suo fixæ singulæ, non magis ad invicem accedere possent, quam clavus unus ad alterum in rotæ circumferentia; de quo videri potest *Sturmius*.

Cum verò non tam auctoritatis in perverstiganda veritate, quàm rationis momenta quærenda sint, suum quilibet adhibeat iudicium necesse est, ne præjudicata nos in errorem inducat opinio. Quidquid verò attigeris, ulcus erit; quod verò ex iis melius curari possit Lectoribus dijudicandum relinquo. Nam si Tychonis de Brahe sententiam adoptaveris, ut cælum cum sideribus circa terram agi credas, terram autem ipsam semper immutam stare, idque multis oraculis è sacra Scriptura petitis probare nissus fueris, habebis adversarios Copernici assecclas longè acerrimos, qui sacram Scripturam ad vulgi captum eundemque erroneum semet adcommodare dicunt. Nec quidquam profeceris, nec à conceptâ semel opinione mentem eorum abstraxeris, si divinæ auctoritati sacrarumque litterarum veritati multum detrahi Copernicani inventis demonstraveris; licet ea quidem mente id non faci-

faciant, ut consulto semet injurios in Deum Deique verbum exhibere velint. Hoc autem potissimum Copernicana sententia niti-
tur fulcro, quod tanquam Marpesiam cau-
tem stare, nec ullo vinci argumento posse
sibi persuadent. Terram, *inquiunt*, mag-
nitudine solis multum omninô superari,
prorsus ut nullâ ratione concipi queat, tam
immensæ magnitudinis corpus circa terram
ferri, cum ê contrariô terra longè faciliori
motu circa axim suum volvi possit. Dico
autem heic tantum de Sole ejusque magni-
tudine, nulla siderum aliorum habita ratio-
ne, quæ tamen una volvi atque circumagi
deberent mirabili & inaudita quadam velo-
citate. Quoniam autem non in animo est,
penitus in Astronomiæ disciplinam penetra-
re, nec ulla necessitas postulet, ut agatur
prolixius, taceo ea, quæ de reliquis affer-
ri possunt sideribus, quæ tamen simul con-
siderata Copernicanorum sententiæ multum
ponderis addunt atque valoris. Monendum
verô heic est, ne quid partium studio tri-
buere videamur, Mathematicorum de Mag-
nitudine solis, respectu ad Terram habito,
sententias toto distare cœlo, tamque â se-
met ipsis dissidere, ut magno argumento
esse

esse debeat, tubis ad veritatem hanc explorandam præparatis vehementer falli posse illorum oculos.

Ast etiam hoc confitendum est Tychonem de Brahe, qui Terræ quietem, præjudicatis, nescio quibus, opinionibus defendere studuerat, Solis à Terra distantiam consensu omnium Astronomorum recentiorum iusto minorem fecisse, ut facile suspicari quis possit, illum ipsum jam sensisse, quantum possit & valeat istud Copernicanorum argumentum de stupenda motorum siderum celeritate desumptum. Nam quo minor Solis à Terra est distantia, eò tardiores requirit motum, quod per se patet. Addo hæc, si cui placent auctoritatis momenta, ea quæ CHRISTIANUS WOLFIUS, insignis Mathematicus, in suis Astronomiæ Elementis historice annotavit; qui, *agnovere huncce motum Terra, inquit, inter veteres Philosophi complures. Motum diurnum Telluris, Cicero teste, primus detexit Nyctas Syracusanus; annum circa Solem, Philolaus. Centum annis post Philolaum & amplius Aristarchus Samius clarius Systema Terra mota proposuit, teste Archimede. Obstitit autem Gentilium superstitio, quò minus ulterius excoleretur, & ab omni-*

omnibus Philosophis, saltim sanioribus propugnaretur. Sacrilegii enim accusatus est Aristarchus à Cleanthe, quod universi lares Vestamque loco movisset. Recentiori aëvo Nicolaus Cusanus motum Telluris asseruit: non tamen Systema terra mota invaluit, antequam Copernicus, summa ingenii vi præclarum eius in Astronomia usum apertissime ostenderet, cui mox omnes Philosophi & Astronomi altius vulgò litteratorum sapientes, mentem à superstitionis labe repurgatam habentes, & extra censura Ecclesiastica pericula constituti accessere, ita ut Keplerus suo jam tempore scribere potuerit: Hodierno tempore præstantissimi quique Philosophorum & Astronomorum Copernico adstipulantur: Secta est hæc glacies, vincimus suffragiis melioribus, ceteris pene sola obstat superstitio aut metus à Cleanthibus; & vir summus, Christianus Hugenius confiteatur: Omnes nunc Astronomos, nisi vel tardiore fuerint ingenio, vel hominum imperio obnoxiam habeant credulitatem, motum telluri, locumque inter planetas absque dubitatione decernere.

Habes itaque Copernicanorum sententiam, quos magnitudo solis, qua terram longe superat, impedit, quo minus soli motum attribuant: cum è contrario Tychonis de

Brahe aſſeclis ſacra Scriptura impedimento ſit, quo minus terram faciant ſemet ipſam moventem, idque mordicùs teneant atque defendant, contra Dei divinique verbi auctoritatem eſſe, ea præſcribere, notumque facere id, quod revera tamen non ita ſe habeat; id quod nihil aliud eſſe dicunt, quam deſtinato conſilio, alios in errorem inducere erroremque in æternam propagare poſteritatem. Id quod dubium alios, quibus Copernicana ſententia magis arrisit, verbi divini autem veritati nihil demtum voluerunt, excitavit ad quærendam aliquam veritatis ſpeciem, ita ut ſidera quidem ſtare immota, terramque volvi, nec tamen poſitis hiſce omnibus ſacram obſtare Scripturam contenderint ſequentibus utentes argumentis: *Verborum*, inquiunt, *omnium in omnibus omninò linguis, ſi primam eorum ſpectes originem, ſenſum eſſe deſumptum ab animæ perceptionibus, prout illas objecta menti ſtiterint: inde fieri, ut ab omnibus gentibus, illa quæ in Sole animadvertatur obſcuratio, Lunæ interventu, Vocetur Solis obſcuratio, noſtrâ vernacula, eine Sonnenſünſternus / cum tamen nemo dubitarit unquam, quin terra obſcuretur, cum Luna officiat, quo minus ſolis radii ad terram pertingere eam-*

eamque luce sua complere possint. Ita pari modo etiam accidere, ut cælum circa terram ferri, terram autem persistere suo loco dicant, cum nihil aliud sensibus externis percipere queant homines; istam tamen motus solis & immobilitatis terræ denominationem rei veritati nihil addere, demere nihil; nec tamen vituperari posse sensus, ac si nostram fallerent mentem, verum interni sensus esse culpam, cum in re ulterius pervestiganda nulla adhibeatur ratio; non igitur est sacro codice petendum esse argumentum ad probandam moti solis immotaque terræ veritatem, cum non utatur verbis, nisi incolarum terræ sensibus aptis: quare illis, qui Copernicam tueantur sententiam, non illam impostam esse necessitatem, ut probent, sacrum codicem hominum captui magis, quam veritati semet accommodare, secundum erroneam vulgi opinionem esse institutum.

Audiendus est etiam alius quispiam, qui tribus hisce Mediis terminis rem omnem posse dijudicari, & omnia sacra Scripturæ oracula ad illos examinari contendit; nimirum: si S. Scriptura in tractandis rebus Astronomicis aut Mathematicis utatur ejusmodi terminis, quos nec prudentissimus evitare nec maxime eruditus immutare possit, non loqui illam ad

capitulum vulgi; Deinde: si Scriptura in tractandis rebus Astronomicis & Mathematicis, utatur terminis & ad vulgi & ad eruditam significationem æque propendentibus, non loqui illam ad capitulum vulgi, sed libertatem relinquere super addendi interpretationem; Tùm: si Scriptura in tractandis rebus Astronomicis & Mathematicis utatur terminis technicis, non loqui illam ad capitulum vulgi, sed potius gignere conceptum scientificum.

Ne tamen diutius, quàm necesse est, in hac re enarranda commorari videar, finem nunc faciam sequentibus CHRISTIANI WOLFFII verbis, qui in *Elementis Astronomiæ* ita mentem suam explicat: „ Quod si „ tamen quis fuerit aut hebetiore ingenio, „ quam ut hætenus dicta capere possit, aut „ infirmior, quàm ut sibi persuadeat, à Deo „ permitti, ut Scripturam in nonnullis non „ intelligant, qui ad eam interpretandam Ec- „ clesiæ præficiuntur, ei cum Viro summo Ke- „ plero suadeo, ut missa Schola Astronomica, „ damnatis etiam si placet, Philosophorum „ placitis, suas res agat, & ab hac peregrinatione mundana desistens domum ad agellum suum excolendum se recipiat, oculisque quibus solis videt, in hoc adspectabile cælum

, cœlum sublatis toto pectore in Gratiarum
, actionem & laudes Dei conditoris effunda
, tur, certus se non minorem Deo cultum
, præstare, quam Astronomum, cui Deus
, hoc dedit, ut mentis oculo perspicacius vi-
, deat, quæque invenit, super iis Deum su-
, um & ipse celebrare possit & velit, nec un-
, quam ab Astronomis, utpote non secun-
, dum affectuum impetum, sed secundum
, rationem pronunciantibus, vicissim dam-
, natum iri.

Habes itaque, **BENEVOLE LECTOR!**
quædam in utramque partem argumenta
eandemque sentiendi libertatem tibi relin-
quo, quam & mihi in omnibus rebus vindi-
care nunquam desino. Cavendum autem
semper, ne quid præjudicati afferamus ad
res dijudicandas, ne quid auctoritatis alienæ,
nec ut novitatis cupidi vetera spernamus,
nec quidem rerum antiquarum adeo simus
tenaces, ut absque judicio atque ratione va-
leat antiquitatis pretium. Nos autem nunc
parum solliciti, siue Terra moveatur, siue
cœlum circa illam feratur, perinde nobis
erit, nec ullum impedimentum nostro affe-
ret instituto, quod in describendo Terrarum
orbe versatur.

Si autem rem omnem contemplamur animo, reperimus triplicem esse rationem, cur distinguatur Terrarum orbis, quarum una MATHEMATICA, altera PHYSICA seu NATURALIS, tertia POLITICA. Præmissis autem hisce rationibus facile intelligere possumus, dari Triplicem quoque Geographiæ Definitionem, cum una *Mathematicam*, altera *Physicam*, tertia *Politicam* nobis suppeditare queat notionem; facilis autem & perspicua erit earum unaquæque, quando triplicem illam explicaverimus rationem. Interim communi Idearum complexu, Geographiam vocabimus notitiam Orbis Terrestris aquâ permisti, prout illum vel ipsi agnovimus, vel aliorum relatione accepimus. Illarum autem trium *Divisionum*, à Geographis receptarum, quid sibi unaquæque velit, breviter inquiremus.

DIVISIO ORBIS MATHEMATICA.

I.

JAm si primam orbis Terrarum Affectionem consideramus, quæ *Figuram* illius respi-

respicit, quæso quanta, quamque horrida de ea Philosophi ediderunt sententiarum monstra atque portenta; quæ quidem una cum auctoribus suis jam dudum exspirasse manifestum est. Homines nulla Geometriæ, nullaque Geographiæ cognitione imbuti sensibus externis, uti plerumque fit, rem æstimandum esse judicarunt; hinc terram latissimam planitiæ circumquaque exporrectam jacere crediderunt, & adhuc credunt fortassis istiusmodi homines, de hisce rebus minimè solliciti, & terminum tandem, (quoniam tamen aliquando finiri debeat,) Lineam aliquam Circularem sibi sunt imaginati, & quæ sunt alia valdè ridicula & nimium absurda.

II.

Non miror homines, qui nullas unquam didicerunt litteras, solisque sapiunt sensibus, absurdam hancce Orbis Terrarum figuram sibi finxisse; verum hoc quæ fieri potuerit, ut & Philosophi ad ineptas hujusmodi opiniones delapsi sint, non video. Fuerunt enim **LACTANTIUS** *aliique* **PATRES** in hoc errore, ut crediderint, terram infinitis radicibus deorsum extendi, eamque fundari fundamento nescio quo, acriter defenderint. Eos

Eos autem ad hunc errorem impulerunt quædam Sacrarum litterarum Oracula, quibus alium præter hunc sensum tribui posse omnino negarunt. Quin & HERACLITUM talia statuuisse nonnulli volunt, ut priores ab eo disciplinam accepisse videantur; quamquam sint, qui alium errorem circa figuram orbis illum errasse contendunt, qui scilicet illum *Terræ formam profundo excavatam alveo* tribuisse perhibent. ANAXIMANDER quoque multa insuper alia peccans, in opinione circa terræ figuram turpissime lapsus est, cum *Cylindræam illius formam* esse sibi persuaserit, ut *Peucerus* auctor est. Sunt tamen, qui eum sua opinione tantopere falsum esse non credunt, cum & in studio dimetiendi pene cœli atque terræ multum desudaverit, & defectiones Solis atque Lunæ hominibus multo ante prædicere consueverit. LEUCIPPUS *tympani in modum terram conformatam* existimasse scribitur. Et ARISTOTELES, qui Philosophorum antiquorum vaferrimus habetur interpretes in Libro. II. de Cælo. cap. XIII. magnam turbam sententiarum circa terræ figuram congregat, ita absurdarum, ut eas ne conjectura quidem informare possimus, cum mens nostra quid-

vis

vis videatur cogitatione posse depingere. Quid? antiquos Philosophos non audimus in litterarum tenebris quasi adhuc existentes, FRANCISCUM PATRICIUM, Philosophum recentiore audiamus, jam in pleno litterarum lumine collocatum, qui terram *plano exporrigi pede* credidit? Mitto autem hæc, cum non sint Philosophorum judicia, sed delirantium somnia.

III.

Terram autem esse globosam cum ex dierum atque noctium inæqualitate facile demonstratur, tum & maxime intelligitur in Eclipsi Lunari, ubi non nisi globosa, qualem Circuli delineant, animadvertitur tenebrarum forma. Non autem talem puto terræ Globositatem, qualem adcurati Geometrarum Circuli poscunt, verum talem, qualis in grano piperis cernitur: & id quidem propter summa montium capita, rupesque præaltas, quibus plerumque profundæ Valles sunt subjectæ; attamen hæc altissima montium juga nihil impediunt, quo minus rotundam & globosam esse terram affirmem, quoniam ad immensam totius terrarum orbis magnitudinem plane nihili sunt habenda. Et hæc ipsa Terræ globositas est causa, quare
jam

jam aliquoties uni versa Tellus ab hominibus potuerit circumnavigari. Fecerunt autem idvariarum gentium navigatores; Anno 1519. primus omnium Ferdinandus Megalanes intervallo 1124. dierum. Anno 1577. Franciscus Draco Anglus, intervallo 1056. dierum; Anno 1586. Thomas Caudisch, itidem Anglus, intervallo 777. dierum; Anno 1590. Simon Cordes Roterodamensis; An. 1598. Olivierius Noort, Batavus intervallo. 1077. dierum. An. 1615. Wilhelmus Cornelius Schouten, intervallo. 749. dierum. & An. 1623. Jacobus Heremites & Johannes Hugenus intervallo 802. dierum, directo constanter ad occidentem itinere, ab oriente in Europam redierunt atque omnia phaenomena coelestia annotarunt, quae ea Globositate Telluris consequuntur. Stante igitur firma de Terrae Globositate sententia, quilibet id facile potest intelligere, quod ea, quae Mathematici in Geographiae studium conferunt, Circulis maxime confici debeant & peragi, utpote qui in rotunditate dimetienda plurimum praestant. Monendum etiam est eosdem Circulos in Telluris superficie Mathematicos sibi imaginari, quos supra in superficie sphaerae mundanae sibi finxerunt,

xerunt, & ex Astronomia multa huc transferre nomina, quæ jam nobis veniunt explicanda.

IV.

AXIS Telluris est illa Linea Recta, centrum Terræ transiens, circa quam Tellus spatio diurno, sive spatio viginti quatuor horarum motu vertiginis rotatur; Imo nihil aliud est, quam pars aliqua Axis mundani.

V.

Finge igitur, loco illius Lineæ Rectæ per centrum Terræ transeuntis, ferrum aliquod, in longitudinem satis excusum, esse transductum, ita, ut ex utroque globi latere ferri illius extrema emineant, habebis duas Mundi plagas, quas constanter monstrabunt Axis extrema, quæ quidem ut extrema tantum concipimus. Et cum manifestum sit, & satis ubique demonstratum, quod motu vertiginis terra circum feratur, aut si mavis, circumferri videatur ad Ortum semper vergens; Vertigines autem circa idem punctum moveri per observationes cognitum sit pariter manifestum est, uno ficti illius ferri extremo semper Meridionalem, altero autem Septentrionalem semper ostendi plagam.

VI.

Illa fidei ferri extrema POLOS appellare sueverunt Geographi, Et quidem POLUM ARCTICUM sive BOREALEM illum, qui Septentrionalem indicat plagam; POLUM verò ANTARCTICUM sive AUSTRALEM, qui Australem sive Meridionalem indicat plagam.

VII.

Cum igitur Europa omnis Arctico Polo sit propior, patet omnibus Europæ sessoribus POLUM ARCTICUM esse conspicuum; alterum autem, scilicet POLUM ANTARCTICUM iis latere; quoniam impossibile est, ut quis uno intuitu totum conspiciere queat globum. De hac re ita *Virgilius in Libr. 1. Georg.* animi sui sensa expressit.

Hic vertex semper nobis sublimis, at illum
Sub pedibus Styx atra videt, manesque pro-
fundi.

Quod si quis navigator vento & tempestate diu multumque agitatus nesciat quæ sit plaga septentrionalis, quam Polus Arcticus ostendit, ope magnetis, septentrionem naturæ suæ instinctu quasi digito monstrantis, eam facile reperire potest.

VIII.

VIII.

MERIDIANUS est ille circulus, qui per utrosque Telluris Polos & locum quem libet eodem Circulo ab uno Polo ad alterum ducto contentum transit.

IX.

Per se patet ex hac definitione Meridiani, quod multa simul loca (totitem sc, quod inter utrumque Polum in eodem Circulo poni possunt) sub eodem Meridiano sita esse queant, quoniam integram ambit tellurem. Et porro, quoniam Meridianus in Cœlo & Meridianus in Tellure unus idemque est (Nam explicamus, ut supra dictum est, nomina ex Astronomia in Geographiam delata) Meridies autem esse dicitur, quando Centrum solis in Meridiano cœlesti hæret, clarum est & manifestum omnes eos homines sub eodem degentes Meridiano eodem quoque gaudere Meridie. Denique quoniam consueverunt homines diem in viginti quatuor dividere horas, & horas illas numerando plerique incipiant ab hora duodecima, quæ meridiem indicat; iterum, quilibet facile potest intelligere, quod omnium illarum gentium, sub eodem Meridiano de-

f 2

gen-

gentium horasque numerando à duodecima incipientium horologia, siquidem recte sint constituta, ut nullo laborent vitio, per integrum diem uno eodemque temporis momento eandem indicare debeant horam.

X.

MERIDIANUS PRIMUS dicitur ille Meridianus, quem quilibet sibi constituit eo consilio, ut ab illo, reliquos qui dantur, Meridianos numeraturus, numerare incipiat ab Occasu ad ortum *vel*: est ille Meridianus, à quo reliqui omnes determinatum suum consequuntur ordinem, ut, constituto semel meridiano primo, de alio dicere queam, quod sit quartus, de alio quod sit sextus, de alio quod sit decimus & sic porro. Alter autem Meridianus ab altero, pro more recepto, decem gradibus distare solet. Hinc indicato Meridiani numero, patet simul & graduum numerus, uti in mappis delineari solet.

XI.

Dico quod *Meridianus primus* appelletur ille Meridianus quem quilibet sibi constituat. Vellem ac optarem & ego ut nulla necessitate coactus fuero hanc ita tradere definitionem. Nam in eo est, ut quilibet pro lubitu proprium sibi aliquem fingat & constituat

tuat Meridianum, à quo numerare incipiat. Ptolemæus pro Meridiano primo assumpsit vicinum Insulis fortunatis, quia ultra eas nihil terrarum in plaga Occidentali cognitum erat isto tempore. Successu temporis aliis regionibus detectis, Geographi alii eundem versus Occidentem promoverunt. Quidam eundem duxerunt per Insulam S. Nicolai, promontorio viridi Africæ adjacentem. Hondius per Insulam S. Jacobi, alii per Insulam del Corvo, quæ est Azorum una; sunt qui per Teneriffam vel Palmam ducunt: sunt qui per Herculis Columnas; sunt denique qui jubente Ludovico XIII. Galliarum Rege per Insulam de Ferro duxerunt. Sunt qui per alia duxerunt loca.

XII.

HORIZON. s. FINITOR est ille Circulus, immobilis à puncto Verticali æquidistans & vel Visum nostrum terminans, vel totam Terram, ipsumque adeo mundum visibilem, in superum & inferum Hemisphærium bifariam dividens. *Vel:* Est ille Circulus, qui Globum, æque ac Meridianus in duas partes æquales dividit, quarum altera Horizon meus appellari potest, ita, ut vestigium meum, cui insisto, ab omnibus illius Circuli

culi punctis 90. grad. distet. Cum itaque per totum terrarum orbem homini migrare liceat, nec illi, ubicunque versetur, Horizon denegari possit, clarum est & perspicuum toties Horizontem meum posse mutari, quoties mihi locum, quo commoror, mutare lubeat; *vel*: tot dari Horizontes, quot ubique terrarum dentur loca.

XIII.

Cum porrô, stante hac Definitione, Horizon dimidiam telluris æque ac cœli partem denotet, Homines autem nullibi locorum, si vel altissimum conscenderint montem, dimidiam Telluris partem suis finire & perlustrare queant oculis; patet discrepare Sermonem vulgô receptum à Mathematicorum sermone, quantum quidem ad Horizontis denominationem attinet. Nam vulgô Horizon seu Finitor alicujus hominis appellatur istud Telluris segmentum, quod oculorum terminatur visu, ut ita cujuslibet Horizontis quantitas vel ab Oculorum bonitate, vel a locorum gibbositate atque planitie pendeat.

XIV.

Hinc nascitur Divisio Horizontis *in Intel- ligibilem & in Sensibilem*. Ille Horizon seu Fini-

Finitor, quem Mathematici & in primis Astro-
nomi atque Geographi ita appellant, recte
dicitur HORIZON INTELLIGIBILIS,
quoniam mente tantum intelligi, oculis au-
tem sentiri nequit. Alter autem, qui vulgò
appellatur Horizon, recte dicitur HORI-
ZON SENSIBILIS, quoniam oculis nostris
sentitur & terminatur.

XV.

Istud Horizontis mei in summo Cœlo pun-
ctum, quod à quolibet puncto Circuli illi-
us Horizontem meum constituentis æquali-
ter, id est, 90. graduum intervallo distat,
appellatur ZENITH; cui oppositum est il-
lud punctum, quod in Cœlo infero conci-
pitur, nominaturque NADIR.

XVI.

AEQUATOR est ille Circulus, qui eos-
dem cum Tellure Polos habet. *Vel:* est ille
Circulus, qui totam quoque ambit Tellu-
rem, ita ut omnia illius Circuli puncta ab
utroque Polo æqualiter distent. *Vel:* est ille
Circulus, qui ita Globum dividit, ut duas
illius æquales relinquat partes, Australem
alteram, alteram verò Borealem; *vel:* est
Circulus, ita per Tellurem descriptus, ut,
quodcunque illius punctum institero, Ho-
rizon

rizon meus per utrosque transeat Polos. à Nautis appellatur Linea.

XVII.

Jam patet, quod, ubi sol in æquatore existat, ubivis Terrarum extra Polos nox diei æqualis sit. Nam uti supra dictum est, & cuilibet leviter attendenti patet, quoniam Terræ globositas impedit, quo minus uno eodemque tempore Sol omnem collustret Terrarum orbem, ita ut dimidiam telluris partem sua luce tantum queat afficere; Terræ motus autem semper sit idem, ut nunquam velocius moveatur, nunquam tardius; evidens est, quod, ubi sol in Aequatore existat, ubivis Terrarum nox diei sit æqualis.

XVIII.

Circulus ille in Sphæræ mundanæ superficie descriptus, sub quo centrum Solis motu proprio incedit, dicitur ECLIPTICA; & ZODIACUS est fascia circulis excursionum, terminata. CIRCULI EXCURSIONUM sunt circuli cum Ecliptica paralleli; & ab ea tanto intervallo distantes, quanto planetarum versus Polos Eclipticæ excursus coerceri possunt, quod decem vulgo statuitur graduum *Vel*: Zodiacus est illa Fascia, quæ duodecim signa cœlestia continet, & quæ

quæ curvo flexu per telluris superficiem ducitur, ita ut bis æquatorem fecer.

XIX.

ZODIACUS autem, quoniam dividitur in duodecim Signa, seu, dodecatemoria, quæ eadem sunt ac illa signa Cœlestia, quæ in Ecliptica deprehenduntur, vulgo sæpe confunditur cum Ecliptica, ut discrimen utriusque non adcurate attendatur. Nam Ecliptica, est ut ita dicam, media Zodiaci Linea, vel Aequator quasi Zodiaci.

XX.

Signorum istorum cœlestium numerantur duodecim, quorum quodlibet ergo est duodecima Zodiaci pars; quoniam duodecim scilicet integrum absolvunt Zodiacum, pars cuius æqualis tribui debet, ut itaque per signa illa duodecim Ecliptica in duodecim dividatur partes æquales. Primi illorum cœlestium signorum principium ponitur in æquinoctiali puncto vernali. Nomina autem istorum cœlestium signorum, ut & ordo, sequenti versiculo, ut memoriæ consulatur, indicati solent.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer,
Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper,
Amphora, Pisces.

Horum autem signorum cœlestium sex sunt constituta in Hemisphærio septentrionali, quæ sunt:

- (1.) Aries, *cujus signum*, ♈.
- (2.) Taurus, *cujus signum*, ♉.
- (3.) Gemini, *quorum signum*, ♊.
- (4.) Cancer, *cujus signum*, ♋.
- (5.) Leo, *cujus signum*, ♌.
- (6.) Virgo, *cujus signum*, ♍.

Sex reliqua signa cœlestia sunt constituta in altero Hemisphærio, scilicet Australi, quæ sunt.

- (1.) Libra, *cujus signum*, ♎.
- (2.) Scorpius, *cujus signum*, ♏.
- (3.) Sagittarius, *cujus signum*, ♐.
- (4.) Capricornus, *cujus signum*, ♑.
- (5.) Aquarius, *cujus signum*, ♒.
- (6.) Piscis, *cujus signum*, ♓.

XXI.

Cum verò integer annus in quatuor dividatur tempora, quorum unum est *Ver*, alterum *Aestas*, tertium *Autumnus*, quartum denique *Hyems*, cuilibet horum temporum tria designata sunt signa cœlestia; Signa nimirum vernalia sunt Aries, Taurus, & Gemini; æstiva sunt Cancer, Leo, Virgo; Autumna-

tumnales sunt: Libra, Scorpius, Arcitenens
s. Sagittarius; Brumales sunt Capricornus,
Amphora sive Aquarius, & Pisces. Exhi-
sce itaque clare patet, quod signa Septen-
trionalia Veri & Aestati nostræ sint destina-
ta; Signa autem Australia Autumnus at-
que Hyems nostra sibi vindicent.

XXII.

Quoniam *Ecliptica* vel *Zodiacus* curvo flexu
per Globum ducitur & Aequatorem bis se-
cat; *Ecliptica* autem nihil aliud est, quam
Orbita solis; Sole autem in Aequatore exi-
stente, ubivis terrarum nox æqualis sit diei;
puncta illa intersectionum Aequatoris & *E-*
clipticæ recte vocantur æquinoctialia. Porro
cum ab una Aequatoris sectione Sol versus
Polum Borealem ascendat, & ab altera *Ae-*
quatoris sectione versus Polum Australem
descendat; Sole autem versus Polum Borea-
lem ascendente, nobis, qui Septentrioni su-
mus propiores, crescere quotidie soleat dies;
Sole autem versus Polum Australem descen-
dente nobis decrescere soleat dies; & crescen-
te ita die veris sit tempus, decrescente autem
Autumni; Punctorum æquinoctialium istud,
unde Sol versus Polum Borealem ascendit,
recte appellatur *Vernale*; hoc autem unde
idem

idem Sol versus Polum Australem descendit, *Autumnale* dicitur. Præterea cum Aequinoctium appelletur istud tempus, quando Sol in punctum æquinoctiale ingreditur; & punctum istud æquinoctiale *vel* Vernale sit, *vel* Autumnale; recte iterum appellatur **AEQUINOCTIUM** unum **VERNALE**, alterum autem **AEQUINOCTIUM AUTUMNALE**. Patet ergo porro, puncta Aequinoctialia sibi mutuo diametraliter esse opposita, atque signa cœlestia Borealia esse constituta in Hemisphærio Boreali, signa autem Australia in Hemisphærio Australi.

XXIII.

COLURI appellantur illi Circuli, qui per Polus Globi & puncta Eclipticæ Solstitialia & æquinoctialia ducti totam ambiunt tellurem. *Colurus* autem *æquinoctiorum* dicitur iste Colurus, qui per Mundi polos atque puncta æquinoctialia ductus est; & Colurus Solstitorum, qui per Polos Mundi & puncta Solstitialia transir.

XXIV.

TROPICI vocantur illi Circuli, qui cum Aequatore paralleli per puncta Solstitialia ducuntur. Cum verò duo sint puncta Solstitialia, unum scilicet in principio *Canceri*, alte-

alterum in principio *Capricorni*; & Signum Cœleste *Cancris* deprehendatur in *Hemisphærio Boreali*, cœleste vero Signum *Capricorni* in *Hemisphærio Australi*; manifestum est illum in *Hemisphærio Boreali* recte vocari **TROPICUM CANCRI**; hunc autem in *Hemisphærio Australi* **TROPICUM CAPRICORNI**.

XXV.

CIRCULI POLARES sunt Circuli immobiles, cum Aequatore paralleli, & à Polo Mundi tanto intervallo distantes, quanta est declinatio *Eclipticæ* maxima. Ille Circulus *Polaris*; qui Polo *Arctico* vicinus est, dicitur **CIRCULUS POLARIS ARCTICUS**, & distat à Tropico *Cancris* intervallo 43. graduum, & à Polo *Arctico* intervallo $23\frac{1}{2}$ graduum; qui verò Circulus Polo *Antarctico*. proximus est, appellatur **CIRCULUS POLARIS ANTARCTICUS**, & distat à Polo *Antarctico* intervallo $23\frac{1}{2}$ graduum, & à Tropico *Capicorni* intervallo 43. graduum.

XXVI.

Vidimus ergo, quales sint illi Circuli quatuor Minores, nimirum duo Circuli Tropici

pici atque duo Circuli Polares. His ita uti dictum est per Globum discriptis, intuenti patet, quinque spatia quatuor istis Circulis terminari. Hæc autem quinque spatia *Zonas* appellare sueverunt Geographi, quæ instar fasciarum Circulari flexu tellurem ambiunt. ZONA TORRIDA solet appellari illa fascia, quam æquator æqualiter dividit, & uterque Tropicus terminat. Et eam ipsam ob causam, quod Aequator Zonam Torridam in duas partes æquales dividit, factum est, ut nonnulli duas numerare soleant Zonas Torridas, *Australem* alteram, alteram verò BOREALEM. ZONA TEMPERATA AUSTRALIS, est illa Zona quam Tropicus Capricorni & Circulus Polaris Antarcticus terminant. ZONA verò TEMPERATA SEPTENTRIONALIS, est illa Zona, quam Tropicus Canceri & Circulus Polaris Arcticus complectuntur. ZONA FRIGIDA AUSTRALIS est illa Telluris pars quam Polus Australis & Circulus Polaris Australis terminant; Huic è diametro opposita est ZONA FRIGIDA SEPTENTRIONALIS, quam Circulus Polaris Arcticus & Polus Arcticus terminant.

XXVII.

Latitudinem verò singularum Zonarum, si supputare in milliaribus, vel alia quadam mensura bene nota quis voluerit, ille reperiet ita: Latitudo Zonæ Torridæ est 47. graduum, nempe $23\frac{1}{2}$ ab utraque Aequatoris parte: utriusque Temperatæ latitudo est 43. graduum. Utriusque Frigidæ Zonæ latitudo est 47. graduum. Hi gradus si in millitaria commutentur, æstimato uno gradu quindecim miliaribus Germanicis, erit latitudo Zonæ Torridæ milliarum 705. Temperatarum 645. ambarum Frigidarum 705. In Temperata Zona Septentrionali jacent plurima Terræ loca, eaque omnia fere nota & habitata, nempe omnis Europa, Asia, excepta India, Chersoneso Aurea atque Insulis Oceani Indici, Americæ Septentrionalis magna pars, Oceani Atlantici atque Pacifici pars; & sine dubio hæc Zona Temperata Septentrionalis est præstantissima reliquarum omnium Zonarum, quod etiam significare voluit celeberrimus Cellarius in Introduct. in Geogr. ubi ita habet: *Si ingenium hominum respicias & res gestas Zona Temperata Septentrionalis omnium est præ-*
stans.

*stantissima, inventrix artium & rerum Domi-
natrix.* In Temperata Zona Australi jacent
pauca Terræ loca, eaque non omnia cogni-
ta, plurima verò Maris pars; nempe pars pro-
currentis Africae, Monomotapæ, Promon-
torium Bonæ spei, Terræ Magellanicæ seu
Australis magna portio, Brasiliæ pars, Chi-
li, Magellanicum Fretum, portio Magna
Oceani Atlantici, Indici, Pacifici. In Zona
Frigida Septentrionali jacent dimidia pars
Islandiæ, pars Norvvegiæ & Lappiæ ulti-
ma, Finmarchiæ, Samojedæ, Nova Zem-
bla, Grœnlandia, Spitzberga, Americæ
Septentrionalis incognita quædam. In Zo-
na Frigida Australi nondum satis constat,
Terrane sit an aqua.

XXVIII

Jam explicandum venit, quid Geographi
suis voluerint indicare Climatibus; nam illi
quidem omnes unum idemque sentiunt de
Climatibus, ut unam eandemque unanimem
tradant Climatis definitionem; Sed & de
numero Climatum, & eam ipsam ob causam
etiam de Climatum quorumcunque spatio
determinando non admodum conveniunt.
videnturque multæ difficultates subesse, si
adcuratos cujusque Climatis limites dare ten-
taveris. Est autem CLIMA *talis superficiei
tellu-*

telluris pars, quæ duobus Circulis Aequatori parallelis terminatur ita, ut dies longissimus in Parallelo, qui vicinior est Polo exsuperet diem longissimum in parallelo, qui Aequatori propior est, definita quadam temporis parte, nempe hora dimidia, quamdiu tardius crescit, hora integra, imo diebus integris, quando celerius crescit, quin etiam integris, Septimanis, integrisque mensibus, prout nimirum Polo est vicinior, Jam quodlibet Clima dicitur incipere in eo Circulo Aequatori parallelo, in quo dies anni longissimus est maximus per totum Clima. Monendum verò heic est per Diei vocabulum non id significari, quod alias per id denotatur, nimirum spatium temporis viginti quatuor horis absolutum; verùm per Diem hoc loco significatur tale temporis spatium, per quod Sol supra Horizontem videtur, per Noctem verò è contrario intelligitur istud spatium temporis, per quod Sol infra Horizontem versatur.

XXIX.

Sole in Aequatore existente, uti jam supra dictum est & demonstratum, ubivis terrarum nox diei est æqualis; Sol autem ex utroque Aequatoris latere simili motu ab uno descendit, ad alterum verò ascendit; exinde

de patet, duplicia quoque esse Climata, Borealia altera, at altera autem Australia. Quoniam verò veteres Hemisphærium Boreale magis habuerunt cognitum, tantum istud in certa diviserunt Climata; reliqua autem in altero Hemisphærio constituta communi nomine vocarunt Anticlimata. Hi autem veteres in Hemisphærio Boreali septem modo numerarunt Climata, eisque à locis eorum nobilioribus dederunt nomina, qualia heic vides: *Primum* Clima appellabatur Clima per Meroen, quæ est Insula & urbs Africæ Nilo circumdata; *Secundum* per Syenen, quæ est urbs Aegypti. *Tertium* per Alexandriam Aegypti, quæ maritima urbs est. *Quartum* per Insulam Rhodum; est Insula in Mari Mediterraneo sita. *Quintum* per Hellespontum; alii per Romam; *Sextum* per Borysthenem; est fluvius insignis Sarmatiæ Europæ. *Septimum* per Riphæos Montes Sarmatiæ.

XXX.

Postea Ptolomæus novem agnovit, alii plures, recentiores autem ad numerum horarum diei constituunt viginti quatuor. Veteres autem Geographi suis Climatibus nomina à locis illustrioribus, per quos transibant dare sueverunt. Ita ex *Ioanne Gigan-*

te, Isacius Pontanus refert unum quodque Hemisphærium in novem æqualia Climata dividi, iisque nomina hæc ab Inventoribus eorum esse imposita: *Primum* appellatum esse Aethiopicum; *alterum* Arabicum: *tertium* Aegyptiacum; *quartum* Syriacum; *quintum* Italicum; *Sextum* Germanicum aut Anglicum; *Septimum* Suecicum aut Lappicum; *octavum* Glaciale; *nonum* Polare. Et hæc quidem in Hemisphærio septentrionali. De Meridionali quod tamen æque latum, altum illis fuisse silentium dicit *Isaacus Habrechtus in Planiglobio suo Terrestri pag. 219. seq.* ubi simul etiam asserit, se quoque tentasse, alterum Hemisphærium in *novem* Climata Australia dispescere, eisque certa assignare nomina. *Videtur idcirco, inquit, Primum ab Aequinoctiali versus Antarcticum Polum Clima, quod primo graduum denario coercetur PERUVIANUM* appellari posse, quia regni Peru magnam partem transit; *secundum eodem fure BRASILIANUM*; *tertium CHILENSE, vel etiam JAVANICUM*; *quartum propter celeberrimum totius Orbis Promontorium in eo situm, BONÆ SPEI, vel à nummifero fluvio, ARGENTEUM, aut si mavis à Mari, PACIFICUM*; *quintum PSITTACORUM, à*

regione ob eorum frequentiam sic dictâ; Sextum FRETORUM, quia famosissima terrarum Freta Magellanicum & Mairianum, quod perperam Lamerianum plerique insignant, continet; Septimum à Terra de Fuego, IGNEUM; Octavum, à Terræ Australi incognita, INCOGNITUM; & nonum POLARE sc. ANTARCTICUM. Quæ tamen, addit, cujusvis censura subjecta sunt.

XXXI.

Ecce Tibi, Benevole Lector!
vulgatam Climatum Tabulam.

Climata	Paralleli	Dies Lon- gissim.	Latitudo Loci.
I	Princip.	12. h.	0 0
	Med.	12	15 4
	Finis	12	30 8
II	Medium	12	45 12
	Finis	13	0 16
III	Medium	13	15 20
	Finis	13	30 23
IV	Medium	13	45 27
	Finis	14	0 30

V	Medium	14	15	33	40
	Finis	14	30	36	28
VI	Medium	14	45	39	2
	Finis	15	0	41	22
VII	Medium	15	15	43	32
	Finis	15	30	45	29
IIX	Medium	15	45	47	20
	Finis	16	0	49	1
IX	Medium	16	15	50	33
	Finis	16	30	51	58
X	Medium	16	45	53	17
	Finis	17	0	54	27
XI	Medium	17	15	55	34
	Finis	17	20	56	37
XII	Medium	17	45	57	32
	Finis	18	0	58	29
XIII	Medium	18	15	59	14
	Finis	18	30	59	58
XIV	Medium	18	45	60	40
	Finis	19	0	61	18
XV	Medium	19	15	61	55
	Finis	19	30	62	25

XVI	Medium Finis	19 20	45 0	62 63	54 22
XVII	Medium Finis	20 20	15 30	63 64	40 6
XIIX	Medium Finis	20 21	45 0	64 64	30 49
XIX	Medium Finis	21 21	15 30	65 65	6 21
XX	Medium Finis	21 22	45 0	65 65	35 47
XXI	Medium Finis	22 22	15 30	65 66	57 6
XXII	Medium Finis	22 23	45 0	66 66	14 20
XXIII	Medium Finis	23 23	15 30	66 66	25 28
XXIV	Medium Finis	23 24	45 0	66 66	30 31

XXXII.

Jam dicendum est aliquid de quatuor præcipuis anni Temporibus *Aestate* scilicet & *Hyeme*, *Vere* & *Autumno*; quæ duo ultima tem-

tempora duobus prioribus sunt interjecta, ita, ut Hyeme senescente Ver incipiat, senescente autem æstate, incipiat Autumnus. Veris initium habetur die vicesimo secundo Martii, ubi Sol cœleste Signum Arietis tangit; æstas incipit die vigesimo secundo Mensis Junii, ubi Sol cœleste Signum Cancrî tangit. Autumnus incipit, quando Sol cœleste Signum Libræ permeare incipit, nimirum die vigesimo secundo Septembris. Hyems incipit die vigesimo secundo Decembris, Sole nimirum cœleste Signum Capricorni tangente. Quodsi quis ratione tempestatis desideret horum temporum definitiones, ille habeat sequentes unanimi consensu à Geographis receptas.

XXXIII.

ÆSTAS loci alicujus dicitur illud anni tempus, cujus initium est dies ille, in cujus Meridie Sol minimam habet à Vertice seu Centro, vel, puncto Zenith loci illius distantiam (idque prima vice, si duabus vicibus sol ei loco fiat Verticalis) finis verò ille dies, in cujus Meridie Sol mediam inter minimam & maximam à vertice seu puncto Zenith loci illius recipit distantiam.

HYEMS Loci alicujus dicitur illud anni tempus, cujus initium est dies ille, in cujus Meri-

die sol maximam à vertice loci illius adipiscitur distantiam; finis verò ille dies, in cuius Meridie Sol mediam à vertice loci illius acquirit distantiam. VER loci alicujus dicitur anni tempus inter finem Hyemis & initium Aestatis cadens; sive cuius initium est dies ille, in cuius Meridie Sol mediam inter minimam & maximam à vertice seu puncto Zenith distantiam acquisivit, veniens à maxima distantia; finis verò ille dies, in cuius Meridie Sol minimam primo acquisivit à vertice seu puncto Zenith loci illius distantiam. AUTUMNUS loci alicujus dicitur anni tempus inter finem aestatis & initium Hyemis cadens; sive, cuius initium est dies ille in cuius Meridie Sol mediam inter minimam & maximam recepit à vertice loci illius distantiam, veniens à minima; finis verò ille dies, in cuius meridie Sol maximam à vertice loci illius distantiam adeptus est.

XXXIV.

Jam aliquando dicendum est, quid sit *Elevatio* seu *Altitudo* Poli atque Aequatoris, ejusque profunditas. *Altitudo* Stellæ vel puncti in Sphæra mundana est distantia ejus ab Horizonte; *Profunditas* verò appellatur, si Stella vel punctum fuerit in Hemisphærio inferiori.

XXXIV.

XXXV.

Jam constat, quod *Altitudo* alicujus puncti in Sphæra mundana, ejusque *Profunditas* sit arcus Circuli verticalis inter ipsum & Horizontem interceptus. Ita se res habet cum altitudine Poli & Aequatoris, ejusque profunditate. Omnes Circuli, qui per puncta Zenith & Nadir transeunt, tanquam Horizontis Polos, illi dicuntur Verticales; quod si itaque puncto Zenith insisto, Linea mea Horizontalis constituet duo Hemisphæria; à quolibet illius Lineæ puncto punctum Zenith quadrantis spatium, id est 90 graduum distat; finge igitur Circulum, finge porro A esse punctum Zenith, P esse punctum Lineæ Horizontalis, R esse Polum Septentrionalem; Distantia igitur, quæ est inter A & P, est spatium 90. graduum; finge igitur R, Polum Septentrionalem esse in medio isto spatium, quod interceptum est inter A & P, constitutum, ita ut R æquali spatium distet ab A & à P, erit Elevatio seu Altitudo Poli Arcus P R, id est quadrantis dimidium, spatium 45. graduum. Eadem est Ratio & Altitudinis & Profunditatis Aequatoris in altero Hemisphærio. Nam si A est punctum meum Zenith, P punctum Lineæ Horizon-

talís, finge huic $\hat{e}$ diametro respondere punctum, H, erit PH Linea Horizontalis, & APH Hemisphærium constituent; infra P sit Aequatoris Punctum Q. cui $\hat{e}$ diametro respondeat M; erit illa distantia inter P & Q Intercepta, profunditas Aequatoris & illa distantia inter H & M intercepta Elevatio s. Altitudo Aequatoris.

XXXVI.

Tali modo unicuique facile patet, Altitudinem atque profunditatem Aequatoris semper esse æqualem, easque $\hat{e}$ diametro sibi invicem opponi ita, ut una in uno, altera autem in altero reperiat Hemisphærio. Si itaque tradantur definitiones: *Elevatio seu Altitudo Poli* nihil aliud est, quam distantia Meridiani a Polo ad Lineam Horizontalem intercepta; *Altitudo autem Aequatoris* nihil aliud est, quam arcus Meridiani inter Aequatorem & Lineam Horizontalem interceptus. *Profunditas* $\hat{e}$ contrario Aequatoris est arcus Meridiani in altero constitutus Hemisphærio, altitudini Aequatoris $\hat{e}$ diametro respondens & æqualis, inter Aequatorem & Lineam Horizontalem interceptus.

XXXVII.

XXXVII.

Porro patet, quoniam Meridianus est Circulus Verticalis, *altitudinem Meridianam*, hoc est altitudinem puncti in Meridiano constituti, esse arcum Meridiani inter ipsum & Horizontem intercepti. Et quoniam Meridianus per Polos mundi transit, altitudo Poli itemque Aequatoris in Hemisphærio superiori & profunditas in inferiori est arcus Meridiani quadrante minor inter Polum ac Horizontem interceptus; idque in Sphæra obliqua in reliquis non item.

XXXIIIX.

In Aequatore ergo qui constitutus est, nullam habere potest Elevationem s. Altitudinem Poli, quoniam Horizontis Poli iidem sunt cum Polis mundanis; & ita si globus constitutus est, dicitur SPHÆRA RECTA; Porro si quis ad Polos degit vitam, ille pariter Elevationem Poli maximam possibilem habet, & in illa constitutione Globi significatur SPHÆRA PARALLELA. Si verò punctum Zenith intra Aequatorem acque Polum est, appellatur SPHÆRA OBLIQUA. Hinc quilibet facile potest intelligere, quod nos in Zona Temperata Septentrionali viventes Sphæram semper hebeamus obliquam.

XXXIX.

XXXIX.

Distancia locorum nihil aliud est, quam arcus Circuli maximi inter duo loca interceptus. Sive: Distancia unius loci ab altero dicitur Linea brevissima inter duo illa loca in telluris superficie intercepta; punctum autem quodvis & in Globo & in Mappis Geographicis locum aliquem telluris vere representare & exhibere dicitur, si ad reliqua mappæ puncta eum habeat situm & distantiam, qualem locus telluris, quem representare debet, ad alia telluris loca, quæ à reliquis Mappæ punctis representantur.

XL.

Hanc autem locorum distantiam Geographi & secundum Longitudinem loci alicujus & secundum Latitudinem metiri solent; Ita quidem ut LONGITUDO loci alicujus sit Arcus Aequatoris inter Meridianum Loci dati atque Meridianum Primum interceptus. LATITUDO Loci ergo est distantia ejus ab Aequatore, seu Arcus, uti dictum est, Meridiani inter Locum datum & Aequatorem interceptus. Patet ita Elevationem Poli semper æquari Locorum Latitudini; & ita si innotescat Locorum Latitudo, observari simul altitudinem Poli.

XLI.

XLI.

Habe heic tabulam brevem, exempli gratia adpositam, in qua Locorum quorundam celebriorum Latitudinem atque Longitudinem indictam reperis, & quidem supposito primo Meridiano per Insulam Palma dictam, quæ est Fortunatarum una.

Locorum quorundam celebriorum in Germania sitorum.

Nomina	Latitudo		Longitud.	
Stutgardia	48°	42'	44°	53'
Tubinga	48	34	31	50
Wormatia	49	40	31	11
Treviris	49	50	29	7
Altorfium	49	22	34	22
Aquisgranum	50	46	29	12
Augusta Vindellicorum	48	24	33	53
Bamberga	49	56	33	49
Brema	53	8	31	44
Brunsviga	52	15	32	15
Stettinum	53	34	38	0
Clivia	51	48	29	4
Confluentia	50	22	29	35
Colonia	50	50	29	37
Eislebia	51	37	35	14
				Lipsia

Nomina	Latit.		Longit.	
Lipsia	51°	19'	34°	35'
Norimberga	49	29	33	26
Mansfeldia	51	40	35	6
Dillinga	48	30	31	10
Erfordia.	51	6	34	37
Lindavum	47	28	32	35
Ingolstadium	48	40	34	12
Lintium Austr.	48	16	37	35
Leodium	50	40	28	15
Juliacum	50	54	29	26
Heidelberga	49	20	31	35
Memminga	47	53	33	11
Marpurgum	50	41	31	24
Magdeburg	52	14	35	22
Hannovera	52	8	33	11
Halberstadium	51	56	34	41
Hala Saxon.	51	32	35	42
Francof. ad od	52	20	38	0
- ad Mœn.	50	4	31	20
Constantia	47	42	31	57
Moguntia	50	2	30	27
Monasterium	52	0	30	54
Monachium	48	58	34	20
Rostochium	54	10	35	20
Ratisbona	48	59	34	50

Argen

Argentorat.	48	32	30	20
Ravensberg.	1	56	34	35
Salisburgum	47	44	36	26
Witteberga	51	49	36	31
Vienna Austr.	48	22	39	50

Locorum	quorundam		in Gallia sito- rum	
Mediomatricum	495	10	29	9
Abbavilla	50	4	24	7
Arelatum	43	34	27	11
Sedanum	49	38	21	33
Avenio	43	51	27	10
Rhemi	49	12	26	44
Rhothomagus	49	27	23	27
Nannetum	47	13	20	48
Rupella	46	10	21	14
Lutetiæ Paris.	48	50	24	50
Lugdun Gallor.	45	45	27	15

Locorum	quorundam		in Belgio si- torum.	
Neomagus	51	51	28	54
Alemaria	52	5	27	51
Namurcum	50	25	27	35
Antwerpia	51	10	26	50
Bruxellæ	50	48	26	45
Cameracum	50	11	25	40

Dor.

Dordracum	51	52	27	50
Amstelodamum	52	21	27	10
Dunquerca	51	1	24	50
Gandavum	51	1	26	20
Geldria	51	30	29	10
Franequera	53	12	28	46
Lugdunum	52	12	27	30
Lovanium	50	50	27	40
Roterodamum	51	55	26	50
Ultrajectum	52	5	27	35
Tornacum	50	32	25	40
Haga Comit.	52	4	26	0

XLII.

Jam de *Umbris* atque *Telluris Illuminatione*, quæ fit à Sole, pauca sunt dicenda, ut appareat, quid sint *Ascii*, quid *Amphiscii*, quid *Heteroscii*, quid *Periscii*? Pater autem unicuique denominationes hæc, si modo à primo limine Græcas salutavit litteras, ab umbris esse desumptas. ASCII enim sunt, qui certo anni tempore nullam meridianam habent umbram. Cum itaque quilibet me non monente intelligat, tum hominis nullam esse meridianam umbram, quando Sol ejus vertici diametraliter fuerit oppositus; supra verò cum

cum jam dictum sit, incolas Zonæ Torridæ bis in unoquoque anno verticalem habere Solem; patet incolas Zonæ Torridæ bis in unoquoque anno esse Ascios. In reliquis autem Zonis, nimirum in utraque Temperata & in utraque Frigida incolis solem plane nunquam fieri verticalem ex ante dictis clarum est; hinc simul & manifestum est, incolas in utraque Zona temperata & in utraque Frigida degentes nunquam fieri posse Ascios. Qui Solis orbitam in Globo aliquo Aeneo vel ligneo delineatam aspicit, ille nullo negotio omnia hæc potest intelligere.

XLIII.

AMPHISCII appellantur illi, quorum umbra quodam anni tempore, versus Austrum, alio autem versus Boream se flectit. Nimirum proximè præcedenti paragrapho dictum est, Ascios, id est incolas Zonæ Torridæ, Solem bis in unoquoque anno habere Verticalem, reliquo autem tempore Solem vel versus Boream vel versus Austrum se flectere; nec id aliter fieri potest, quod unicuique Solis orbitam aspicienti patet; clarum est iterum incolas Zonæ Torridæ esse Amphiscios. Cumque iidem sint & Ascii, Terricolæ Ascii sunt etiam Amphiscii.

XLIV.

HETEROSCHII dicuntur illi Terricolæ, quorum umbra Meridiana constanter vel versus Boream tendit, vel constanter versus Austrum se flectit. Cum igitur certum sit Solem Zonam Torridam nunquam egredi, verum quibus limitibus Zona Torrida terminetur, iisdem quoque Solis Orbitam finiri, nimirum duobus Tropicis, quorum alter, nempe Tropicus Cancræ, in Septentrionali Hemisphærio Circulum describit, alter autem scilicet Tropicus Capricorni, in Hemisphærio Australi; Zona autem Temperata utraque ab uno latere aliquo terminetur Tropico, nimirum in Zona Temperata Septentrionali Tropico Cancræ, in Zona Temperata Australi Tropico Capricorni, ab altero latere verò claudatur Circulo aliquo Polari; præterea Sol quotidie & oriatur & occidat incolis in Zonis Temperatis degentibus; profectò illi in Zona Temperata Septentrionali viventes meridiano tempore semper Solem habeant necesse est à Vertice suo versus Austrum recedentem, & incolæ in Zona Temperata Meridionali degentes eundem Solem versus Boream inclinatum; ut ita illi suam semper umbram janciant

ciant septentrionem versus, hi verò semper Meridiem versus. Nimirum quilibet jacet umbram in Plagam Soli oppositam; Evidens ergo est & plane demonstratum, incolas Zonæ utriusque Temperatæ esse Heteroscios; Ascios autem & Amphiscios nunquam posse esse Heteroscios.

XLV.

PERISCII appellantur illi, quorum umbra uno eodemque die successive in omnes Plagas tendit. Quales hi sint & ubi locorum degant ex antecedentibus iterum patet. Nulli enim alii possunt esse Periscii, quam illi, quibus per aliquot dies, septimanas, Menses Sol plane non occidit; id quod fit apud homines circa Polos habitantes. Sunt igitur incolæ Zonæ utriusque Frigidæ Periscii.

XLVI.

Monendum est, datas heic esse generales Asciorum, Amphisciorum, Heterosciorum atque Perisciorum definitiones, & unicuique horum classi attributam esse quandam Zonam; Ascii nimirum & Amphiscii Zonam Torridam sibi vindicant; Heteroscii utramque Temperatam occupant Zonam; Periscii autem in utraque Zona Fri-

gida degunt, Cum verò res ita se habeat, ut quælibet Zona suis adcurate terminetur limitibus, ita ut unica tantum interposita sit Linea, quæ Zonam unam ab altera disjungat; quod autem umbram hominum attingat, id non tam adcurate terminis finire queat; quilibet hæc definitiones cum grano salis accipere debet, & rectis adhibere locis. Exempli gratia: Zonam Torridam à Temperata Septentrionali disjungit Tropicus Cancræ; de incolis Zonæ Torridæ dictum est, quod sint Amphiscii, non aliam quidem ob causam, quam quod umbram suam quodam anni tempore Austrum versus, alio autem Boream versus jaciant. Jam qui Solis Orbitam in Globo aspicit, Zonamque Torridam à Zona Temperata Septentrionali unica tantum separari linea videt, ille quidem intelligit incolas Zonæ Torridæ ad unum omnes esse Ascios, at non omnes illos Ascios esse simul & Amphiscios, sed tantum eorum plerosque. Nam qui Terricolæ Solstitii puncto insistent, vel per Tropicum Cancræ vagantur illorum umbra nunquam versus Austrum, sed semper versus septentrionem tendit, ut adeo Heteroscii potius appellentur, quales & revera sunt.

Et

Et hæc quoque dicta velim de altero Hemisphærio scilicet Australi. Porro cum hominibus in Zona Temperata viventibus iis, qui à Circulo aliquo Polari proxime absunt, per aliquot dies etiam Sol quodam tempore non occidat, ut adeo & umbra eorum successive in omnes tendat plagas; patet & illos recte appellari posse Periscios talesque revera esse. Ut uno verbo rem complectar: observandum hêic est, denominationes hæc etiam, ut in aliis rebus fieri solet, à posteriori parte esse desumptas, & earum unamquamque in illos maximè aptam esse & quadrare incolas, qui mediam ferre Zonam occupant, de qua in Definitione sermo est.

XLVII.

Jam de *Antæcis*, *Periæcis* & *Antipodibus* sermo est ordiendus. Talia enim quoque fortiuntur nomina incolæ Terrestris Globi, non quidem absolutè totius Sphæræ, ut præcedentia, sed relativè, respectu certi alicujus in illa dati loci, idemque non tantum in Temperatis, ut Isacius Pontanus arbitrat, sed quibusvis Zonis. Quodlibet enim terreni nostri domicilii punctum datum, habet necessario punctum aliud diametraliter oppositum, siquidem corpus rotundum censetur,

setur, istiusque puncti accolæ, sive Terra sit sive Mare, Antipodes dicuntur, quasi pedes pedibus nostris obvertentes; nonnullis etiam Antichtones. Sunt adeo ANTIPODES sive ANTICHTONES incolæ telluris diametraliter sibi mutuo oppositi. Nostri ergo Antipodes adversis vestigiis stant contra nostra vestigia; talesque homines posse existere patet exinde, quoniam Telluris figura prope modum est Sphærica. Patet porro ex hac Definitione Antipodum, quod illi in ejusdem Meridiani semicirculis oppositis habitent; & ob eam causam cum in uno loco media nox sit, in altero esse Meridiem, Antipodesque horas numerare contrarias. Quare & necesse est, illos habere Longitudines 180 gradibus a se invicem distantes. Et cum Horizon à puncto Zenith alicujus loci 90. graduum intervallo distet, puncta opposita, id est, illa puncta quibus Antipodes insistent eundem habent Horizontem; & hanc ob causam cum Sol uni oriatur, alteri occidat necesse est. Uno verbo dicam. omnia contraria patiuntur & experiuntur Antipodes; dum nobis æstat existit, hyems apud illos sævit; dum nos vere gaudemus, fruuntur illi autumno & contra.

XLIIX.

ANTOECI sunt tales incolæ Telluris, qui mutatis tantum nominibus, eandem habent & Longitudinem & Latitudinem. Hinc manifestum est Antæcos sub ejusdem Meridiani semicirculo habitare, & eam ob causam simul meridiem habere, horasque diei reliquas easdem. Porro patet Antæcos Zonarum Temperatarum & Frigidarum tempestates anni quoque contrarias habere, non autem illarum Zonarum Antæci solum, verum omnium, uti & Antipodes. Et Antæcis in æquinoctio solem simul oriri & occidere, sed reliquo tempore unicitius, alteri tardius; & Antæcos ac Antipodes Polos diversos æqualiter elevatos habere. Si ergo Antæci faciem sibi mutuo obvertant, vel Antipodes eandem ad Aequatoris idem punctum, sidera uni oriantur à dextrâ, alteri à sinistra necesse est.

XLIX.

PERIOECI sunt incolæ qui eandem & cognominem latitudinem sed longitudes iso. gradibus distantes habent. *Vel*: Perieci, *sive*, Circumcolæ, sunt qui in eodem Hemisphærio, eodem Meridiano, eodemque parallelo, sed oppositis punctis habitant;

qui eandem nobiscum Zonam incolunt, nobiscum quatuor anni tempora earumque mutationes & tempestates sentiunt, incrementa dierum & noctium eadem habent; hoc unum interest, quod, quando Sol nobis Verticalis est in Meridie, ipsis Nadir possidet, & mediam noctem efficit. Patet ergo Globum intuenti, Incolas in Aequatore non habere Antæcos, eorumque Pericæcos eodem esse, qui Antipodes. Porro Polos non habere Pericæcos, sed sibi mutuo esse Antæcos & Antipodes.

L.

Nunc de *Plagis*, atque *Ventis* pauca sunt addenda. **PLAGA** est interseccio Horizontis & Circuli Verticalis. Ex hac ipsa Definitione manifestum est, quod infinitæ dentur plagæ, quoniam earum tot esse possunt, quot sunt Horizontis puncta. Interdum quoque plaga sumitur pro interseccione Circuli verticalis, & Circuli cujuscunque Horizonti paralleli; imo à nonnullis pro segmento Verticalis inter Meridianum & Horizontem, vel, Circulum eidem parallelum intercepto. Constat autem esse quandam inter plagas differentiam, propter quam aliæ plagæ dicantur *Cardinales Plagæ*, aliæ autem *Collatera-*

terales Intermedia. PLAGÆ CARDINALES aqpellantur illæ sectiones Horizontis & Meridiani atque Circuli Verticalis primarii. Nimirum intersectiones Horizontis & Meridiani vocantur Septentrio & Auster, quæ intersectiones è diametro sibi sunt oppositæ, & quarum illa Polo Septentrionali, hæc Meridionali vicina: intersectio Horizontis orientivi verticalis primarii Oriens; intersectio autem Horizontis occidui & Verticalis primarii Occidens. Patet ergo hæc quatuor plagas cum quatuor Cardinibus mundi coincidere, plagamque à plaga sibi proxima distare intervallo quadrantis seu 90. graduum. PLAGÆ autem COLLATERALES vel INTERMEDIÆ sunt, quæ inter Cardinales interjacent. Sunt vel *Primaria*, quæ æquali angulo à duabus Cardinalibus remotæ, vel, *Secundaria*, eæque aut *primi ordinis*, quæ æquali angulo à Cardinali, & primaria quadam vicina distant, aut *secundi ordinis*, quæ æquali angulo à Cardinali quadam, vel primaria & secundaria prima removeantur; ut adeo Collaterales primariæ à Cardinalibus distent angulo 45. graduum; secundariæ primi ordinis à Cardinali & primaria Collaterali vicina angulo 22. gradu-

um & 30. minut. Secundariæ autem secundi Ordinis à Cardinali vel, primaria Collaterali & secundaria primi ordinis 11. grad. 15. minut. Par atque similis ratio atque conditio, ut & denominatio est Ventorum; VENTUS autem nihil aliud est, quàm sensibilis motus aëris. Hæc de Divisione Globi Mathematica.

Divisio Orbis Terrarum Naturalis.

S. PHYSICA.

I.

Naturalem Orbis Terrarum tradere Divisionem, siquidem à Geographo non autem Physico id fieri constat, nihil aliud est, quàm primo rerum in Telluris superficie existentium cuilibet suum constituere nomen, ut, quotquot earum sint, à semet invicem ipso nomine facile queant distingui; deinde nomina iis semel imposita rite explicare, ut nullo negotio possit intelligi, quid eo nomine veniat, vel, quid non cum eo congruat. Quod si hoc fiet, nemo vel parum advertens paludem aliquam lacum appellat-

pellabit, ut Sinum aliquem Maris Peninsulæ nomine significabit.

II.

Hinc patet per se, nobis heic non agendum esse de Orbis Terrarum natura, ut scilicet mirabilia illius explicemus & enarremus, quid causæ subsit, quare in hac orbis Terrarum regione frustra quæratur, quod tamen in altera abunde nascitur; cum non omnis ferat omnia tellus; id quod & Virgilius Poëtarum Princeps suis declarare voluit versibus, quando hunc in modum est modulatus:

Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ,
Arborei foetus alibi, atque injussa vire-
fcunt

Gramina; nonne vides Croceos ut Tmolus
adoret,

India mittit Ebur, molles sua Thura
fabæi.

Porro non penetrabimus ad Centrum Terræ, ut scrutemur, quid ibi lateat, non omnium omninô aquarum ibi sedes sit, & exinde per totum fluant atque refluant Terrarum Orbem; vel, nûm è solidissima & durissima quaque materia istud sit conflatum. Non cum Democrito ludicram orbis originem

nem repetemus. Non disputabimus, cur Mare istud rubrum appareat, istud autem nigrum. Non explicabimus nec inquiremus, Oceani altitudo utrum major sit, quam altitudo littorum atque terrarum; item non scrutabimur nec pervestigabimus rationes, cur Mare conspectum è littore videatur in majorem altitudinem & tumorem assurgere semper, quò istud remotius fuerit à littore; nec indicabimus, utrum una eademque altitudo sit Oceani, nec ne? nec an aqua Oceani, quo fundo sit propior, eo sit dulcior? nec dicemus, utrum majus requiratur frigus ad aquæ marinæ, quam ad aquæ dulcis congelationem? nec enarrabimus causas, quare Oceanus non fiat major, cum tot recipiat fluvios; non inquiremus cur Mare noctu splendere videatur atque lucere, cum flus à tempestatibus, sint vehementiores? Non indicabimus causas, quare fluviorum alius dulcem, alius amaram, alius salfam, alius turbidam, alius autem limpidam vehat aquam; non explicabimus, qua ratione fontes è terra prorumpant; quâ ratione nascantur montes, qua speluncæ fiant & terrarum barathra. Nam quis non videt, hæc in Physicorum scriniis esse quærenda nobis autem
nunc

nunc incumbere, nominum ad Terrarum Orbem pertinentium & jam diu quidem constitutorum, justam atque legitimam tradere significationem, ut, quibus lubet & interest integram perlustrare Geographiam, quovis nomine indicto justam & rectam in mentem revocare queant significationem.

III.

Omnis terrarum Orbis statim à suis, ut ita dicam, incunabulis, divisus fuit in **AQUAM & TERRAM**, quoniam supremus rerum Conditor **DEUS**, cum adhuc incondita moles esset, nec ulla rerum facies, fluidis imperavit partibus, ut in unum locum confluant, quæ autem reliqua essent, pariter cohæreant firmumque constituent corpus. Hac igitur divisione semel facta, Geographorum est, eandem sequi, si quidem Physice (eo sensu quo dixi) considerandus illis est terrarum Orbis, & explicare, quid sibi velint ea nomina, quæ fluidis attributa sunt partibus, quæque firmis sive terrenis. Faciemus ergo periculum, & exordiemur ab aquis.

IV.

Primum omnium, quod nunc considerandum venit, est id, quod in sacris litteris

ris ABYSSUS aquarum appellatur, nobis autem Oceanus, quod generale nomen est, & omnes omnino partes fluidas sub se complectitur; in quo Oceano tota Terra ceu magna quædam Insula, quasi natare videtur. Est autem Oceani nomen origine Græcum, à celeritate ductum. Hicce Oceanus continuo tractu per omnem omnino terrarum orbem se movet, nec partium terrenarum relinquitur quidquam, quod non undique ac Oceano allueretur; neque immania terræ continentis spatia obstant & efficiunt, quo minus universum ambiret Terrarum orbem, sed id tantummodo impediunt, ut non æque lato ubique, & æque continuo provehatur tractu, verum nunc angustioribus circumscribatur terminis, nunc ortum versus procedat interveniente Terra, nunc versus Occasum prolabatur, ita ut multiplicem variamque figuram acquirat atque faciem. Nec adsunt causæ cur dubitemus Oceanum omnem ambire Terrarum orbem, cum illum prope Sphæricam habere figuram & jam aliquoties ab hominibus circumnavigatum esse supra docuimus. Veteres Telluris incolæ non potuerunt non esse certissime persuasi de hac re, quoniam de Ame-
rica

rica recens demum inventa nihil omninò sunt suspicati. At cum America fuerat detecta, quæ à septentrione ad Austrum longissimo tractu exporrecta Oceani continuitatem visa est impedire, & præterea Terra polaris Septentrionalis & Australis, tunc haud immerito dubitare cœperunt ii, quorum nonnullus labor in hisce rebus exigebatur. Nam uti sunt multi ex Geographis, qui Americam septentrionalem cum Grœnlandia continuo tractu conjunctam esse credunt, & mordicus defendunt; ita tùm temporis fuerunt nonnulli, qui existimabant Americam Australem pari nexu cum Terra Australi esse copulatam. Tali modo si ex utraque parte America cum terra continente esset conjuncta, fieri nequaquam posset, ut Oceanus omnem ambiret Terrarum orbem. Verum enim verò hæsitacionem & scrupulum omnem ex animis sustulit Magellanes, quando An. 1520. invenit Fretum inter Americam & Terram Australem, per quod conjungi Oceanum Pacificum cum Atlantico manifeste patuit. Fuerunt postea alii, qui eadem usi via idem quoque affirmarunt; ut igitur nos experienciâ certum esse sciamus id, quod veteres falsa quadam opinione inducti falsum esse nunquam sunt suspicati,

V.

Ast verô hæc Oceani vox non semper uno eodemque sensu adhibetur. Nam interdum omnem omninô aquam, quæ Tellurem ambit, ut paulo ante dictum est, significat; interdum verô, imo sæpius denotat aliquam Oceani partem, ita ut Oceanus ille in multos alios dividatur Oceanos, qui tanquam partes desumpti sunt â suo toto. Tali modo appellatur Mare Indicum Oceanus Orientalis, item Mare Atlanticum vocatur Oceanus Occidentalis sive Oceanus Atlanticus; porro Mare Aethiopicum dicitur Oceanus Australis sive Meridionalis; Mare Hyperboreum idem est ac Oceanus Hyperboreus sive Septentrionalis circa Terram Polarem Arcticam.

VI.

Videt autem quilibet quatuor hosce Oceanos â quatuor mundi Cardinalibus plagis ita esse appellatos, & eorum quemlibet ingentem complecti aquarum vim & immania spatia; quare & hi dividi solent in Oceanos minores; ita exempli gratia Oceanus Indicus est Oceani Australis pars. Dantur itaque multi Oceani, qui quidem nihil aliud sunt, quam partes Oceani tellurem universam

sam ambientis; accipiunt autem Oceani sua nomina à terrarum, quas alluunt, nominibus; tali modo dicitur Oceanus Cantabricus, Oceanus Britannicus, Oceanus Indicus; Oceanus Chinenſis & alii adhuc plures.

VII.

Jam quæſo quid ſentiendum eſt de Vocabulo Maris? Celeberrimus Cellarius in Introduct. in Geogr. dicit Mare eſſe generis nomen, cujus ſpecies ſint Oceanus, ſinus, Fretum & interdum Lacus ac æſtuaria. Diſſentit ab eo quidam, qui Oceanum omnia complecti Maria dicit; per Mare autem proprie ſignificari illam Oceani partem, quæ per tellurem habitabilem meare ſoleat. Aperte ſibi invicem contradicunt; quid ergo ſtatuendum? Valeat etiam heic iſtud tritum Philoſophorum perſugium, ut ſcilicet in verbis ſimus faciles, modo conveniamus in re. Res enim ipſa magni momenti non eſt; hinc cuiſlibet integrum eſto atque liberum ſuam ipſius ſequi ſententiam & opinionem, & id ſtatuerе, quod ei videtur optimum. Liceat autem paulo inquirere in rem ipſam. Conſtat illam Oceani partem, quæ Europam atque Africam interluit appellari vulgò Mare Mediterraneum; iſtud Mare Mediterra-

neum multas atque varias alluit gentes & regiones; hinc desumpta sunt illa multa & varia nomina, quibus non nisi partes Maris Mediterranei significantur. Nam hoc Mare Mediterraneum habet septentrionem versus Hispaniam, Galliam, Italiam, Siciliam, Illyricum, Græciam, Cretam, Thraciam, Asiam Minorem; versus Austrum habet Maroccanum Regnum, item Fessanum, Tunetanum & Aegyptum; hinc natae sunt tot appellationes & tot nomina unius ejusdemque Maris Mediterranei; five, in tot partes potius divisum est Mare Mediterraneum, ut Geographi unanimi consensu appellare consueverint unam illius Maris partem Mare Ibericum, alteram Mare Gallicum, tertiam Mare Ligusticum, quartam Mare Siculum, quintam Mare Balearicum, Sextam Mare Getense & sic porro, ut semper Maris Mediterranei pars quælibet, ab ista regione quam alluit, suum nomen sortiatur. Nonne hoc idem est ac Oceanum in partes, id est, in alios dividere Oceanos? quid ergo impedit quô minus Mare Mediterraneum etiam appellemus Oceanum Mediterraneum; & Mare Ibericum appellemus Oceanum Ibericum, & Mare Gallicum vocemus Occa-

Oceanum Gallicum & sic porro: Prorsus ut unum idemque videantur significare Maris & Oceanivocabula. Verum, uti ante dixi, statuat quilibet id, quod sibi videtur optimum, quoniam hæc divisio & appellatio solùm à nostra fictione dependet, non autem ab ipsa rerum natura.

IIIX.

Sinus Maris vel Oceani, appellatur talis pars Oceani, quæ inter duas terras ex Oceano vel alio etiam Sinu decurrit, donec ad aliquam terram sistatur. Dixi vel etiam ex alio sinu decurrit; nam distingui solent etiam Sinus in primarios & secundarios; Secundarii sinus autem sunt quos alius Sinus major efficit; Sinus autem primarios Oceanus emit. Ita universum istud Mare Mediterraneum, quod ab Oceano inter Hispaniam & Barbariam irrumpit, & inter Europam & Africam decurrit longo spatio usque ad Syriam, Asiam minorem & Thraciam, Sinus appellari potest, & quidem Primarius, qui multos Sinus Secundarios efficit, quales sunt Sinus Adriaticus, Sinus Thessalonicensis, & alii insuper satis multi; ita ut unicuique pateat, quod etiam Maria atque Oceani sub nomine sinus apparere queant.

Ita Sinus Persicus appellatur, qui inter Arabiam & Persiam decurrit ex Oceano Indico circa Insulam Ormuz. Et Sinus Californiæ dicitur Mare istud Vermejo vel Rubrum, quod inter Californiam & Occidentale Americæ Mexicanæ littus decurrit ab Austro versus Septentrionem. Porro sinus de Nanquin inter Coream & Chinæ Tartariæque littora decurrit ad Septentrionalia Tartariæ loca, ubi Tenduc Regnum Catajæ ponitur.

IX.

Præterea Sinus etiam dividi solent in Obliquos & Latos; ita Mare Mediterraneum appellari potest sinus obliquus. Item Sinus Codanus, sive Mare Balthicum irrumpit ex Oceano inter Selandiam Daniæ Insulam & Gothiam Sueciæ continentem, ut etiam inter Selandiam & Iutlandiam. Primò quidem oblonga via à septentrione versus Austrum se flectit, mox iterum reflexus immensi spatio ad Septentrionem excurrit inter Germaniæ provincias, Megapolim, Pomeraniam, Cassubiam, Borussiam, Livoniam ab uno latere, nempe Orientali; ab opposito autem latere habet Sueciam & Lappiam. Emittit autem Tres sinus Secundarios, quorum duo æque possunt appellari Si-

Sinus obliqui, nimirum Bothnicus & Finnicus; tertius autem nempe Livonicus potest appellari Sinus latus. Lati Sinus porro dici possunt Sinus Mexicanus, qui etiam dicitur Mare Mexicanum, & ex Oceano Atlantico inter partes Americæ septentrionalem & Australem, quas à se invicem disjungit, ab Orientali ad Occidentalem plagam fluit. Ita etiam Sinus Gangeticus, sive Golfo di Bengala, qui inter Indiam & Melanensem Chersonesum ex Oceano Indico decurrit ab Austro versus septentrionem. Item haud procul ab hoc Sinu Gangetico est Sinus inter Malaccam & Cambajam. Porro Sinus Rusticus, qui etiam dicitur Mare Album.

X.

Fretum nihil aliud est, quam angustia quædam Maris, quando scilicet ex utroque latere terra ita quasi eminet inter aquas, ut parvum aliquod & exiguum relinquat spatium, per quod penetrare queat aqua. Galli fretum vocant, Detroit; Itali idem dicunt Stretto; quod Hispani Estrecho vocant & Batavi Stræette; Græcis autem est Bosphorus. Solent verò Freta esse Triplicia; aut enim illa conjungunt Oceanum cum Ocea-

no; aut Oceanum cum Sinu; aut Sinum cum Sinu; danturque multa freta, ex quibus pauca, quæ sunt celebriora, enumerabimus exempli gratiâ.

XI.

Fretorum celeberrimorum sine dubio unum est Fretum Herculeum, quod vulgò appellatur Estrecho de Gibraltar; dicitur etiam Fretum Gaditanum per quod Oceanus Atlanticus fluit sinumque Mediterraneum efficit. Porro inter Daniæ Insulam Zelandiam & Scandiam situm est Fretum satis celebre, scilicet Danicum, per quod Oceanus Atlanticus fluit in Sinum Balthicum. Apud Græcos olim Hellespontus fretum erat celeberrimum, per quod ex Ponto Euxino in Propontidem via conceditur. Huic vicinum est aliud Fretum dictum Bosphorus Thracicus, quod Propontidem cum Mari Aegeo conjungit. Pari modo Fretum valde celebre est Magellanicum, ab inventore suo Magellane ita nominatum, quod Oceanum Atlanticum cum Mari Pacifico conjungit, atque ex uno in alterum præbet transitum. Porrò habetur Fretum Waigats; Fretum Manilhas; Fretum Glaciale; Fretum Davis, Fretum Persici Sinus, & alia.

XII.

XII.

Jam dicendum est, quid sit Lacus, quid sit Palus, quid Stagnum? de quibus iterum non eadem omnes sentiunt Geographi. Quid ergo faciendum? de Vocabulis iterum lis orta est non autem de re; quare unicuique liberam sentiendi facultatem concedimus, modô quilibet opinionem sibi metipsi consentaneam, ut habeat, studere debet. Attamen ne plane nihil dixisse videamur, proferemus ea, quæ heic scitu sunt necessaria.

XIII.

Primô sunt, qui unum idemque sonare dicunt tria ista vocabula, ut plane nullum significant discrimen. Sunt autem etiam, qui cuilibet eorum certam tribuunt notionem, à reliquis diversam. Ita exempli gratia dicunt: Lacum esse copiam aquarum in aliqua Mediterranei loci cavitate insignis amplitudinis & tractus existentem, undique terris cinctam & mediocrem ad minimum profunditatem debere habere. In specie autem eum recte appellari Lacum, qui fluvios recipiat, fluviosque emittat. Stagnum autem appellari Lacum parvum, qui fluvios nec recipiat, nec emittat. Paludem verô dici aquam in Mediterraneo loco existentem,

stentem, quæ hinc inde extantes & eminentes terras habeat, vel etiam Terræ immixta sit. Videntur hæ notiones rectè se habere; & tali modo omninò discrimen aliquod est relinquendum inter hæc tria vocabula.

XIV.

Porro non sunt unius ejusdemque generis omnes Lacus; Sunt enim quidam, qui neque emittunt, neque recipiunt fluvios, quales Lacus, uti dixi, si parvi sunt, appellantur stagna, si verò magni & vasti, retinent plerumque Lacus appellationem. Quidam emittunt fluvios, ast nullos recipiunt; quidam è contrario recipiunt fluvios, ast nullos emittunt; quidam autem & recipiunt fluvios & emittunt. Porro quidam ex hisce majores emittunt, quam recipiunt, quidam æquales, quidam autem minores. Præterea sunt quidam, qui emittunt fluvium in eadem ferè linea cum eo, quem acceperunt, alii in alia Linea sive ad aliam plagam. Item quidam plures recipiunt, quàm emittunt, quidam pauciores, quidam æquales; ut ita minimum quadruplices esse queant lacus.

XV.

Pari modo paludes quoque possunt esse duplices; quædam uliginosa & mixta quasi sub-

substantia ex aqua & terra constant, ita ut vestigia hominum ferre & sustinere nequeant; alia autem parva stagna & aquarum collectiones habent, hinc inde parvis terræ siccae extantibus portionibus. Notandum porro est quosdam lacus, vel etiam paludes appellari maria; tali modo dicitur Mare Genesareth sive Galilææ & Mare Mortuum. Maximus verò Lacuum est Mare Caspium sive Hyrcanum hodie Mare de Sala, quod perperam veteres Sinum Oceani Septentrionalis credebant esse.

XVI.

Quid sit fluvius, quid flumen, quid rivus, quid sit amnis, fons, puteus, unicuique patet; dabo tamen definitiones usitatas & ubique obvias. Fluvius s. flumen, quod idem est, dicitur aqua à certo terræ loco fluens versus alium locum, oblongâ viâ, & intra alveum. Alveus aquæ in tellure dicitur cavitas illa, in qua aqua continetur, quæ magis depressa est, quam aquæ illius litus. Rivus dicitur fluvius, qui non habet eam latitudinem eamque profunditatem, ut navigia parva onerata sustinere possit. Amnis verò appellatur talis fluvius, qui navigia parva onerata sustinere potest. Si autem mediocria navigia vel etiam magna

onerata in eo vehi possunt, appellatur generis vocabulo fluvius, vel flumen. Manifestum ergo est omnium horum vocabulorum, nullam aliam esse differentiam, quam eam, quæ est inter majus & minus. Torrens dicitur aqua ex montanis locis cum impetu fluens.

XVII.

Confluens appellatur locus ubi duo flumina confluunt. Brachium fluvii appellatur fluvius vel rivus, qui ex alio fluvio & alveo fluit. Plerumque tamen sumitur pro tali brachio, quod minus sit, altera fluvii parte, quæ relinquitur; sed frequenter tamen brachia etiam vocantur, quæ à fluvio in duos alveos divaricato existunt. Fons dicitur aqua ex certo terræ loco scaturiens & profluens; puteus autem si scaturiat quidem, sed non profluat, verum colligatur. Ostium dicitur exitus fluvii; ita Danubius septem ostiis in Pontum Euxinum excurrit. Aestuaria sunt loca depressiora, mari aut flumini vicina, aquis exundantibus repleta, saltim fossis incisa & distincta. Nec prætereunda videtur nostratium Kûste, vox ex Gallica Coste vel Cote haud dubie ducta, qua latus littoris, vel mare littori propinquum significatur.

XVIII.

XVIII.

Ex his manifestum est & unicuique clarum, posse accidere, ut torrentes siccis tempestatibus exarescant & plane nulli sint; posse autem interdum etiam Torrentes & rivos existere à copiosa pluvia & resoluta nive; fluvios autem partim insigni, partim mediocri existere magnitudine vel ex multorum rivorum & amnium congressu & confluentia, vel etiam profluere ex Lacubus & paludibus; nullos præterea fluvios alicujus magnitudinis, quales sunt Rhenus, Albis Danubius & alii, profluere ex uno fonte, sed ex coëuntibus multis parvis existunt, vel ex lacubus, & eundo semper crescunt.

XIX.

Sunt porro etiam fluvii quidam, qui in media via & in medio quasi itinere suo sub terram se condunt, atque alio loco rursus egrediuntur ac si non essent iidem. Ita Niger, occurrens montibus Nubiæ, conditur sub illis, & ex altera montium plaga Occidentali egreditur. Circa Arcadium in Peloponneso plurimos tales fluvios & rivos fuisse scribit Aristoteles Libr. 1. Meteor. cap. xi. Quod etiam Poëtæ versus testantur, in quibus Lycus & Erasinus nominantur:

Sic

Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Existit procul hinc, alioque renascitur ore.
Sic modo combibitur, tacito modo gurgite lapsus

Redditur Argolicis ingens Erasinus in
undis.

Alpheus Achajæ fluvius à terra absorbetur; quem Græci scribunt sub mare & infra terram agere cursum usque in Siciliam, ubi in Syracusano littore emergere eum volunt, atque illum esse, qui in Sicilia Arethusa dicitur.

XX.

Portus est talis in littore aliquo locus, ubi naves appellere, securæ atque tutæ à tempestatibus & procellis consistere possunt; plerumque sunt natura muniti; accedit tamen interdum ars hominum, ut etiam operibus muniantur. Portus celebriores sunt Portus Gaditanus, Portus Ferrarius, Portus Ludovici, Portus Magnus, Portus Monæci Herculeus, Portus Hannibalis, Portus Passagi-us, Portus S. Stephani, Portus Gallorum, Portus Realis & alii adhuc satis multi.

XXI.

Jam de Terra, id est de sicca Orbis parte agendum est; quo quidem nomine omnia

nia comprehenduntur, quæ fluidis partibus non possunt annumerari. Cumque ex iis, quæ de Oceano, Mari, Lacubusque diximus, satis luculenter appareat, terram non una eademque æquabili superficie exporretam jacere, verum hinc inde oceano allui, & interlui, & cum experientia manifestum sit cuilibet Telluris incolæ, multas passim deprehendi cavitates in Tellure, multas partes elevatas, & variam ubique reperiri telluris faciem, quælibet autem insignis illius pars suo proprio significetur nomine; nostrum erit officium, nomina ista, in vulgus quidem nota, recensere, &, quid illa sibi velint, explicare, ut constet, quæ sint illa vocabula, & quæ cum istis jungenda sit notio. Erunt autem illa nomina sequentia: Continens, Insula, Peninsula, Isthmus, Promontorium, Mons, Vallis, spelunca, Sylva.

XXIII.

Continens sive Terra Firma, est terra nullo Mari dirempta, ut pedibus non navibus ex illa in aliam transire liceat. Ita exempli gratia potest Anglia dici continens respectu Scotiae, non autem respectu Hiberniae; Ita quoque Germania potest dici continens respectu

Etu Helvetiæ, Galliæ, Hungariæ non autem respectu Britannia, à qua mari Britanico dirempta est.

XXIII.

Insula nihil aliud est, quam talis terræ firmæ pars, quæ undique mari clausa, ab aliisque terris est dirempta. Tali modo suspicari quis posset, & quidem haud immerito, omnem omnino tellurem nihil aliud esse, quam Insulam, cum illa omnis cincta sit & clausa aquis. Non renitor, per me potest Terrarum Orbis appellari Insula, utpote qui nihil aliud est, quam magna Insula, Oceano quasi innatans. Sed nunc de Sermone consueto nobis quoque sermo est; usus enim loquendi maximis terris hanc appellationem ademit, propterea quod tam magni & tam vasti tractus reperiuntur terræ portiones, ut aquæ circuitus fere nullus sentiatur.

XXIV.

Possunt autem Insulæ, quæ vulgò ita appellantur, in quatuor classes dividi, quæ tamen non alio differunt modo, quam uti majus differt à minori. Sunt adeo Insulæ vel Magnæ, vel Mediocres, vel Parvæ, tandem Minimæ. Magnarum verò Insularum
in

in Telluris superficie decem reperimus, quæ sunt: Britannia, quæ Angliam complectitur atque Scotiam, & formam habet ablongam. Iaponia Insula in Orientali Asiæ termino, non procul à China, quæ tota cingitur ab Oceano Pacifico, quamque non minorem esse Britannia contendunt. Insula Lucania, quæ cingitur ab Oceano Orientali, & magnitudine non multum concedere perhibetur Britannia. Insula Madagascar s. Insula S. Laurentii, formam habet oblongam, ad Orientale littus Africæ sita, non procul à faucibus rubri maris, & ab Arabiæ littoribus, quam Oceanus Indicus efficit. Insula Sumatra, quam idem Oceanus Indicus format. Insula Borneo in eodem sita Oceano Indico, non procul à Sumatra, formam habet rotundam. Islandia Insula habet formam oblongam in Septentrionali sita Mari. Terra Nova, quæ ab eodem mari Septentrionali cingitur. Nova Zembla, quæ sita est inter Polarem Arcticam & famojedum atque Russicam & à Mari Glaciali sive Tartarico alluitur. His adde Californiam, quam non Americæ partem, sed mari undiquaque cinctam nonnulli perhibent.

XXV.

Insularum Mediocrium idem potest dari numerus; quales sunt Insula Java, una ex Indicis Insulis inter Asiam & Australem Terram, ab Oceano Indico clausa. Cuba, una ex Americanis Insulis à Mari Atlantico clausa. Hybernia Mari Septentrionali cincta. Creta, jacet in Mari Mediterraneo. Sicilia, eodem circumdata Mari. Ceilanum non procul ab India ultimo promontorio Comorino, ab Indico cincta Oceano, formam habet rotundam. Midanao, una ex Philippinis, quam Oceanus Pacificus efficit. Sardinia, quæ in Mari Mediterraneo jacet. Celebres, Insula non procul à Borneone, quam Oceanus Indicus efficit.

XXVI.

Insulæ parvæ possunt appellari Gilolo, una ex Indicis; Amboina, non procul à Gilolo; Timor; Jamaica, in Sinu Mexicano; Seelandia; Corsica; Negroponte; Majorca; Cyprus; Isabella una ex Insulis Salomonis in Oceano Pacifico,

XXVII.

Tandem Minimæ Insulæ dantur innumera-
rabiles, ex quibus eas tantum nominare visum est, quæ multitudinis vocabulo quodam
dam

dam & communi nomine enunciantur. Tales sunt: Insulæ Canariæ, quas olim fortunatas appellabant. Insulæ Flandricæ sive Afores, inter Europam & Americam Septentrionalem in Oceano Septentrionali. Insulæ Hesperides sive Virides, ad Occidentale Africæ littus è regione Promontorii Viridis, quod nomen commune habent. Insulæ Lucares, prope Americam inter Floridam & Cubam. Insulæ Principis inter Hispaniolam & Americam, quæ sunt omnes in Sinu Mexicano sitæ. Insulæ Maldivæ, quæ jacent in Oceano Indico, non procul à Malabarino Indiæ latere. Insulæ Camericanæ. Insulæ Masarreniæ. Insulæ Moluccæ, quas Oceanus Indicus efficit. Insulæ Philippinæ, quas in ultima Asia Mare Pacificum efficit. Insulæ Maris Aegæi. Insulæ Salomonis in Mari Pacifico ad Terram Australem. Insulæ Japonicæ. Insulæ quæ Angliæ adjacent & Scotiæ; & aliæ adhuc satis multæ.

XXIIX.

Peninsula, Græcis Chersonesus, dicitur pars terræ talis, quæ alteri terræ parti jungitur quidem, nec à Mari diremitur, sed parvo tantùm & angusto adhæret tractu, in

k

reli-

bd

pq

bd

reliquo autem Circuitu undique Mari alluitur. Sive: Peninsula est quoad maximam partem Mari cincta, reliqua autem continenti adhæret. Tales sunt: Nova Francia in Orientali latere Americæ Septentrionalis. Chersonesus Thraciæ ad Hellespontum. Chersonesus Cassandriæ ad Sinum Theſſalonicenſem Græci Maris. Peloponnesus ſive Morea. Thaurica Chersonesus; item Cambaja in India.

XXIX.

Isthmus nihil aliud est, quam angustus ille Tractus, quo Peninsula Terræ continenti adhæret. Vel: est illa arcta via, per quam ex lata terra pervenitur in latam. Patet ergo ex hac definitione totidem dari Isthmos, quot numerentur Peninsulæ. Celebriores sunt: Isthmus inter Aegyptum & Asiam, quo Africa adhæret Asiæ. Isthmus Corinthiacus inter Peloponnesum & Græciam. Isthmus Panamenſis inter Mexicanam Americam & Peruviam. Isthmus inter Auream Chersonesum & Indiam. Isthmus Tauricæ Chersonesi.

XXX.

Promontorium, Caput, vulgô Cabo, est Mons in Mare prominens, Vel: promontorium

torium dicitur talis mons, qui in Mare aliquo tractu procurrit, vel, litore supra vicina loca est elevatus. Celeberrimum sine dubio promontorium est Caput Bonæ Spei in Africæ extremo, quod superandum est iis, qui Indiam petunt. Celebria porro sunt promontoria Caput Viride in Angulo seu Cuspide Africæ, ubi ab Occidente in Orientem litus flectitur. Item Caput Victoriæ, in exitu Freti Megallanici. Caput Vincentii in Hispania & alia. Scopuli dicuntur partes extantes in Mari, vel etiam petris.

XXXI.

Mons est portio terræ sensibilibiter globosa, cujus superficies in æqualiter distat à centro gravium communi. Vel; Mons dicitur pars terræ ad insignem altitudinem pertingens; quæ si minor sit, dicitur Collis vel Clivus. Est verò etiam aliqua montium differentia; nam dantur montes, qui parvo sunt circumscripti tractu, & instar turrium sunt elevati; alii verò longo tractu per immania spatia se extendunt, qui juga appellantur. Talia juga formant Alpes; notum porro est Tauri montis jugum in Asia; item Caucasi Montis jugum, quod à Septentrione versus Austrum extenditur; Jugum Chinense; Ju-

ga Arabia; in Africa porro celeberrimum & poetarum ingeniis inclutum est jugum Atlas. Jugum Africae prope Monomotapam, quod Montes Lunae constituunt. Juga Norwegiae & Lappiae; praeterea sunt juga Peruviana omnium longissima, totam enim Americam, inquit Varenius, Australem ab Aequatore usque ad Fretum Magellanicum pervadunt, separantque Peruvianum Regnum ab aliis Provinciis, ita ut tractus huius jugi sit octingentorum circiter milliarium Germanicorum, quorum quindecim unum gradum facere ponuntur; atque adeo celsa sunt fastigia horum montium, ut ipsos avium Volatus fatigare dicantur, uno duntaxat, quod adhuc exploratum sit, eoque difficillimo transitu. Multa ex illis perpetuis teguntur nivibus tam aestate, quam hyeme; multa nubibus involvuntur, quaedam ultra mediam aëris regionem elevantur. Sane Hispanis aliquando transeuntibus ex Nicaragua in Peruviam accidit, ut in summis montium interjectorum jugis non pauci subito expirarent cum ipsis equis, & quasi gelu obriguissent, statuarum instar manserint immobiles.

XXXII.

Montes ignivomi five Vulcani sunt celebres Aetna, Siciliae Mons, qui sine dubio celeberrimus est, vulgò vocatur Gibel; quantopere certis temporibus sæviat, & jam sævierit, quantopere terras circa se devaster, experientia notum est. Hecla mons in Islandia, qui interdum non minus sævit, quam Aetna, magnos que lapides projicit. Vesuvius five Vesvius, quem alii Vesebium vel Vesbium appellant, est notissimus mons, qui vulgò dicitur Monte di Soma, in Campania felici; cujus in incendio extinctus fuit naturalis Historiæ Auctor Plinius, cujus casum describit Plinius Junior Libro 6. Epistol. 16. Florus de hoc monte ita habet. Hic amicti vitibus montes Gaurus, Falernus, Massicus, & pulcherrimus omnium Vesuvius Aetnae imitator. Martialis ita de hoc monte modulatur.

Hic est pampineis viridis modo Vesvius
umbris:

Presserat hic madidos nobilis uva lacus,
Hæc juga quam Nysæ colles plus Bac-
chus amavit:

Hoc nuper Satyri monte dedere Mo-
ros.

Hæc Veneris sedes, Lacedæmone gratior illi:

Hic locus Herculeo nomine clarus erat.
Cuncta jacent flammis & tristi merfa favilla:

Nec superi vellent hoc licuisse sibi.

Dion Cassius refert, regnante Vespasiano adeo vehemens fuisse incendium ejus & flammarum impetum, ut cineres ex ejus foco seu penetralibus cum sulphureo fumo projecti non modo Romam vento deferrentur, sed etiam ultra Mediterraneum Mare in Africam usque & Aegyptum; præterea aves in aëre suffocati deciderunt in terram, pisces in fervente & infecta vicina aqua interirent.

XXXIII.

Fodina dicitur locus in terra, ex quo terræ metallicæ & minerales, vel aliæ terræ species effodiuntur. Ita dantur Fodinæ auri, argenti, cupri, Gemmarum; ferri, aliarumque rerum.

XXXIV.

Sylva dicitur arborum multitudo longo & continuo tractu terræ protensa & sine cultura propagata. Deserta autem dicuntur vasti Terræ tractus, qui ab hominibus non coluntur.

Hæc de Divisione Orbis Naturali.

Divi-

DIVISIO ORBIS TERRARUM POLITICA.

JAm superest, ut de tertia Orbis Divisione nonnulla tradamus, quam diximus esse Politicam. Non habemus hancce à natura constitutam, aut ab ingeniis Mathematicorum fictam; verùm cum ab antiquis jam retrò seculis nos apud homines invaluerit, plerisque gentibus vel necessitate vel usu suo probatus, ut semper fuerint & adhuc sint, qui magnis terræ portionibus imperare, ac quibus vicissim obedire terrarum incolæ consuecant, eorum autem imperantium quilibet suam terræ partem propriam sibi vindicare soleat, factum est, ut inde Imperiorum, Regnorum, Ducatum Principatum, Archi-Episcopatum, Episcopatum, Abbatiarum aliorumque nata fuerint nomina, quibus nunc terræ partes sunt insignitæ. Cum verò in hac Orbis divisione tertia pertractanda Geographorum plurimi aut valde sint breves, aut eam vix verbo attingant, attamen illa magnum præstare possit usum, & iis, qui prima vice Geographiam addiscere constituerunt animo, & iis, quorum labor & industria indocendis tironibus versatur;

cum illi summa Geographiæ capita uno quasi intuitu conspicere queant; hi verò summis hisce capitibus ita indictis facile possint in animis discipulorum excitare rursus & in mentes eorum revocare ea omnia, quæ dicta iis & prolata semel sunt: haud incommodum fore Lectoribus arbitror, si paulo prolixius, quam plerumque fieri solet (si quidem integras Geographiæ pertractationes exceperis) hanc tertiam Orbis divisionem pertractavero. Constitutum ergo est, agere de Divisione Orbis Politica, ita, ut ubique limites simul indicantur; hæc enim pars, non nisi infimæ plebis hominibus, quibus terrarum Orbem asseribus tanquam repagulis occlusum esse nullo negotio persuaseris, ignota esse debet.

Europa.

EUROPA terminatur ab Oriente Palu Mæotidi, Ponto Euxino atque fluviis Fanai, Wolga, Obyo; à Meridie Mari Mediterraneo, ab Occasu Atlantico, & à Septentrione Germanico alluitur Mari. Quæ autem in Europa considerata veniunt, sunt sequentia.

I.

Portugallia.

PORTUGALLIÆ REGNUM, quod terminatur ab Oriente Tribus Hispaniæ Provinciis, Legione scilicet, Extremadura & Andalusia; ab Occidente atque Meridie totum Mari Atlantico alluitur; versus Septentrionem tangit Galliciam, Hispaniæ Provinciam. In latitudinem non multum patet, verum à Septentrione versus Meridiem longiore tractu porrectum jacet. Duæ ejus sunt partes, quæ sunt.

I. PORTUGALLIA proprie sic dicta, quæ dividitur in quinque Provincias, quæ sunt.

1. *Extremadura*, s. Estremadura, tangit ab Occasu Mare.
2. *Trans-Tagana*, quam incolæ vocant Alentejo, s. Entre Tajo e Guadiano.
3. *Beira*. ab Occasu alluitur Mari Atlantico.
4. *Interamnensis provincia*, vulgò dicitur, *Entre Minho e Douro*.
5. *Trans-Montana*, s. *Tralos Montes*, habet ab Ortu Legionis Regnum,

ab occasu Provinciam Interamnensem, à Septentrione Galliciam.

II. ALGARBIÆ REGNUM, quod ab Occasu Mari Atlantico, & à Meridie Gaditano alluitur, Andalusiam ab Ortu habet, & à Septentrionē Trans-Taganam.

II.

Hispania.

HISPANIÆ REGNUM, quod ab Ortu atque Meridie Mari Mediterraneo alluitur, habet ab Occasu communes cum Portugallia fines, & præter illos Oceanum quoque in Gallicia & Andalusiae parte, à Septentrione Oceanum Cantabricum cum parte Pyrenæorum montium. Dividitur in XIV. Regna minora sive Provincias, quibus accedunt aliquot Insulæ. Sunt autem sequentes ita in suas plagas distributæ:

I. Provinciarum Hispanicarum duæ mediam sibi vindicant Hispaniam, quæ sunt:

I. *Castilia Nova*, *Nou=Castilien*/ veteri Castiliæ subjacet, & Tago flumine potissimum rigatur, habet ab Ortu Valentiam, ab occasu Extrema-

tremaduram, & a Septentrione Vandalitiæ tractum.

2. *Castilia Vetus*, *Alt. Castilien*/ quæ ab Occasu Legionem & à Septentrione Biscajam habet, àb Ortu Aragoniam, & à Meridie Novam Castiliam.

II. Occidentem versus sunt tres Provinciae, quæ omnes Portugalliam ab Occasu tangunt, nimirum.

1. *Legio, Leon*, quæ terminatur à Septentrione Asturia, & ab ortu Castilia Veteri, & rigatur Durio.
2. *Extremadura*, Legioni subjacet, & ab Ortu finitima est Castiliæ Novæ.
3. *Andalusia* s. *Vandalitia*, ad Guadianam fl. Extremaduræ subjacet, & alluitur à Meridie Freto Gaditano, versus Ortum Granatam inter & Castiliam Novam longo tractu ad Murciam usque protensa jacet.

III. Meridiem versus tres sitæ sunt, quæ omnes Mari Mediterraneo à Meridie littora præbent:

1. *Granata*, s. *Granada*, habet a Septentrione Vandalitiam, & ab Ortu Murciam.
- 2.

2. *Murcia*, ab Oriente Valentiam habet, & ab Occasu Granatam atque Vandalitiam, à Septentrione Novam Castiliam.

3. *Valentia*, terminatur ab Oriente non minus ac à Meridie Mari Mediterraneo, ab Occasu Nova Castilia & à Septentrione Aragonia.

IV. Septentrionem versus pariter tres sunt sitæ, quæ omnes à Septentrione Oceano Cantabrico alluuntur.

1. *Gallicia*, litus ab Occasu præbet Atlantico Mari, à Meridie Portugalliam, ab Ortum Legionem & Asturiam tangens.

2. *Asturia*, Biscajam ab Ortum, ab Occasu Galliciam tangit & à Meridie Legionem.

3. *Biscaya*, habet ab ortum partem Pyrenæorum Montium, ab Occasu Asturiam, & à Meridie Castiliam Veterem.

V Ortum versus itidem sitæ sunt tres, quibus omnibus à Septentrionè Montes Pyrenæi limites ponunt.

1. *Navarra*, ab Ortum Aragoniam tangit, ab Occasu Biscajam & Castiliam

liam Veterem, à Meridie itidem habet Aragoniam & Castiliam Veterem.

2. *Aragonia*. ab Ortus Cataloniam, ab Occasu Navarram, & utramque Castiliam habet, à Meridie Valentiam.

3. *Catalonia*, alluitur ab Ortus & Meridie Mari Mediterraneo, & ab Occasu terminatur Aragonia.

His, uti supra dictum est, accedunt aliquot Insulæ, in Mari Mediterraneo sitæ, quarum aliæ communi nomine appellantur **INSULÆ BALEARIDES**, ut:

I. Majorca.

II. Minorea.

Aliæ dicuntur **INSULÆ PITHYUSÆ**, quæ sunt.

I. Yvica, *olim*, Ebyfus.

II. Formentera s. Colubraria, *olim* Ophiusa.

III.

Gallia.

GALLIÆ Limes est Occasu Oceanus Aquitanicus, à Septentrione Mare Britannicum; à Meridie Mediterraneum cum Pyrenæis Montibus; ab Ortus Helvetia atque Ger-

Germania objacent. Dividitur in duodecim Provincias, quæ sunt.

I. Tres sunt, quæ Mediam occupant Galliam:

1. *Insula Franciæ, Isle de France*, Picardiæ subjacet ad Sequanam fl. ab Ortu Campaniam, ab Occasu Normanniam tangens, & Præfecturam Aurelianensem.
2. *Præfectura Aurelianensis, Orleans*, Insulæ Franciæ & Normanniæ subjacet ad Ligarim fluvium, ab Ortu habet Lugdunensem Præfecturam, Burgundiam & Campaniam, à Meridie Aquitaniam.
3. *Præfectura Lugdunensis, Lion*, ab Ortu Delphinatum habet & Burgundiam, à Septentrione Præfecturam Aurelianensem, ab Occasu Aquitaniam, & à Meridie itidem Aquitaniam atque Languedociam.

II. Tres ad Mare Britannicum, quæ sunt:

1. *Britannia Minor, Bretagne*, quæ ab Occasu, Meridie atque Septentrione Oceano Aquitanico alluitur, ab Ortu vero communes habet Terminos cum Præfectura Aurelianensi.

2. *Normannia, Normandie*, habet ab ortu Insulam Franciæ, à Meridie Præfecturam Aurelianensem, à Septentrione & Occasu Mare Britannicum.

3. *Picardia, Picardie*, terminatur à Septentrione partim Mari Britanico, partim Belgio, ab Ortu Campaniam, à Meridie Insulam Franciæ tangens.

III. Tres versus Meridiem sitæ sunt:

1. *Aquitania, Guienne*, ad Garomnam fl. ab Occasu Oceano Aquitanico alluitur, à Meridie Montibus Pyrenæis clauditur & ab Ortu Languedocia & Præfectura Lugdunensi.

2. *Languedocia. s. Occitania s. Septimania, Languedoc*, curvo tractu ab Occasu in ortum porrigitur, ita tamen, ut ultima ejus Septentrionem versus sint inclinata, à Meridie partim Pyrenæis Montibus, partim Mediterraneo Mari finitur.

3. *Provincia, Provence*, à Meridie Mari Mediterraneo litus præbet, ab Ortu itidem, pars verò ejus & Italiam tangit,

tangit, & à Septentrione Delphinatum habet.

IV. Tres Orientem versus sitæ sunt :

1. *Delphinatus, Dauphine*, ab ortu Italianam, à Meridie Provinciam, ab Occasu Languedociam, & à Septentrione itidem Italianam habet atque Bressiam.
2. *Burgundiæ Ducatus, Bourgogne* ab Ortu terminatur Comitatu Burgundiæ, Franche Comté; ab Occasu Præfecturis Aurelianensi & Lugdunensi, à Septentrione Campania.
3. *Campania, Champagne*, terminatur ab Ortu Ducatu Lotharingiæ, ab Occasu Insula Franciæ, à Meridie Burgundiæ Ducatu, à Septentrione partim Picardia, partim Belgio.

Hisce Galliæ Provinciis accedunt :

I. **LOTHARINGIÆ DUCATUS**, das *Hertzogthum Lothringen* / qui ab Ortu Alsatiam, ab Occasu Campaniam, à Septentrione Belgium, & à Meridie Burgundiæ Comitatum habet.

II. **BURGUNDIÆ COMITATUS**, *Franche Comté*, terminatur ab Ortu Helvetia,

vetia, ab Occasu atque Meridie Ducatu Burgundiæ, à Septentrione Lotharingia.

IV.

Magna Britannia.

I. ANGLIA, quæ tota Mari Britannico, Germanico, atque Hibernico clauderetur, nisi versus Septentrionem exigua parte sua cum Scotia cohæreret, in septem Comitatus, quos Angli Schires appellant, dividitur, qui sunt:

1. *Essexia, Essex*, terminatur ab Ortu Mari Britannico, ab Occasu Mercia, à Septentrione Anglia Orientali, Ost - Angeln, à Meridie Cantio.
2. *Cantium, Kent*, subjacet Essexiæ, versus Meridiem alluitur Mari Britannico, ab occasu tangit Suffexiam.
3. *Suffexia, Suffex*, versus Meridiem Mari Britannico litus præbet, ab Ortu Cantium habet & ab occasu West - Sexiam, à Septentrione Cantium ex parte tangit & Essexiam.
4. *West - Sexia, West - Sex*, à Meridie
1 Mari

Mari Britannico, & ab Occasu Mari Hibernico clauditur, ab Ortus Suffexia, & à Sept. Mercia.

5. *Anglia Orientalis, Ost-Angeln, Ost-Anglia*, ab Ortus & a Septentrione alluitur Mari Germanico, ab Occasu Merciam habet, & à Meridie Essexiam.

6. *Mercia, s. Anglia Media*, quoniam mediam occupat Angliam, ab Ortus Essexiam, Angliam Orientalem, & Germanicum Mare habet, ab Occasu Walliæ Principatum, & à septentrione Northumbriam.

7. *Northumbria, Nort-Humberland*, ab Ortus Mari Germanico, ab Occasu Mari Hibernico terminatur; à Septentrione Scotiam habet, & à Meridie Merciam.

His accedit:

I. PRINCIPATUS WALLIÆ, das Fürstenthum Wales / qui ab Ortus Mercia terminatur, ab Occasu, Septentrione atque Meridie Mari Hibernico alluitur; Anglis dicitur, *The Prince Dome Wales*, qui dividitur in partes duas, suntque,

1. *Vallia Borealis s. Septentrionalis.*

2. *Vallia Australis.*

II. SCOTIA, Schottland / nisi à Meridie parvo tractu Angliam tangeret, tota Maribus allueretur, nam ab Ortus est Mare Germanicum, ab Occasu Mare Hibernicum, & à Septentrione Oceanus Deucaledonius. In duas tantum dividitur partes, quibus accedunt aliquot Insulæ huc pertinentes:

1. *Scotia Meridionalis*, terminatur ab Ortus Mari Hibernico, ab Occasu Mari Deucaledonio, a Meridie juncta est cum Anglia, & a Septentrione habet Scotiam Septentrionalem.

2. *Scotia Septentrionalis*, tota partim Mari Hibernico, partim Deucaledonio clauderetur, nisi Meridiem versus cum Scotia Meridionali cohæreret.

His annumerantur.

1. *Insulæ Hebrides s. Ebudæ, s. Hebudæ; Vel: Insulæ Occidentales*, quoniam illarum incolæ versus ortum sitam habent Scotiam; Anglis dicuntur *The VVesternes Iles.*

2. *Orcades Insula*, Anglis dicuntur *Orkneyiles*, Septentrionem versus sunt sitæ, prioribus minores.
3. *Scherlandica Insula*, ulterius Septentrionem versus rejectæ.

III. **HIBERNIA**, *Irrland*. est Insula permagna alluitur ab Ortū Mari Hibernico, ab Occasu Oceano Occidentali, à Septentrione Oceano Deucaledonio. Dividitur autem omnis Hibernia in quatuor Provincias, quæ sunt:

1. *Ultonia*, *Ulster*, Hibernis *Guilli*, terminatur ab Ortū Mari Hibernico, ab Occasu Oceano Occidentali, à Septentrione Oceano Deucaledonio, à Meridie *Lagenia* atque *Connacia*.
2. *Lagenia*, Anglis, *Leinster*, Hibernis *Lein*, terminatur ab Ortū Mari Hibernico, à Septentrione *Ultonia*, ab occasu *Momonina* atque *Cannacia*, à Meridie itidem *Mari Hibernico*.
3. *Connacia*, Angl. *Connaught*, Hibern. *Connaouthy*, terminatur ab Ortū *Momonina*, *Lagenia* atque *Ultonia*, ab occasu & Septentrione alluitur

tur Oceano Occidentali, à Meridie habet Momoniam.

4. *Momoniam, Mounster*, Hibern. *Moun*, ab Ortum Meridie & Occasu partim Mari Hibernico, partim Oceano Occidentali alluitur, septentrionem versus terminatur partim Lagenia partim Connacia.

V.

Belgium.

BELGIUM ab Occasu & septentrione alluitur Mari Germanico, ab Ortum terminatur Germania, à Meridie Gallia; dicitur etiam Germania Inferior Gallis Les Pais bas; dividitur in duas præcipuas partes, quæ sunt:

I. BELGIUM HISPANICUM s. GAL-LICUM, quod est Meridionalis Belgii pars, & complectitur decem Provincias, quæ sunt:

1. *Artesia, Artois*, terminatur ab Occasu & Meridie Picardia, ab Ortum Hannonia, Septentrione Flandria.

2. *Flandria, alluitur*. ab Occasu Mari Germanico, à Meridie terminatur Artesia & Hannonia, ab Ortum itidem partim Hannonia, par-

tim Hannonia, partim Brabantia Ducatu; in tres abit ramos, qui sunt.

- a. *Flandria Austriaca.*
- b. *Flandria Gallica.*
- c. *Flandria Hollandica.*
3. *Hannonia, Hennegau, Hainaut*, habet ab Ortum partim Episcopatum Leodii, partim Brabantia Ducatum, quem & à Septentrione habet una cum Flandria, ab Occasu itidem Flandriam atque Artesiam.
4. *Namurcensis Comitatus, Namur*, à Meridie atque Oriente habet Episcopatum Leodii, à Septentrione Ducatum Brabantia.
5. *Luxemburgicus Ducatus, Luxemburg*, terminatur ab Ortum Electoratu Trevirorum, à Meridie Lotharingia, ab Occasu & Septentrione Episcopatu Leodii.
6. *Ducatus Limburgensis, Limburg*, habet ab Ortum Ducatum Julia, ab Occasu, Meridie atque Septentrione Episcopatum Leodii.
7. *Geldria Ducatus, Geldern*, & quidem

dem Geldria Meridionalis, quæ terminatur ab Ortu Electoratu Colonienſi, ab occaſu Brabantia Ducatu.

8. *Brabantia Ducatus*, terminatur ab Ortu Geldria Meridionali & Episcopatu Leodii, ab Occaſu See-landia, Flandria atque Hannonia, à Septentrione Geldria Septentrionali & Hollandia.

9. *Marchionatus Antvverpenſis, Antvverpen*;

10. *Dominium Mechlinienſe, Mecheln*, hæc duo annumerantur & comprehenduntur Brabantino Ducatu.

Haſce modo memoratas Belgii Provincias, & eas quæ adhuc ſuperſunt, interveniunt.

I. *Episcopatus Leodinienſis*, das Stifft Lüttich longo tractu à Meridie verſus ſeptentrionem exporrectus, qui terminatur ab Ortu Ducatu Limburgii, & Geldria Meridionali, ab Occaſu habet Comitatum Namurcenſem, & Ducatum Brabantia.

II. *Ducatus Boullionenſis*, das Herzogthum

thum Bouillon, Ducatum Luxemburgicum inter atque Campaniam.

II. BELGIUM FOEDERATUM, quod est Belgii pars septentrionalis, & dividitur in septem Provincias, quæ sunt:

1. *Hollandia*, alluitur ab Occasu & septentrione Mari Germanico, ab Ortū Mari Austrino, & Republica Trajectina terminatur, à Meridie Seelandia & Ducatu Brabantia; in duas dividitur partes, quæ sunt:

a. *Hollandia septentrionalis.*

b. *Hollandia Australis.*

2. *Seelandia*, habet ab Ortū Ducatum Brabantia, à Meridie Flandriam, ab Occasu Mare Germanicum, & a septentrione Hollandiam.

3. *Respublica Trajectina*, *Utrecht* habet ab Ortū Geldriam ab Occasu Hollandiam, quæ ambæ eam à Meridie quoque claudunt.

4. *Geldria*, & quidem *Geldria Septentrionalis*, habet ab Ortū Episcopatum Monasteriensem, à Meridie Braban-

Brabantiam & Cliviam , & à septentrione Rempubicam Transisalanix , ab ortu Rempubicam Trajectinam ; quæ dividitur in tres partes , quæ sunt :

a. *Betavia, Betan.*

b. *Velania, Velau.*

c. *Comitatus Zutphaniensis; Zutphen.*

5. *Respublica Transisalaria, Ober-Yssel,* terminatur ab Ortus Episcopatu Monasteriensi, ab Occasu Republica Frisorum, & Mari Austri-
no, à Meridie Geldria, à septentrione Republica Grœningana; dividitur itidem in tres partes, quæ sunt :

a. *Sallindia, Salland.*

b. *Tuventia, Twente.*

c. *Drentia, Drente.*

6. *Respublica Grœningana,* habet ab Ortus Comitatum Embdæ, ab Occasu Rempubicam Frisorum, à Meridie Rempubicam Transisalanix, à septentrione Mare Germanicum, dividitur in duas partes, quæ sunt :

1 2

a. *Do-*

a. *Dominium Grœningense*, stri-
cte sic dictum.

b. *Ommelandia*.

7. *Respublica Frisiorum*, *Srießland* ha-
bet ab Ortū Grœninganam &
Transsalandanam Rempubicam, ab
Occasu Mare Austrinum, à sep-
tentrione Mare Germanicum.

VI.

Helvetia.

HELVETIA, LA SUISSE, terminatur
ab Ortū Germania, & imprimis Co-
mitatu Tirolensi, ab Occasu habet
Comitatum Burgundiæ atque Delphi-
natum, à Septentrione Lacum Poda-
micum, Sueviam atque Alsatiā, à
Meridie Sabaudiam, Ducatum Me-
diolanensem & Venetorum Rempu-
blicam. Omnis Helvetia dividitur
in Pagos XIII. qui sequuntur:

I. Tres eorum sunt ad Occasum siti:

1. *Pagus Bernensis*, *der Canton Bern*
qui maximus est multiplicique
tractu varie exporrectus, ut qui-
bus terminis finiatur accurate de-
finiri nequeat, verum intuitu me-
lius cognoscatur; & dividitur

a. *In*

a. *In Orientalem.*

b. *In Occidentalem.*

2. *Pagus Friburgensis, der Canton Freyburg / undiquaque clauditur Pago Bernensi.*

3. *Pagus Solodorcensis, der Canton Solothurn, à Meridie & ortu terminatur Pago Bernensi, ab Occasu habet Episcopatum Basiliensem.*

II. Tres eorum sunt ad septentrionem siti :

1. *Pagus Basiliensis, der Canton Basel, terminatur à Meridie Pago Solodorenfi, ab Occasu parte quadam Episcopatus Basileensis, & Sundgavia, à septentrione Brisgavia, ab Ortum habet Civitates Sylvestres.*

2. *Pagus Scaphusiensis, der Canton Schafhausen / habet ab ortu Lacum Podamicum, ab Occasu Civitates Sylvestres, à Meridie Pagum Tigurinum, à Septentrione Sueviam.*

3. *Pagus Tigurinus, der Canton Zürich / terminatur ab Ortum Pago Abbatiscellensi, ab occasu Bernensi, à septen-*

â septentrione Scaphusiensi, â Meridie Suitiensi & Tugienti.

III. Tres eorum ad Ortum siti sunt :

1. *Pagus Abbatis cellensis, der Canton Appenzell*, habet ab Ortum Vallem Rheni, five Rhagusiam, ab Occasu Comitatum Toggenburgensem, â Meridie eandem habet Rhagusiam, â septentrione Fanum S. Galli.
2. *Pagus Glaronensis, der Canton Glaris*, habet ab Ortum Grisones, ab Occasu Pagum Suitiensem & Uraniensem, â Meridie eundem Pagum Uraniensem atque Grisones.
3. *Pagus Uraniensis, der Canton Uri*, habet ab ortum Grisones, ab Occasu Bernensem, â septentrione Suitiensem Pagum.

IV. Quatuor eorum mediam occupant Helvetiam :

1. *Pagus Suitiensis, der Canton Schweiz* / habet ab Ortum Glaronensem, ab Occasu Lucernensem & Untervaldensem, â septentrione Tigurinum, â Meridie Uraniensem.

2. *Pa-*

2. *Pagus Unterwaldensis s. Sylvaniensis*, der *Canton Unterwalden* / habet ab Ortu *Uraniensem*, ab Occasu *Bernensem* & *Lucernensem*, à septentrione iterum *Bernensem*, ut & à Meridie.
3. *Pagus Tugiensis*, der *Canton Zug* / pagis *Suitiensi*, *Tigurino* & *Lucernensi* clauditur.
4. *Pagus Lucernensis*, der *Canton Lucern*, habet ab Ortu *Pagos Tugiensem*, *Suitiensem* & *Unterwaldensem*, à reliquis plagis omnibus terminatur *Bernensi*.

Hiscæ Pagis accedunt

I. SUBDITI HELVETIORUM, qui ita dividuntur, ut sint

1. Qui *Germaniam* versus,
2. Qui *Galliam* versus,
3. Qui *Itatiam* versus habitent.

II. SOCII HELVETIORUM, qui sunt

1. *Rhetia*, das *Graubünder-Land* / quæ dividitur
 - a. In Rempublicam *Grisonum*, s. *Rhætorum*.
 - b. In Subditos *Grisonum*.

2. *Val-*

2. *Vallesia*, das Walliserland.
 3. *Bienna*, das Gebiet und die Stadt Biel.
 4. *Principatus Neocomensis*, Gallis, Neuchâtel, das Fürstenthum Neuburg.
 5. *Respublica Genevensis*, die Republic Genf.
 6. *Fanum S. Galli*, die Stadt S. Gall.
 7. *Mulhusia*, die Stadt Mülhausen.
 8. *Rothvilla*, die Stadt Rothweil.
- VII.

Italia.

ITALIA terminatur â septentrione Helvetia atque Germania, ab occasu ex parte Gallia, quæ reliqua sunt illa omnia partim Mari Ligustico, partim Tusco, sive Tyrrhenico, partim Adriatico atque Ionico aluuntur. Omnis autem Italia dividitur in partes Tres, quibus accedunt aliquot Insulae.

I. PARS ITALIAE SUPERIOR, dividitur iterum in tres partes, quæ sunt:

a. I. In septem Ducatus, qui sunt:

1. *Ducatus Sabaudia*, das Herzogthum Savoyen, qui Gallia & Ger-

Germania totus cingeretur, nisi ab ortu Pedemontium tangeret; dividitur autem iterum in partes sex:

- a. *Sabaudia* stricte sic dicta.
- b. *Ducatus Cabellicus*, *Chablais*.
- c. *Tractus Fossigniacus*, *Fossigny*.
- d. *Tarentesia*, *Tarentaise*.
- e. *Tractus Genevensis*, *Genevois*.
- f. *Comitatus Mauriana*, *Maurienne*.

2. *Pedemontium*, *Piemont*, habet ab occasu Galliam & Sabaudiam, â Septentrione Germaniam, ab ortu Montem Ferratum, â Meridie Mare Ligusticum; in quo sunt:

- a. *Pedemontium* proprie sic dictum.
- b. *Territorium Savilianum*, *Savigliano*.
- c. *Territorium Cunense*, *Cuneo*.
- d. *Territorium Montis Regalis*, *Mondovi*.
- e. *Territorium Clarascense*, *Cherasco*.
- f. *Territorium Cheriense*, *Chieri*.
- g. *Comitatus Cannopitii*, *Cannaveze*.
- h. *Do-*

- h. *Dominium Vercellense*, *Vercelli*.
- i. *Ducatus Augustanus*, *Aosta*.
- k. *Marchionatus Segusianus*, *Suse*.
- l. *Comitatus Salutarum*, *Saluzzo*.
- m. *Comitatus Niciensis*, *Nizza*.
- n. *Ducatus Onelia*, *Oneglia*.
- o. *Valles Sylvestres*, die Thäler der Waldenser.
3. *Mons Ferratus*, *Montferat*, erratico tractu fere totum se insinuat in Pedemontium.
4. *Ducatus Mediolanensis*, *Meiland*, habet à septentrione Germaniam, à Meridie Genuam, ab ortu Ducatum Mantuanum & Rempublicam Venetorum, ab occasu Pedemontium; in hoc tractu sunt:
- a. *Territorium Mediolanense*, das Menländische Gebiet / striete sic dictum.
- b. *Territorium Paviense*, die Landschaft Pavia.
- c. *Territorium Tertonenense*, die Landschaft Tercona.
- d. Co-

- d. *Comitatus Cremonensis*, die Landschaft Cremona.
 - e. *Territorium Alexandrinum*, das Gebiet von Alexandria.
 - f. *Territorium Laumellinum*, die Landschaft Lumello.
 - g. *Comitatus Viglebani*, die Grafschaft Vigevano.
 - h. *Territorium Novarense*, die Landschaft Novara.
 - i. *Comitatus Angleria*, die Grafschaft Anghera.
 - k. *Territorium Comense*, die Landschaft Como.
5. *Ducatus Parmensis*, Parma, habet ab ortu Mutinensem Ducatum, ab occasu Mediolanum, à Meridie Genuam, à septentrione itidem Mediolanum; dividitur in duas partes, quæ sunt:
- a. *Ducatus Parmensis*, stricto dictus.
 - b. *Ducatus Placentia*, das Herzogthum Piacenza.
6. *Ducatus Mutinensis*, das Herzogthum Modena, habet ab or-
- m
tu

tu statum Ecclesiasticum, ab occasu Ducatum Parmensem, à Meridie Rempublicam Genuensem; dividitur in partes quatuor, quæ sunt:

- a. *Ducatus Mutinensis*, proprie sic dictus.
- b. *Ducatus Reggiensis*, Reggio.
- c. *Principatus Carpiensis*, Carpi.
- d. *Principatus Corregiensis*, Corregio.

7. *Ducatus Mantuanus*, Mantua, habet a septentrione Rempublicam Venetorum, & Meridie Ducatum Mutinensem.

β. II. In tres Liberas Respublicas, quæ sunt:

1. *Respublica Venetorum*, Venedig, habet ab occasu Germaniam, ut & a septentrione atque ortu, una cum Mari Adriatico; à Meridie Ducatum Mantuanum atque Dictionem Pontificis, dividitur

α. *In Terram Firmam*, in qua sunt:

- a. *Ducatus Venetus*. Il Dodago di Veneto.

b. *Lon-*

- b. *Longobartia Veneta.*
- c. *Marchia Tarvisina.*
- d. *Forum Julium.*
- e. *Istria.*

β. *In Dalmatiam, &*

γ. *Orientem, s. Levante, de quibus suo loco.*

2. *Respublica Genuensis, Genua, quæ longo tractu ab Occasu versus ortum Mari Ligustico obtenditur, à septentrione habet Ducatum Parmensem, Montem Ferratum & Mediolanum.*

3. *Respublica Luccensis, Lucca, habet ab ortu & Meridie Magnum Etruriæ Ducatum, ab occasu Mare Ligusticum, & à septentrione Ducatum Mutinensem.*

γ. III. *In Principatus quosdam, qui sunt:*

1. *Principatus Monæci, das Fürstenthum Monaco, qui situs est in Republica Genuensi.*

2. *Ducatus Massa, das Herzogthum Massa, ad Mare Ligusticum, Genuam inter & Luccam.*

3. *Ducatus Mirandulanus*, das Herzogthum Mirandola, ad Padum fl. inrer Ducatum Mantuanum & Mutinensem.
4. *Principatus Novellaria*, das Fürstenthum Novellara, qui jacet in Ducatu Mutinensi.
5. *Principatus Sabuloneta*, das Fürstenthum Sabulonetta, qui situs est in Ducato Mantuano.
6. *Principatus Castilionis*, das Fürstenthum Castiglione, qui supra urbem Mantuam jacet.
7. *Principatus Bozzolanus*, das Fürstenthum Bozzolo, in Ducatu Mantuano.
8. *Principatus Sulphurini*, das Fürstenthum Solforino, in Ducatu Mantuano situs.
9. *Principatus Maserani*, das Fürstenthum Maserano, Mediolanum atque Pedemontium inter.

II. PARS ITALIÆ MEDIA, dividi-
tur in partes tres, quæ sunt

- I. *Magnus Ducatus Hetruria*, *Gran Ducato di Toscana*, das Groß-
Herz

Herzogthum Florenz, terminatur ab ortu Ditione Pontificis, ab occasu Republica Luccensi & Mari Ligustico, à Meridie Mari Thûsco s. Thyrrheno; dividitur in tres partes:

- a. *Territorium Florentinum*, Il Florentino, terminatur ab ortu Ditione Pontificis, ut & à septentrione, una cum Republica Luccensi, à Meridie habet Territorium Pisanum & Sienense.
- b. *Territorium Pisanum*, Das Pisanische Gebiet / terminatur à Meridie & occasu Mari Thusco s. Thyrrheno, à septentrione Territorio Florentino, ab ortu Sienensi.
- c. *Territorium Sienense*, Das Sienische Gebiet / habet ab Ortus Ditionem Pontificis, ab occasu Territorium Pisanum, à Meridie Mare Tyrrhenum.

2. *Ditio Pontificis, La Stato della Chiesa.* Das Päpstliche Gebiet / ortum versus longo tractu Mari Adriatico alluitur, à Meridie Mari Tyrrheno, ab Occasu habet partim Magnum Ducatum Hetruriæ, partim Ducatum Mutinensem; dividitur in partes decem, quæ sunt:

a. *Campania Romana, Campagna di Roma,* ad Tiberim sita, tangit ab Ortus Regnum Neapolitanum.

b. *Patrimonium Petri.* situm est ad dextrum excurrentis Tiberis latus, à Meridie alluitur Mari Tusco.

c. *Sabina,* parvo regio sita in sinistro excurrentis Tiberis latere.

d. *Ducatus Castrensis, Castro,* ad Mare Tuscum, habet ab ortu Patrimonium Petri, ab occasu autem Magnum Hetruriæ Ducatum.

e. *Umbria,* das Herzogthum Spol.

Spolletto, sita in finibus Magni Ducatus Hettruriæ.

- f. *Ducatus Urbinus*, das Herzogthum Urbino, inter Mare Adriaticum & Magnum Hettruriæ Ducatum.
 - g. *Ducatus Ferrariensis*, das Herzogthum Ferrara, infra Padum ad Mare Adriaticum.
 - h. *Territorium Bononiense*, Il Bolognese, inter Ferrariensem atque Mutinensem Ducatum.
 - i. *Romandiola*, *Romagna*, Ducatu Ferrariensi subjacet.
 - k. *Marchia Anconitana*, *Marchia d' Ancona*, ad Mare Adriaticum, tangitque Regnum Neapolitanum.
 - l. *Territorium Orvietanum* habet ab ortu Ducatum Spoletanum, ab occasu Magnum Hettruriæ Ducatum.
3. Quædam parva Territoria per Italiam Mediam sparsa, sive status, qui sunt :

- a. *Duceatus Braccianus*, das
Herzogthum Bracciano.
- b. *Ducatus Palianus*, das Her-
zogthum Pagliano.
- c. *Ducatus Pranestinus*, das
Herzogthum Palestrina.
- d. *Ducatus Plumbinus*, das
Herzogthum Plumbino.
- e. *Ducatus Praefidii*, ad Mare
Thuscum.
- f. *Principatus Farnesia*, das
Fürstenthum Farnefe.
- g. *Principatus Meldulanus*, das
Fürstenthum Meldola.
- h. *Marinum*, *Marino*, est
Respublica.

III. PARS ITALIÆ INFIMA nunc sequi-
tur, quam totam efficit

REGNUM NEAPOLITANUM, quod
circumquaque aquis clauderetur, nisi
à septentrione cum Ditione Pontifi-
cis cohæreret; dividitur autem in par-
tes quatuor:

- i. Terra Laboris, Terra di Lavoro,
quæ dividitur in partes tres quæ
sunt:

- a. *Terra Laboris*, proprie sic
dicta.
- b.

- b. *Principatus Citerior, Il Principato Citra.*
 - c. *Principatus Ulterior, Il Principato Oltra.*
- 2. *Aprutium, Abruzzo, in quo notanda occurrunt:*
 - a. *Aprutium Ulterius, Abruzzo Oltra.*
 - b. *Aprutium Citerius, Abruzzo Citra.*
 - c. *Comitatus Molisinus, Il Contado di Molise.*
- 3. *Apulia, La Puglia, in qua notanda occurrunt:*
 - a. *Capitanata, La Capitanata.*
 - b. *Barianus Ager, La Terra di Bari.*
 - c. *Hydruntina, La Terra di Otranto.*
- 4. *Calabria, quæ dividitur in tres partes:*
 - a. *Basilicata, La Basilicata.*
 - b. *Calabria Citerior, Calabria Citra.*
 - c. *Calabria Ulterior, Calabria Oltra.*

IV. PARS ITALIÆ QUARTA, quæ
constat Insulis, suntque sequentes:

1. SICILIA, quæ dividitur in tres
partes:

a. *Vallis Demona, Val di Demo-
na.*

b. *Vallis Neeti, Val di Noto.*

c. *Vallis Mazara, Val di Ma-
zara.*

2. SARDINIA.

3. MALTA s. VALETTA.

4. INSULÆ LIPARÆ s. VULCA-
NIÆ.

5. CORSICA.

6. INSULÆ TREMITANÆ.

IIX.

Germania.

GERMANIA terminatur ab Ortu Po-
lonia atque Hungaria, ut & aliqua Borus-
siæ parte; ab occasu terminos ponunt Bel-
gium atque Gallia, à septentrione allui-
tur Mari Baltico, quo tota ferê diremere-
tur à Continenti, nisi Holsatia parvo tra-
ctu cohæreret cum Ducatu Slesvicensi; à
Meridie terminatur Republica Venetorum,
Mari Adriatico, Helvetia atque Comitatu
Bur-

Burgundico. Omnis autem Germania dividitur in X. CIRCULOS, quos nunc iusto recenserebimus ordine:

I. CIRCULUS AUSTRIACUS, der Oesterreichische Crenß / terminatur ab ortu Hungaria, Sclavonia & Croatia, à Meridie Republica Venetorum & Mari Adriatico, ab occasu Helvetia atque Bavaria, à Septentrione Bohemia atque Moravia; dividitur autem in quinque partes, quæ sunt:

1. *Archi-Ducatus Austria*, habet ab Ortum Hungariam, à Septentrione Bohemiam & Moraviam, ab occasu Bavariam & à Meridie Stiriam; dividitur in partes duas, scilicet:

a. *In Austriam Inferiorem, &*

b. *In Austriam Superiorem.*

2. *Ducatus Stiria*, das Herzogthum Steyermarck / Austriæ subjacet, ab ortu tangit Hungariam, à Meridie Carinthiam atque Carniolam; à Septentrione itidem Carinthiam, & Archi Episcopatum Salisburgensem; dividitur autem in tres partes, quæ sunt:

a. *Sti-*

- a. *Stiria Inferior.*
 - b. *Stiria Superior.*
 - c. *Comitatus Cillejensis , Die Grafschaft Cilley.*
3. *Ducatus Carinthia*, das Herzogthum Kärnthen / habet ab ortu Stiriam, à Meridie Rempublicam Venetorum, ab occasu Comitatum Tirolensem, à septentrione Archi-Episcopatum Salisburgensem & ex parte Stiriam; dividitur
- a. *In Carinthiam Inferiorem, &*
 - b. *In Carinthiam Superiorem.*
4. *Ducatus Carniola*, das Herzogthum Cren / habet ab ortu Croaticam, ab occasu Rempublicam Venetorum, à Meridie Mare Adriaticum & Istriam Venetorum, à Septentrione Carinthiam & Stiriam; dividitur pariter etiam
- a. *In Carniolem Superiorem.*
 - b. *In Carniolem Inferiorem.*
 - c. *In Carniolam Mediam, quæ est Marchia Vindorum, Die Windische Marck.*
 - d. *In*

- d. *In Carniolam Interiorem, &*
 e. *in Istriam Austriacam.*

5. *Comitatus Tyrolensis*, die Grafschaft Tyrol, terminatur ab ortu partim Carinthia, partim Archi-Episcopatu Salisburgensi, partim Republica Venetorum; ab Occasu habet Helvetiam, â Meridie itidem Rempublicam Venetorum; dividitur in partes tres, quæ sunt:

a. *Comitatus Tyrolensis*, die Grafschaft Tyrol, proprie sic dictus.

b. *Episcopatus Brixensis*, das Bisthum Brixen.

c. *Episcopatus Tridentinus*, das Bisthum Trident.

II. CIRCULUS BAVARICUS, der Bayerische Orenß / terminatur ab ortu Archi-Ducatu Austriae atque Stiria, ab occasu Suevia & Franconia; â Meridie Comitatum Tyrolensem & Carintiae Ducatum; dividitur autem sequenti modo.

a. I. *Bavaria ipsa*, in qua:

I. *Bavaria Superior*, quæ abit

a. *In*

- a. *In Imperium Monachale, die Münchische Regierung.*
- b. *In Imperium Burghusianum, Die Burghausische Regierung.*
- 2. *Bavaria Inferior, quæ abit*
 - a. *In Imperium Landshuticum, die Landshutische Regierung.*
 - b. *In Imperium Straubingense, die Straubingische Regierung.*

His annumerantur sequentia per utramque Bavariam sparsa;

- 1. *Comitatus Ortenburgicus, die Grafschaft Ortenburg/ ad Passaviam, ubi Oenus in Danubium excurrit.*
- 2. *Comitatus Hohenvaldeccensis, die Grafschaft Hohenvaldeck, in finibus Comitatus Tyrolensis.*
- 3. *Dynastia Machselrainiana, die Herrschaft Machselrain, haud longo distat à Monacho.*
- 4. *Dynastia Breiteneccensis, die Herrschaft Breitenneck, in finibus Palatinatus Superioris.*

5. Ra-

5. *Ratisbona*, die Stadt Regens-
spurg.

Præterea accedunt aliquot Episcopatus,
qui sunt:

1. *Episcopatus Freisingensis*, das Bist-
thum Freysingen / ad Isaram flu-
vium haud procul à Monacho.
 2. *Episcopatus Ratisbonensis*, das Bist-
thum Regenspurg / ad Dann-
bium circa urbem Ratisbonam.
 3. *Episcopatus Passaviensis*, das Bist-
thum Passau / ad Danubium in
finibus Austriæ.
 4. *Præpositura Berchtolsgadensis*, die
Gefürstete Probsten Berch-
tolsgaden, ferè tota clauditur
Archi-Episcopatu Salisburgensi.
- ß. III. *Palatinatus Superior*, terminatur
ab ortu Bohemiæ Sylva, à Meridie
habet Imperium Straubingense & Mo-
nachale; ab occasu Franconiam, à
Septentrione Marchionatum Byru-
thienum s. Culmbacensem atque Bo-
hemiam.
- γ. III. *Ducatus Neoburgicus*, das Herz-
zogthum Neuburg / terminatur ab
ortu

ortu atque Meridie Imperio Monachali, ab occasu Suevia, à Septentrione Archi-Episcopatu Aichstadiensi.

- d. IV. *Archi-Episcopatus Salisburgensis*, das Erzbischoffthum Salzburg/ terminatur ab ortu Stiria & Archi-Ducatu Austriæ, à Meridie Carinthia, ab occasu Comitatu Tyrolensi, à Septentrione habet Imperium Burghusianum.

III. CIRCULUS FRANCONICUS, der Fränkische Kreis/ terminatur ab Ortū partim Bohemia, partim Palatinatu Superiore; ab occasu habet Archi-Episcopatum Moguntinum, atque Abbatiam Fuldensem, à Septentrione Ducatum Altenburgicum & Terram Advocatorum, s. Varisciam. Consideranda in hoc Circulo sunt:

a. TERRITORIA ECCLESIASTICA.

1. *Episcopatus Bambergensis*, das Stifft Bamberg / qui terminatur ab Ortū Marchionatu Byruthieno s. Culmbacensi, ab Occasu habet Ebiscopatum Herbipolitanum, & Principatum Schvvarzenbergicum, à Septentrione Ducatum Coburg-
- gen.

genslem, à Meridie iterum Marchionatum Byruthienum & Onolsbacensem.

2. *Episcopatus Herbipolitanus*, das Stifft Würzburg / terminatur ab Ortu Episcopatu Bambergensi, Ducatu Coburgico atque Comitatu Castellensi, ab occasu habet Abbatiam Fuldenslem & Comitatum Hennebergicum, a Meridie Principatum Schwarzenbergicum & Marchionatum Onolsbacensem.
3. *Episcopatus Aichstadiensis*, das Stifft Aichstädt, habet ab ortu partim Bavariam, partim Marchionatum Onolsbacensem, a Meridie Ducatum Neoburgicum, versus Occasum dimidia ejus pars se insinuat in Marchionatum Onolsbacensem.
4. *Aula Magni Magistri Ordinis Teutonici*, der Sitz des Hoch- und Deutsch-Meisters / habet ab ortu & septentrione Episcopatum Herbipolitanum, ab occasu Electoratum Moguntinum.

β. TERRITORIA POLITICA.

1. *Marchionatus Byruthienus*, das Margggrafthum Bayreuth / f. Culmbach, habet ab Ortu Palatinatum superiorem, Regnum Bohemiæ, & Varisciam, à Septentrione. habet eandem Varisciam, ab Occasu totus tegitur Episcopatu Bambergensi, à Meridie habet Noribergense Dominium.
2. *Marchionatus Onolsbacensis*, das Margggrafthum Anspach / terminatur ab ortu Palatinatu superiori, & Dominio Noribergensi, à Septentrione habet Marchionatum Byruthienum & Principatum Schwarzenbergicum, ab occasu Comitatum Hohenloicum & Episcopatum Herbipolitanum.
3. *Ducatus Coburgensis*, das Herzogthum Coburg, terminatur ab Ortu Episcopatu Bambergensi, ab occasu Episcopatu Herbipolitano, à Septentrione habet Comitatum Hennebergicum atque Thuringiam,

giam, à Meridie Episcopatus Bambergensem & Herbipolitanum.

4. *Comitatus Hennebergicus*, die Grafschaft Henneberg, terminatur ab ortu atque Septentrione Thuringia, ab occasu Abbatia Fuldensi, à Meridie habet Ducatum Coburgicum & Episcopatum Herbipolitanum.

7. LIBERI QUIDAM COMITATUS.

1. *Comitatus Schwarzenbergicus*, die Grafschaft Schwarzenberg / habet ab ortu Episcopatum Bambergensem, & Marchionatum Byruthienum, ab occasu Marchionatum Onolsbacensem, à Septentrione Comitatum Castellensem.
2. *Comitatus Castellensis*, die Grafschaft Castell, habet ab ortu Episcopatum Bambergensem, à Meridie Comitatum Schwarzenbergicum, ab occasu & Septentrione Episcopatum Herbipolitanum.
3. *Comitatus Wertheimensis*, die Grafschaft Wertheim / terminatur
n 2 ab

ab occasu Electoratu Moguntino, ut & à Septentrione atque Meridie ab ortu habet Episcopatum Her-
bipolitanum.

4. *Comitatus Levvensteinus*, die Grafschaft Lewenstein / à Comitatu Hohenloico ad Nicarum usque extenditur, à Meridie habet Ducatum Würtembergicum.

5. *Comitatus Hohenloicus*, die Grafschaft Hohenloë, terminatur Dominio Rotenburgeris, Marchionatu Onolsbacensi, & Her-
bipolitano Episcopatu.

6. *Comitatus Erpacensis*, die Grafschaft Erpach, haud procul à Mœno flumine & Francofurto ad idem fl. terminatur ab ortu Electoratu Moguntino, ut & à Septentrione; ab occasu habet Comitatum Catimelibocensem.

7. *Comitatus Reineccensis*, die Grafschaft Reineck, ad Comitatum Hanoviae & Electoratum Moguntinum.

8. LITERÆ URBES IMPERIALES.

1. *Noriberga*, Nürnberg / cum ad-
jacent

jacente Dominio, terminatur ab Ortu Palatinatu superiori, septentrione Comitatu Byruthieno, ab occasu Marchionatu Onolsba-
censi, eodemque à Meridie.

2. *Schvveinfurtum*, *Schweinfurth*/ in Episcopatu Herbipolitano ad fl. Moenum.

3. *Roteburgum*, *Rotenburg*/ ad Tauberum fl.

4. *Weisheimium*, *Weißheim*/ ad am-
nem Aisch dictum in finibus Co-
mitatus Schvvarzenbergici.

5. *Vveissenburgum*, *Weissenburg*/haud
procul ab amne Altmühl, ad su-
periores amnem Retzat, in Epi-
scopatu Aichstadiensi.

IV. CIRCULUS SUEVICUS der
Schwäbische Crantz/ terminatur ab
ortu Bavaria, ab occasu flumine Rhe-
no dirimitur ab Alsatia, à Septen-
trione habet Franconiam & Palatina-
tum Rhenanum, à Meridie Helve-
tiam & Comitatum Tirolensem In
hoc Circulo sunt notanda.

a. DOMINIA POLITICA.

1. DUCATUS WURTEMBER.

GICUS, das Herzogthum Würtemberg / est maxima Circuli Suevici pars, terminatur â septentrione Palatinatu Rhenano, Episcopatu Spirensi & Franconia; ab Ortus habet inter alia etiam Præposituram Elvvangensem & Ulmense Dominium, ab occasu habet Marchionatum Badensem Superiorem & Inferiorem, & Principatum Fürstenbergicum, quem etiam â Meridie habet una cum Principatu Hohenzollerano.

2. *Marchionatus Badensis*, die Marggraffschafft Baden / terminatur ab ortu Ducatu Würtembergico, ab occasu totum â Palatinatu Rhenano atque Alsatia Rhenus dirimit, â Meridie habet Ortenaviam & Principatum Fürstenbergicum; dividitur

a. *In Marchionatum Superiorem,*

b. *In Marchionatum Inferiorem.*

His accedunt

c. *Mar-*

- c. *Marchionatus Lohrensis*, ad Ortenaviam Rhenumque situs.
 - d. *Marchionatus Hochbergensis*, qui Lohrensi subjacet & totus cingitur Brisgovia.
 - e. *Dominium Badeno-Vveilerianum*, &
 - f. *Dominium Rætelanum*, Rhenum inter atque Brisgoviam sita sunt.
 - g. *Landgraviatus Sausenbergicus*, eodem situs est loco.
3. *Principatus Hohenzolleranus*, longo magis quam lato tractu â Nicro versus ortum extenditur ad Ducat. Würtembergicum usque, cujus etiam â Meridie partem aliquam habet.
4. *Principatus Oetingensis*, das Fürstenthum Oetingen / terminatur ab ortu Comitatu Pappenheimensi, ab occasu habet Ducatum Würtembergicum, â Meridie Palatinatum Neoburgicum, â Septentrione Marchionatum Onolsbacensem.

5. Prin-

5. *Principatus Fürstenbergicus*, das Fürstenthum Fürstenberg / curvo & longiore magis, quam lato tractu primo à Septentrione versus Meridiem flectitur, deinde versus ortum extenditur, & partem aliquam sui trans Danubium, Occasum versus mittit; Austriacis maxime Dominiis cinctus & Ducatu Würtembergico.

Quæ ad Domum Austriacam pertinent sunt sequentia :

1. *Marchionatus Burgavia*, die Marggraffschaft Burgau / terminatur ab ortu flumine Lico, à Sept. Danubio.
2. *Comitatus Montfortensis*, die Grafschaft Montfort, in Valle Rheni ad Lacum Podamicum.
3. *Comitatus Bregentinus*, die Grafschaft Bregenz, ad eundem situs est Lacum Podamicum.
4. *Comitatus Feldkirchensis*, die Grafschaft Feldkirch / ad Illerum fluvium, haud procul à Lacu Podamico.

5. Dy-

catum Würtembergicum & Ulmenſe Dominium.

Quæ nonnulli Comites Imperii poſſident, ſunt ſequentia.

1. *Dynastia Rechenbergensis*, die Herrſchaft Rechenberg / inter Ducatum Würtembergicum & Principatum Oettingenſem.
2. *Comites de Fugger*, ſua habent dominia inter Licum atque Ilerum fluvios.
3. *Dynastia Tanhuſiana*, die Herrſchaft Tanhauſen, haud procul diſtat ab Auguſta Vindelico-
rum.
4. *Dynastia Juſtingenſis*, die Herrſchaft Juſtingen, ad Danubium haud procul à Dominio Ulmenſi.
5. *Dynastia Tetnangenſis*, die Herrſchaft Tetnang, ad Lacum Podamicum ſita.
6. *Comitatus Hohenemſienſis*, die Graſſchaft Hohenembs, in Valle Rheni, ubi Rhenus in Lacum Podamicum excurrit.
7. *Pagus Latobricus*, der Kletgau, haud procul diſtat à pago Scaphuſienſi.

8. Sunt

8. *Sunt porro alia adhuc Comitum territoria parva hinc inde per Circulum Suevicum sparsa.*

Liberae Urbes Imperiales sunt sequentes :

1. *Augusta Vindelicorum; Augspurg;*
2. *Ulma;* 3. *Memminga;* 4. *Campiduum, Rempten;* 5. *Lindavia;*
- Lindau;* 6. *Uberlinga;* 7. *Eslinga;*
8. *Heilbrunna;* 9. *Nordlinga,*
- Nördlingen;* 10. *Dunckelsbila;*
11. *Leutkircha;* 12. *Kaufbeura;*
13. *Isna, Isny;* 14. *VVangena;* 15.
- Buchornia, Buchorn;* 16. *Ravenspurgum;* 17. *Biberacum;* 18. *Pful-*
- lendorfium;* 19. *Buchavia, Buchau;*
20. *Gengenbachium;* 21. *Offenbur-*
- gum;* 22. *VVila, Weil;* 23. *Reut-*
- linga, Reutlingen;* 24. *VVimpina,*
- Wimpen;* 25. *Hala Suevorum;*
26. *Zella.* 27. *Gemunda Suevorum,*
- Schwäbisch Gemünd;* 28. *Ale-*
- na, Alen;* 29. *Bopfinga;* 30. *Gien-*
- ga.* 31. *Rotevilla, Rotweil.*

DOMINIA ECCLESIASTICA.

1. *Episcopatus Augustanus, das Stifft Augspurg/ circa urbem cognominem situs est.*

2. *Epi-*

2. *Episcopatus Constantiensis*, das
Stift Costniz, ad Lacum Po-
damicum, cui annumeratur Au-
gia Dives, die Insul Reichenau.
3. *Abbatia Campidunensis*, die Ab-
ten Reimpten.
4. *Præpositura Eluvangensis*, die
Probsten Elwangen.

Abbatum, qui simul considerandi sunt
ut Principes Imperii, dominia sunt
sequentia:

1. *Abbatia Marchtalensis*, die Abten
Marchthal/ad Lacum Plumarium.
2. *Abbatia Elchingensis*, die Abten
Elchingen / haud procul ab Ul-
ma distat.
3. *Abbatia Salmansvveilerensis*, die
Abten Salmansvveiler, haud pro-
cul ab Urbe Überlinga.
4. *Abbatia VVeingartensis*, die Abten
Weingarten / ad urbem Raven-
spurgum.
5. *Abbatia Ochsenhusana*, die Abten
Ochsenhausen / Memmingam in-
ter atque Biberacum.
6. *Abbatia Irsingensis*, die Abten Ir-
singen / haud longe distat ab Im-
periali Urbe Kaufbeura.

8. Ab-

7. *Abbatia Petershusana*, die Abten Petershausen, ad urbem Constantiam.
8. *Abbatia Urspergensis*, die Abten Ursperg, ad amnem, quem vocant Mindel.
9. *Abbatia Rodensis*, die Abten Muncheroden, haud procul a Memminga distat.
10. *Abbatia Roggenburgensis*, die Abten Roggenburg, ad dominium Comitum de Fugger.
11. *Abbatia Veissenaviensis*, die Abten Weissenau/ cujus Coenabium appellatur Augia Minor, ad Ravenspurgum.
12. *Abbatia Schussenridensis*, die Abten Schussenried, ad Lacum Plumarium.
13. *Abbatia Wettenhusensis*, die Abten Wettenhausen / ad urbem Burgaviam.

Abbatissæ sunt sequentes:

1. *Abbatissa Buchaviensis*, die Aebtissin zu Buchau / ad Lacum Plumarium.
2. *Abbatissa Lindaviensis*, die Aebtissin in Lindau.

3. *Abba.*

3. *Abbatissa Monasterii Rubri*, die Aeb-
tissin zu Rotenmünster, haud
longe à Rotevilla.
4. *Abbatissa Guttenzellensis*, die Aeb-
tissin von Gutzell / infra Ul-
mam.
5. *Abbatissa Hegenbachensis*, die Aeb-
tissin von Heggelbach / ad ur-
bem Biberacum.
6. *Abbatissa Baintensis*, die Aebtissin
zu Baint / supra urbem Ravens-
purgum.

V. CIRCULUS RHENANUS SUPE-
RIOR, der Ober-Rheinische Crenß/
terminatur ab Ortu Thuringiæ Duca-
tu, Comitatu Hennebergico, & Epi-
scopatu Herbipolitano; à Septentrio-
ne habet Ducatum Brunsvicensem &
Episcopatum Paderbornensem; ab
Occasu Circulum Westphalicum, à
Meridie Archi Episcopatum Mogun-
tinum atque Rhenum ex parte; quæ
in illo consideranda veniunt, sunt se-
quentia:

- I. *Brigavia*, Brisgau / habet ab
Ortu Sylvam Nigram & Sueviam,
ab Occasu Rhenum, à Septen-
trione

trione Ortenaviam, à Meridie Pagum Basileensem.

2. *Sundgavia, Sundgau* / habet ab Orru Brisgaviam, & Rhenum, ab Occasu Comitatum Montisbelligardensem, à Meridie Episcopatum Basileensem, à Septentrione Alsatiam.

3. *Alsatia*, terminatur ab Ortu Rhe-
no, quo secatur à Suevia, ab Oc-
casu habet Lotharingiam, à Me-
ridie Sundgaviam, à Septentrio-
ne Ducatum Bipontinum; divi-
ditur

a. *In Alsatiam Superiorem, &*

b. *In Alsatiam Inferiorem.*

4. *Comitatus Mons belligardensis s. Pel-
licardensis, Gall. Mons-beliard*, ha-
bet ab Ortu Sundgaviam, ab oc-
casu & Meridie Comitatum Bur-
dundiæ.

5. *Ducatus Bipontinus, Zwenbrück* /
habet ab Ortu & Septentrione
Electorum Palatinum, ab occa-
su & Meridie Austrasiam.

6. *Landgraviatus Hassie, die Land-
grafschaft Hessen* / habet ab
ortu

ortu Thuringiam & Abbatiam Fuldensem, quam & à Meridie habet, ab Occasu Comitatum Wirgensteinensem, & Principatum Waldeccensem.

7. *Comitatus Catimeliboccensis Superior*, die Obere Grafschafft Katzenellenbogen/habet ab ortu Comitatum Erpacensem, ab occasu Palatinatum Rhenanum, à Septentrione Territorium Francofurtense.
8. *Comitatus Catimeliboccensis Inferior*, die Niedere Grafschafft Katzenellenbogen / habet ab Ortum Nassovicum, à Septentrione Comitatum Nassoviensem, ab Occasu Rhenum, à Meridie Archi-Episcopatum Moguntinum.
9. *Abbatia Fuldensis*, die Abten Fulda, habet ab ortu Comitatum Hennebergicum, à Meridie Episcopatum Herbipolitanum & Comitatum Hanoviensem, à Septentrione Landgraviatum Hassiæ, & Principatum Hirschfeldensem.
10. *Principatus Hirschfeldensis*, Hirsche Felden/

Felden / habet à Meridie Abbatiam Fuldensem, à reliquis plagis omnibus clauditur Landgraviatu Hassiæ.

11. *Principatus Waldeccensis*, das Fürstenthum Waldeck / habet ab Ortū Landgraviatum Hassiæ, ab occasu Ducatum Westphalicum, à Septentrione Episcopatum Paderbornensem, à Meridie iterum Landgraviatum Hassiæ.

12. *Comitatus Harzfeldensis*, Hatzfeld / maximam partem terminatur Comitatu Witgensteinensi, à Septentrione habet Ducatum Westphalicum.

13. *Comitatus Witgensteinensis*, die Grafschaft Witgenstein / habet ab Ortū & Meridie Landgraviatum Hassiæ, à Septentrione Comitatum Harzfeldensem.

14. *Comitatus Solmensis*, die Grafschaft Solm, à Landgraviatu Hassiæ in duas dividitur partes eam ob causam maxime terminatur isto Landgraviatu.

15. *Comitatus Nassau - Weilburgensis*, ad Comitatum Solmensem varie & multipliciter divisus,
16. *Comitatus Hanoviensis*, die Grafschaft Hanau, longo exporretus jacet tractu ab Ortus in Occasum, à Septentrione habet Comitatum Isenburgensem, à Meridie Archi-Episcopatum Moguntinum.
17. *Comitatus Isenburgensis*, Isenburg, habet ab Ortus Comitatum Hanoviensem, à Septentrione Abbatiam Fuldensensem, ab Occasu Landgraviatum Hassiæ, à Septentrione Comitatum Hatzfeldensem.
18. *Urbes Imperiales in Circulo hoc sunt sequentes:*
 1. *Vormatia*, Worms; 2. *Spira Nemetum*, Spener; 3. *Vetzlaria*, Wehlar; 4. *Francofurtum ad Mœnum*. 5. *Frideberga*. 6. *Gelnhusa*.
19. *Alia, quæ sunt parva territoria hinc inde per Circulum Rhenanum Superiori*

periores sparsa, intuitu melius cognoscuntur.

VI. CIRCULUS RHENANUS INFERIOR, der Nieder- / Rheinische Kreis / multiplici & longo magis quam lato tractu à Septentrione Meridiem versus patet, ita ut fluvium Rhenum ubique sequatur, atque Mœnum, ubi in Rhenum excurrit. Quæ consideranda veniunt in illo, sunt sequentia :

1. *Archi - Episcopatus Moguntinus*, das Erz- / Stifft Mainz / in duas divisus est partes, quæ sunt :

a. *Pars Superior*, quæ maximam partem est ad Rhenum & ad Mœnum, ita ut Francofurtense territorium sit interjectum.

b. *Pars Inferior*, est illa pars Archi - Episcopatus Moguntini, quæ est infra Mœnum, ad Palatinatum Rhenanum & Comitatum Erpacensem.

2. *Archi - Episcopatus Trevirensis*, das Erz- / Stifft Trier, ad Mosel-
ham

lam fluvium maxime & ad Rhenum; à Septentrione habet Archi-Episcopatum Coloniensem, à Meridie Præfecturam Simmerensem atque Lotharingiam; ab Occasu habet Ducatum Luxemburgicum, ab Ortū Landgraviatum Hasso-Rheinfelden-
sem.

3. *Archi-Episcopatus Colonienſis*, Das Erzbischoffthum Cöln / à Geldria secundum Rhenum longo tractu patet usque ad Archi-Episcopatum Trevirensensem; ab Occasu habet Ducatum Juliacensem, ab Ortū Ducatum Montensem.

4. *Palatinatus Rhenanus*, die Chur Pfaltz am Rhein / etiam multipliciter sparsus jacer ad Rhenum maxime, cui adjacent ab ortu potissimum Comitatus Catimelibocensis, Moguntinus Archi-Episcopatus & quidem ejus pars Inferior, à Meridie Suevia & Circulus Rhenanus Superior; à Sept. pars superior Archi-Episcopatus Mogun-

Moguntini; in hoc Circatu notanda sunt:

- a. *Præfectura Heidelbergensis*, das Amt Heidelberg / ubi Nicer in Rhenum excurrit.
- b. *Præfectura Neostadiensis*, das Amt Neustadt / è regione Heidelbergensis Præfecturæ.
- c. *Præfectura Lutrensis*, das Amt Lautern / circa Lutram fluvium.
- d. *Præfectura Oppenheimensis*, das Amt Oppenheim / ad Rhenum & Archi - Episcopatum Moguntinum.
- e. *Præfectura Crucinacensis*, das Amt Creußenach.
- f. *Præfectura Bacheracensis*, das Amt Bacherach / ad fluvium Rhenum,
- g. *Præfectura Strombergensis*, das Amt Stromberg / item ad Rhenum.
- h. *Præfectura Simmerensis*, das Amt Simmern / ad

Archi Episcopatum Trevi-
rensem.

i. *Præfectura Kirchbergensis*, Das
Amt Kirchberg.

k. *Præfectura Germersheimensis*,
Das Amt Germersheim.

l. *Præfectura Alzejana*, Das
Amt Alzen.

m. *Præfectura Mosbachensis*,
Das Amt Mosbach.

n. *Præfectura Brettenensis*, Das
Amt Bretten.

o. *Præfectura Boxbergensis*, Das
Amt Boxberg.

p. *Præfectura Utzbergensis*, Das
Amt Utzberg; hæ præfe-
cturæ partim in Palatinatu
Rhenano sita sunt, partim
extra illum.

5. *Dynastia Schleidana*, Die Grafschaft
Schleida. in Ripuaria, quæ vulgo
appellatur, die Eifel / in qua se-
quentes quoque reperiuntur Co-
mitatus.

6. *Comitatus Manderscheidensis*, Die
Grafschaft Manderscheid.

7. Co-

7. *Comitatus Reifferscheidensis*, die Grafschaft Reifferscheid.

8. *Comitatus Virnenburgicus*, die Grafschaft Virneburg.

9. *Principatus Arembergicus*, das Fürstenthum Aremberg.

VII. CIRCULUS WESTPHALICUS, der Westphälische Circul, terminatur ab Ortu Saxonia Inferiore, inprimis Ducatu Luneburgico & Brunsvicensi, ut & Comitatu Waldeccensi, â Meridie habet Ducatum Luxemburgicum & Archi-Episcopatum Trevirensen, atque Statum Nassovicum; â Septentrione autem Mare Germanicum & Visurgim, in Mare excurrentem, ab Occasu habet Belgium, maxime quidem fœderatum; observantur huc,

I. *Episcopatus Monasteriensis*, das Stifft Münster/ qui dividitur

a. *In Inferiorem*, qui terminatur ab Ortu Comitatu Diepholtano, Lacu Dumenensi; ab Occasu Republica Grœningensi, â Septentrione habet Comitatum

Emdensenſem & Ducatum Delmenhorſtanum & Oldenburgicum.

b. *In Superiorem*, qui anguſto tractu cohæret cum Inferiore, terminatur ab Ortu Comitatu Ravensbergico, ab Occaſu Comitatu Zutphanienſi, à Meridie habet Comitatum Marchiæ & Recklinghuſanum.

2. *Episcopatus Leodii*, das Stifft Lüttich / de quo dictum eſt in capite quod agit de Belgio.

3. *Episcopatus Osnabrugensis*, das Stifft Oſnabrüg / terminatur ab Ortu Principatu Mindano; à Septentrione habet Lacum Dümmeſem, & Episcopatum Monaſterienſem, quem & à Meridie & Occaſu habet, una cum Comitatu Ravensbergeuſi.

4. *Episcopatus Paderbornensis*, das Stifft Paderborn, habet ab ortu Abbatiam Corbejenſem, Haſſiam atque Viſurgim, à Septentrione Comitatum Lippenſem; à Me.

à Meridie Ducatum Westphalicum & Comitatum Waldeccensem.

5. *Abbatia Corbejensis*, die Abten Corvey; terminatur ab ortu Virguri, à reliquis plagis habet Episcopatum Paderbornensem.
6. *Ducatus Westphalia*, das Herzogthum Westphalen / ab ortu habet Comitatus Waldeccensem & Wirgensteinensem, ab Occasu Comitatum Marchiæ, à Meridie Comitatum Nassovicum.
7. *Ducatus Clivia*, das Herzogthum Cleve, terminatur ab ortu Comitatu Recklinghusano, & Episcopatu Monasteriensi superiore; à Meridie Geldria & Ducatu Montano, ab Occasu Brabantia.
8. *Ducatus Juliacensis*. das Herzogthum Jülich / terminatur ab ortu Rheno, ab Occasu Mosa fluvio; à Meridie habet Ducatus Limburgicum & Luxemburgicum, à septentrione Ducatum Cliviæ.
9. *Ducatus Montanus*, das Herzogthum Bergen / terminatur ab

Ortu Comitatu Waldeccensi atque Hassia; ab Occasu habet Ducatum Juliacensem atque Rhenum, à Meridie Comitatum Nassovicum, à Septentrione Comitatum Marchiæ.

10. *Frisia Orientalis, Ost-Friesland* / terminatur ab Ortu Comitatu Oldenburgico, à Meridie Episcopatu Monasteriensi Inferiori ab Occasu & Septentrione habet Mare Germanicum.

11. *Comitatus Oldenburgicus, die Grafschaft Oldenburg*, terminatur ab Ortu Visurgi & Comitatu Delmenhorstano; ab Occasu Frisia Orientali; à Septentrione Mari Germanico; à Meridie Episcopatu Monasteriensi Inferiore.

12. *Comitatus Delmenhorstanus, die Grafschaft Delmenhorst*, habet ab Ortu & Septentrione Visurgim, ab Occasu Comitatum Oldenburgicum; à Meridie autem Comitatum Diepholtanum.

13. *Principatus Mindanus, das Fürstenthum Minden* / habet ab Ortu

Ortu Comitatum Schauenburgicum , ab Occasu Episcopatum Paderbornensem , à Septentrione Comitatum Hogensem ; à Meridie Ravensbergensem.

14. *Principatus Verdensis*, das Fürstenthum Verden , terminatur Ducatu Luneburgico & Bremenfi , ut & Comitatu Hoyensi.

15. *Comitatus Marchia*, die Grafschaft Marck / terminatur ab Ortu Westphaliae Ducatu , à Septentrione Episcopatu Monasteriensi Superiori ; ab Occasu & Meridie habet Ducatum Montanum.

16. *Comitatus Ravensbergicus* , die Grafschaft Ravensberg , terminatur Principatu Mindano , Episcopatu Osnabrugensi , Comitatu Lippensi & Episcopatu Monasterii Superiore.

17. *Comitatus Lippensis* , die Grafschaft Lipp , terminatur Comitatu Schauenburgico , Ravensbergico , & à Meridie habet Episcopatum Paderbornensem.

18. Co-

18. *Comitatus Schauenburgicus*, die Grafschaft Schauenburg / inter Principatum Mindanum, Comitatum Spiegelbergensem atque Lippensem.
19. *Comitatus Spiegelbergensis*, die Grafschaft Spiegelberg, habet ab Ortu Episcopatum Hildesiae ab Occasu Comitatum Schauenburgicum atque Visurgim.
20. *Comitatus Pyrimontanus*, die Grafschaft Pyrmont, parvus est inter Hildesiae & Paderbornensem Episcopatum, atque Comitatum Lippensem.
21. *Comitatus Rietbergicus*, die Grafschaft Rietberg, ad Episcopatum Paderbornensem & Comitatum Lippensem atque Ravensbergensem.
22. *Comitatus Hoyensis*, die Grafschaft Hoya, habet ab ortu Ducatum Brunsvicensem, ab occasu Comitatum Diepholtanum, à Septentrione Ducatum Verdensensem; à Meridie Principatum Mindanum.

23. Co-

23. *Comitatus Diepholtanus*, die Grafschaft Diepholt, inter Comitatum Hoyensem, & Episcopatum Monasterii Inferiorem & Lacum Dummensem, Dummer - See.
24. *Comitatus Bentheimius*, die Grafschaft Bentheim / in Episcopatu Monasteriensi.
25. *Comitatus Stenfortensis*, die Grafschaft Stenfort / itidem in Episcopatu Monasteriensi.
26. *Comitatus Tecklenburgicus*, die Grafschaft Tecklenburg, inter Episcopatum Osnabrugensem & Monasteriensem.
27. *Comitatus Lingensis*, die Grafschaft Ling, inter Episcopatum Osnabrugensem & Monasteriensem.
28. *Comitatus Reckheimensis*, die Grafschaft Reckheim, in Episcopatu Monasteriensi, haud procul à Comitatu Lippeni.
29. *Reliqua* quæ sunt parva Territoria hinc inde per Circulum Westphalicum sparsa in integra tractatione Geographica sunt quærenda.

IIIX. CIRCULUS SAXONICUS INFERIOR, der Nieder-Sächsische Kreis/ terminatur ab Ortus Pomerania, Electoratu Saxonico & Marchionatu Brandenburgico; ab Occasu habet Westphaliam, Frisiam Orientalem & Mare Germanicum; à Meridie Thuringiam Hassiam & Westphaliam; à Septentrione Jutiam & Mare Balticum, Quæ heic occurrunt, sunt sequentia:

1. *Ducatus Brunsvicensis*, das Herzogthum Braunschweig/ terminatur maxime Episcopatu Hildesiae, Ducatu Magdeburgico atque Luneburgico.
2. *Principatus Grubenhagensis*, das Fürstenthum Grubenhagen/ terminatur ab ortu & Meridie Thuringia, à septentrione Ducatu Brunsvicensi, ab Occasu Visurgi.
3. *Ducatus Luneburgicus*, das Herzogthum Lüneburg/ terminatur ab ortu Marchia Brandenburgensi & Prignizia, à Septentrione habet Albim, Ducatum Holsatiae atque Megalopolitanum, ab Occasu

Occasu Ducatum Verdenssem atque Westphaliam, à Meridie Ducatum Brunsvicensem ; dividitur

- a. *In Ducatum Luneburgicum.*
proprie sic dictum, &
- b. *In Comitatum Dannebergicum,* die Graffschafft Danneberg, inter Prigniziam & Ducatum Megalopolitanum.
4. *Ducatus Magdeburgicus,* das Herzogthum Magdeburg / ab Ortu & Septentrione habet Marchionatum Brandenburgicum à Meridie Principatum Anhaltinum, ab Occasu Ducatum Brunsvicensem & Principatum Halberstadienssem.
5. *Principatus Halberstadiensis,* das Fürstenthum Halberstadt / terminatur ab Ortu & Septentrione Ducatu Magdeburgico, ab Occasu habet Ducatum Brunsvicensem, & Comitatum Wernigerodensem.
6. *Comitatus Wernigerodensis,* die Graffschafft Wernigeroda, inter
Duca.

Ducatum Brunsvicensem & Principatum Halberstadiensem, haud procul à Bructero Monte, quem vulgò vocant Blocksberg.

7. *Episcopatus Hildesiae*, das Bisthum Hildesheim / terminatur ubique fere Ducatu Brunsvicensi, à Septentrione habet Ducatum Luneburgicum.

8. *Ducatus Megalopolitanus*, das Herzogthum Mecklenburg / terminatur ab Ortu Pomerania, à Meridie Prignizia & Comitatu Dannebergensi; ab occasu Ducatu Luneburgico, à Septentrione aluitur Mari Balthico; in quo sunt:

a. *Ducatus Megalopolitanus* proprie dictus.

b. *Principatus Vandaliae*, das Fürstenthum Wenden.

c. *Ducatus Sverinensis*, das Herzogthum Schwerin.

d. *Comitatus Sverinensis*, die Grafschaft Schwerin.

e. *Dominium Rostochiense*, die Herrschaft Rostock.

f. Prin-

- f. *Principatus Ratzeburgicus*,
das Fürstenthum Ratze-
burg.
- g. *Dominium Stargardienſe*, die
Herrſchaft Stargard.
9. *Ducatus Bremensis*, das Herzog-
thum Bremen / terminatur ab
Ortu Albi, Ducatu Luneburgi-
co & Verdenſi; à Meridie habet
Comitatum Hoyenſem & Die-
pholtanum, ab Occaſu Viſurgim-
10. *Ducatus Holfatiae*, das Herzog-
thum Holſtein / terminatur ab
Ortu Mari Balſico, & Ducatu
Lauenburgico, à Meridie Albi
fluvio, ab Occaſu Mari Germa-
nico, à Septentrione Ducatu
Sleſvicenſi; in quo
- a. *Holfatia*, proprie ſic dicta,
quæ medium occupat locum,
ad Ducatum Sleſvicenſem.
- b. *Stormaria*, Stormarn, ver-
ſus Meridiem, & termi-
natur Albi fluvio,
- c. *Dietmarſia*, Dietmar-
ſen / ad Mare Germani-
cum.

d. *VVagria*, Wager, ad Mare Balthicum.

II. *Ducatus Slesvicensis*, das Hertzogthum Schleswig / quamvis ad Germaniam non referatur, tamen ob vicinitatem heic annotare lubet; terminatur ab Ortu Mari Balthico, ab Occasu Mari Germanico, â Meridie Holsatia â septentrione Dania five Jutia.

12. *Ducatus Lauenburgicus*, das Hertzogthum Lauenburg / habet ab Ortu Ducatum Megalopolitanum, ab Occasu Holsatiam, â Meridie Ducatum Luneburgicum.

IX. CIRCULUS SAXONICUS SUPERIOR, der Ober- / Sächsischer Crenß / terminatur ab Ortu Bohemia, Lusatia, Polonia atque Borussia; a Septentrione alluitur Mari Balthico; â Meridie habet itidem Bohemiam & Franconiam; ab occasu Landgraviatum Hassiæ, Notanda in hoc Circulo sunt sequentia:

I. *Saxonia Superior*, proprie sic dicta, quæ est ad Principatum Halbersta-

berstadiensem, Ducatum Magdeburgicum & Lusatiam; & dividitur in partes tres, quæ sunt

a. *Principatus Anhaltinus*, das Fürstenthum Anhalt / habet ab Ortu Ducatum Saxonicum, a Septentrione Magdeburgicum. à Meridie Circulum Salanum, Saal Kreis, qui pertinet ad Ducatum Magdeburgicum.

b. *Ducatus Saxonicus*, das Herzogthum Sachsen / terminatur ab Ortu Lusatia, ab Occasu Lipsiensi Districtu & Principatu Anhaltino; à Meridie habet Districtum Misniensem.

c. *Abbatia Quedlinburgensis*, die Abten Quedlinburg, quæ est inter Principatum Anhaltinum atque Halberstadiensem & Comitatum Rheinsteiniensem.

2. *Marchionatus Misnia*, die Marggraffschaft Meissen / terminatur ab Ortu partim Lusatia, partim

Regno Bohemico, quod & à Meridie habet una cum Franconia; ab Occasu habet Thuringiam, à Septentrione Ducatum Saxonicum & Circulum Salanum; in quo sunt

a. *Districtus Misniensis*, der Meißnische Crenß / ad Lusatiam & Ducatum Saxonicum.

b. *Districtus Lipsiensis*, der Leipzigerische Crenß / ad Ducatum Saxonicum & Districtum Misnensem.

c. *Districtus Metalliferus*, der Erzgebürgische Crenß / ad Regnum Bohemiæ & Districtum Misnensem.

d. *Comitum Schænburgensium Territorium*, ad Varisciaë fines, ubi Glaucha oppidum & Penick.

e. *Ditio Leucopetrana*, das Sachsen, Weisenthelsische Amt / ad Salam fluvium, ubi est oppidum cognomine.

f. *Episcopatus Martisburgensis*, das

das Stifft Merseburg , ad
Salam , Thuringiam tangens
& Circulum Salanum.

g. *Episcopatus Numburgensis* ,
das Stifft Naumburg/
inter Thuringiam , Distri-
ctum Lipsiensem & Duca-
tum Altenburgicum.

h. *Ducatus Altenburgicus* , das
Osterlande / five Herzog-
thum Altenburg / quem ab
occasu Sala dirimit â Thu-
ringia , a Septentrione habet
Episcopatum Numburgen-
sem.

3. *Variscia* , five, *Terra Advocatorum* ,
das Voigtland / habet ab Ortu
Districtum Metalliferum , â Me-
ridie Franconiam , â Septentrio-
ne Ducatum Altenburgicum.

4. *Landgraviatus Thuringensis* , die
Landgraffschafft Thüringen / ha-
bet ab Ortu Circulum Salanum ,
Marchionatum Misniae ; â Meri-
die Franconiam ; ab Occasu
Landgraviatum Hassiae ; â Septen-
trione Principatum Anhaltinum ;

inter multos possessores divisus est, ut ipso Aspectu melius cognosci, quam heic indicari queant ejus partes; dabo tamen eas, quæ proprio gaudent nomine:

- a. *Comitatus Schvvarzburgicus.*
- b. *Comitatus Gleichenfis.*
- c. *Dominium Erfurtense.*
- d. *Comitatus Hohensteinensis,*
- e. *Comitatus Stolbergensis.*
- f. *Dominium Mulhusanum.*
- g. *Dominium Isenacense.*
- h. *Dominium Gothanum.*
- i. *Dominium VVeimariense.*
- k. *Das Eichsfeld, sive Eyssefeld.*
- l. *Dominium Northusanum.*
- m. *Balliviatus Thuringia, Die Ballen Thüringen.*
- n. *Comitatus Beichlingensis.*
5. *Principatus Quersfurtensis, Das Fürstenthum Quersfurt, ad Episcopatum Merseburgicum & Comitatum Mansfeldensem.*
6. *Comitatus Mansfeldensis, die Grafschaft Mansfeld, ab Ortu habet Salam*

Salam fluvium, à Septentrione Principatum Anhaltinum , à Meridie Principatum Querfurtensem.

7. *Marchionatus Lusatia*, die Marggraffschafft Lausniz, ab ortu Silesiam habet, ab Occasu Marchionatum Misniæ, à Meridie Bohemiam; dividitur

a. *In Lusatiam Superiorem*, &

b. *In Lusatiam Inferiorem*.

8. *Marchionatus Brandenburgensis*, die Marggraffschafft Brandenburg / terminatur ab Ortus Polonia, à Meridie Lusatia & Ducatu Saxonico, à Septentrione Pomerania, ab Occasu habet Ducatum Luneburgicum; dividitur in quinque partes quæ sunt:

a. *Marchia Media*, die Mittel Marck.

b. *Marchia Nova*, die Neu Marck.

c. *Marchia Vetus*, die Alte Marck.

d. *Marchia Uckerana*, die Ucker Marck.

e. *Prignizia*, die Prigniz.

9. Du -

9. *Ducatus Pomeria*, das Herzogthum Pomern / terminatur ab Ortu Borussia, â Septentrione alluitur Mari Balthico â Meridie haber Marchionatum Brandenburgicum, & dividitur

a. *In Ducatum Pomeria Citeriorem*, &

b. *In Ducatum Pomeria Inferiorem*.

IX.

Bohemia.

BOHEMIÆ REGNUM, terminatur ab Ortu Comitatu Glacensi & Marchionatu Moraviæ; ab Occasu habet Varisciam & Circuium Bavaricum; â Septentrione habet Lusatiam & Ducatum Silesiæ; â Meridie habet itidem Bavariam & Circulum Austriacum; dividitur in Octodecim Circulos, qui sunt:

1. *Circulus Pragensis*, der Prager Kreis.

2. *Circulus Raconicensis*, der Rackonitzer Kreis.

3. *Circulus Slanensis*, der Slaner Kreis.

4. *Cir.*

4. *Circulus Satecensis*, der Satzner
Crantz.
5. *Circulus Litomericensis*, der Leuto
meritaner Crantz.
6. *Circulus Poleslaviensis*, der Butz
ler Crantz.
7. *Circulus Gradeciensis*, der Königs
Gräßer Crantz.
8. *Circulus Chrudimensis*, der Chru-
dimer Crantz.
9. *Circulus Zaslaviensis*, der Zas
lauer Crantz.
10. *Circulus Bechinensis*, der Bechis
ner Crantz.
11. *Circulus Caurzimensis*, der Cha-
vviziemer Crantz.
12. *Circulus Moldaviensis*, der Mols
dauer Crantz.
13. *Circulus Pracensis*, der Prachens
ser Crantz.
14. *Circulus Veronensis*, f. Bolderbo-
censis, der Brauner / oder
Bord Berder Crantz.
15. *Circulus Pilsnensis*, der Pilsner
Crantz.
16. *Circulus Egranus*, der Egrische
Crantz.

17. *Circulus Elnbogiensis*, s. Cubitanus, der Elnbogner Crayß.
18. *Comitatus Glacensis*, die Grafschaft Glatz.

X.

Silesia.

SILESIA, das Herzogthum Schlesien/terminatur ab Ortu Polonia, à Meridie habet Moraviam atque Hungariam; ab Occasu Bohemiam atque Lusatiam à Septentione iterum Poloniam; dividitur autem

1. In *Ducatum Silesiae Superiorem*, in quo sunt

- a. *Principatus Tescohenensis*, das Fürstenthum Teschen.
- b. *Ducatus Troppaviensis*, das Herzogthum Troppau.
- c. *Principatus Carnoviensis*, das Fürstenthum Jägerndorf.
- d. *Principatus Ratiborensis*, das Fürstenthum Ratibor.
- e. *Principatus Oppoliensis*, das Fürstenthum Oppeln.
- f. *Principatus Grotkoviensis*, das Fürstenthum Grotkau.

g. Prin-

-
- g. *Principatus Monsterbergensis*, das Fürstenthum Münsterberg.
- h. *Baronatus Plesnensis*, die Herrschaft Plessen.
- i. *Dynastia Beuthiniana*, die Herrschaft Beuthen.
2. *In Silesia Ducatum Inferiorem*, in quo sunt;
- a. *Principatus Breslaviensis*, das Fürstenthum Breslau.
- b. *Principatus Schvidnicensis*, das Fürstenthum Schweidnitz.
- c. *Principatus Iauraviensis*, das Fürstenthum Jauer.
- d. *Principatus Lignicensis*, das Fürstenthum Ligniz.
- e. *Principatus Bregensis*, das Fürstenthum Brieg.
- f. *Principatus Oelsnensis*, das Fürstenthum Oels.
- g. *Principatus Volaviensis*, das Fürstenthum Wolau.
- h. *Principatus Glogaviensis*, das Fürstenthum Glogau.
- i. Prin-

- i. *Principatus Saganensis*, das Fürstenthum Sagan.
- k. *Principatus Crosnensis*, das Fürstenthum Crossen.
- l. *Dynastia Vartenburgensis*, die Herrschaft Wartenburg.

XI.

Moravia.

MORAVIÆ MARCHIONATUS, das Marggrafthum Mähren / habet ab Ortu Principatum Teschinensem & Hungariam; à Septentrione Oppaviensem Ducatum & Grotkoviensem; ab Occasu Circulum Chrudimensem, Zaslaviensem & Bechiniensem, à Meridie Austriam; in hoc sunt

- 1. *Circulus Iolaviensis*, der Iglauer Kreis.
- 2. *Circulus Znaimensis*, der Znaimische Kreis.
- 3. *Circulus Brunnensis*, der Brunnische Kreis.
- 4. *Circulus Olmutiensis*, der Olmützer Kreis.

5. *Cir.*

5. *Circulus Prerovienſis*, der Preroviſche Crantz.

6. *Circulus Rhadienſis*, der Rhadiſche Crantz.

XII.

Dania.

DANIÆ proprie dictæ Regnum, ut à Norvvegia ſeparatum eſt, & Roſchildenſi aliisque pacificationibus, Hallandia, Scania & Blekinga oblatae ſunt, totum ex Inſulis Balthici Maris ac quibusdam Peninſulis conſtat, ab Ortū Hallandiam habet & Scaniam, à Septentrione Sueciam atque Norvvegiam, ita quidem ut Maria interluant; ab Occaſu Mare Germanicum. Quæ igitur heic conſiderari debent, ſunt ſequentia:

I. INSULÆ MAJORES, quarum ſunt duæ, nimirum

1. *Seelandia*, die Inſul Zeeland, ad fretum iſtud famoſum, quod vulgo appellatur, der *Sunt*; ab Ortū & Meridie habent Mare Balthicum, ab Occaſu Fretum iſtud Maris Balthici; quod vulgo

gö vocatur der grosse Belt/ a septentrione alluitur sinu Codano.

2. *Fionia*, Funen, inter utrumque Maris Balthici fretum quorum unum est, der grose Belt/ alterum autem, quod Jutiam tangit, der kleine Belt.

II. INSULÆ MINORES, quarum sunt novem, nimirum

1. *Lalandia*, Laland, itidem in Mari Balthico sita, subjacet Seelandiæ.
2. *Falstria*, nimis angusto freto, ut fluvii speciem habeat dirimitur à Lalandia quam ab Occasu habet.
3. *Mona*, hisce proxima inter Seelandiam fere, & Insulam Falstriam.
4. *Langelandia*, s. Insula longa, à forma sua ita nominata, utpote quæ longo tractu in freto majore Maris Balthici à Meridie versus Septentrionem exporrigitur.
5. *Arroa*, Arroë, Fioniæ subjacet, ab Ortus Langelandiam respiciens.
6. *Samson*, est supra Fioniam, ab Occasu Jutiam respiciens.

7. *Solt-*

7. *Soltholm*, inter Scaniam & Jutiam.

8. *Bornholmia* f. Boringia, longius ortum versus rejecta est in Mari Balthico, Blekingiam à Septentrione respiciens.

9. *Insula Huen* f. *Ween*, inter Scaniam & Seelandiam, Tychonis de Brahe Uraniburgo incluta.

III. JUTIA, *Sütland* / Peninsula, alluitur ab Ortu sinu Codano, à Septentrione Oceano Septentrionali, ab Occasu Mari Germanico; à Meridie cum Ducatu Slesvicensi cohæret; dividitur autem in quatuor districtus f. Diœceses:

1. *Diœcesis Rippenfis*, der District Ripen, ad Mare Germanicum atque Ducatum Slesvicensem.

2. *Diœcesis Arhusiensis*, der District Arnhausen, alluitur ab Ortu sinu Codano; ab Occasu habet Diœcesin Ripensem.

3. *Diœcesis Viburgensis*, der District Viburg, inter Ripensem & Arhusiensem, à Septentrione habet Diœcesin Alburgensem.

4. *Diœ.*

4. *Diæcesis Alburgenſis*, der Distrikt Alburg, ultima est ad Oceanum Septentrionalem.

XIII.

Norvvegia.

NORWEGIÆ REGNUM terminatur ab Ortu Suecia & Lapponia Russorum ab Occasu atque Septentrione alluitur Oceano Septentrionali, quem & à Meridie habet, Dividitur autem sequenti modo:

1. *Præfectura Bahusia*, die Provinz Bahus, ad Sinum Codanum, ab Ortu habet Gothiam, à Septentrione Præfecturam Aggerhusiæ ab Occasu Mari alluitur.
2. *Præfectura Aggerhusia*, die Provinz Aggerhus, terminatur ab Ortu Dalecarlia & Vermelandia; ab Occasu Præfectura Bagenſi, à Septentrione Nidrosiensi, à Meridie alluitur Oceano Septentrionali.
3. *Præfectura Bergensis*, die Provinz Bergen / terminatur ab Ortu Ag-

Aggerhusia, ab Occasu & Meridie alluitur Oceano Septentrionali, à septentrione habet Nidrosiam.

4. *Praefectura Nidrosiensis* s. Tronthe-
mensis, die Provinz Trontheim;
terminatur ab ortu Nordlandia,
ab occasu & septentrione habet
Oceanum Septentrionalem; à Me-
ridie Bergensem & Aggerhusiam.
5. *Praefectura Warhusia*, die Provinz
Warhus / est ultima Norvve-
giæ pars, supra Lapponiam Sueci-
cam, ad Mare Album & Mos-
coviæ partem.

His accedunt Insulæ sequentes:

1. *Islandia*, die Insel Ysland, in
Oceano Deucaledonio, per quam
ductus est Circulus Polaris Arcti-
cus.
2. *Insulæ Hittlandicæ*, s. Schettlandi-
cæ, die Inseln Hittland s. Schett-
land, propius absunt a Norvve-
gia.
3. *Insulæ Ferröenses*, s. Gleffariæ, die
Inseln Ferrs, inter Islandiam &
Insulas Hittlandicas.

4. *Grönlandia*, die Insel Grönland, è regione Yslandiæ, propius abest ab America, quam ab Europa.

XIV.

Suecia.

REGNUM SUECIÆ, das Königreich Schweden / ab Ortū habet Mare Album & Russiam, ab Occasu Norvvegia obtenditur; à Septentrione habet Lapponiam Russorum, Lapponiamque Norvagorum; à Meridie Mari Balthico, sinu Bothnico atque sinu Finnico interluitur; & sequenti modo dividitur:

- I. SUECIA proprie si dicta, quæ habet ab ortu sinum Bothnicum, ab Occasu Præfecturam Aggerhusiam, à Meridie Gothiam; in qua observantur:

1. *Uplandia*, Upland.
2. *Sundermannia*, Sundermanland.
3. *Westermannia*, Westermanland.
4. *Nerecia*.
5. *Dalecarlia*, Dalekerlia.

- II. GOTHIA, Gothland, habet ab Ortū Mare Balthicum, ab occasu respicit Daniam & alluitur Oceano Septentrio-

tentrionali ; a Septentrione habet Sueciam proprie sic dictam ; in qua sunt :

1. *Gothia*, Orientalis, Ostro Gothia, Ost- Gothland. 2. *Smalandia*, Smaland. 3. *Olandia*, die Insul Oeland. 4. *Gothlandia*, Gothlando, Guthland. 5. *Gothia Occidentalis*, Westrogothia, West- Gothland. 6. *Vermelandia*, Wer- meland. 7. *Dalia*. 8. *Hollandia*. 9. *Scandia*, Schonen. 10. *Blekingia*, Blekingen.

III. **NORTLANDIA**, Nordland / al- luitur ab Ortus Bothnico sinu, ab Occasu habet Præfecturam Nidro- siensem, in qua

1. *Gestricia*. 2. *Helsingia*. 3. *Medelbadia*. 4. *Iemptia*. 5. *Angermannia*, Angermanland. 6. *Bothnia*. 7. *Lapponia*, Lappland.

IV. **FINNIA**, Einnland, habet ab Ortus Moscoviam, ab Occasu sinum Both- nicum, à Meridie sinum Finnicum ; in qua

1. *Finnlandia*, proprie sic dicta. 2. *Carelia*. 3. *Cajania*. 4. *Savolaxia*. 5. *Ta-*

5. *Tavasthia*. 6. *Nylandia*. 7. *Kexholmia*.

V. *Ingria*, *Ingermannland*, ad *Petropolin*, *Ladoganum Sinum*, atque *Finnicum*.

VI. *Livonia*, *Liefland*, habet ab *Ortu Moscoviam*, ab *Occasu Livonicum sinum*, à *Meridie Curlandiam*.

XV.

Polonia.

POLONIA, *Pohlen* / terminatur ab *Ortu Moscovia*, a *Septentrione Borussia* atque *Lithuania*, à *Meridie* habet *fluvium Niester* & *Hungariæ partem*. Dividitur autem sequenti modo:

I, POLONIA MINOR, inter *Poloniam Majorem* atque *Russiam Rubram*, in qua observantur

1. *Palatinatus Cracoviensis*, die *Woywodschaft Cracau*, ad *Hungariæ fines*.

2. *Palatinatus Sandomiriensis*, die *Woywodschaft Sandomia* / inter *Palatinatus Cracoviensem* & *Lublinensem*.

3. Pa-

3. Palatinatus Lublinensis, die Woyewodschaft Lublin, ad Russiæ Rubræ & Masoviæ fines.

II. POLONIA MAJOR, inter Pomeraniam, Porussiam & Poloniam Minorem, in qua deprehenduntur

- I. *Polonia Major*, proprie dicta, in qua sunt

a. *Palatinatus Posnaniensis*, die Woyewodschaft Posen, ad Germaniæ fines.

b. *Palatinatus Calissiensis*, die Woyewodschaft Kalisch, terminatur ab Occasu Posnaniensi Palatinatu.

c. *Palatinatus Siradiensis*, die Woyewodschaft Siradien ad Silesiæ atque Poloniæ Minoris fines.

d. *Palatinatus Lenciziensis*, die Woyewodschaft Lencitz, inter Ravensem atque Siradiensem Palatinatum.

e. *Palatinatus Ravensis*, die Woyewodschaft Rava, inter Masoviam atque Lenciziensem Palatinatam

2. *Masovia*, Das Land Masoyen, inter Polesiam Lithuaniam Poloniam Majorem & Minorem, in qua:

a. *Masovia* proprie sic dicta.

b. *Podelassia*, f. Podlachia; Palatinatus Bielicensis, die **Woywodschafft Bielsk**.

3. *Cajavia*, Cajavi, inter Ducatum Magnum Lithuaniae, à Septentrione habet Borussiam; in qua sunt

a. Palatinatus Brestiensis, die **Woywodschafft Bresty**, ad Palatinatum Plocensem & Vistulam.

b. Palatinatus Inoloczensis f. Juniusladiaviensis, die **Woywodschafft Inowvlocz**, ad Pomerelliam.

III. RUSSIA RUBRA, Roth-Neussen/ inter Lithuaniam atque Walachiam, in qua sunt:

1. *Russia Rubra*, proprie sic dicta, in qua

a. Palatinatus Limborensis; f. Leopoliensis, die **Woywodschafft Lemberg**, f. Lu

vovovv

vvovv, inter Russiam Minorem atque Podoliam.

b. *Palatinatus Belcensis*, die Wojwodschafft Belz, ad Poloniae Minoris fines.

c. *Palatinatus Chelmenfis*, die Wojwodschafft Chelm, ad Lublinensem atque Belciensem Palatinatum.

2. *Volhynia*, das Land Volhynien / habet à Septentrinne Polesiam à Meridie Podoliam.

3. *Podolia*, das Land Podolien / ad Volhyniam, atque Walachiae fines.

4. *Ucrania*, Ukraine, inter fluvium Niester & Nieper, ad Moscoviam Nigram; in qua

a. *Palatinatus Kioviensis*, die Wojwodschafft Kiovv, ad fluvium Nieper, qui olim dictus est Borysthenes.

b. *Palatinatus Braclaviensis*, die Wojwodschafft Braclavv, ad Walachiae fines.

XVI.

Lithuania.

MAGNUS DUCATUS LITHUANIAE,
das Groß-Herzogthum Lithauen, inter
Russiam Nigram, Rubram atque Maso-
viam; dividitur in tres partes:

I. LITHUANIA, proprie sic dicta, in-
ter Samogithiam atque Russiam Li-
thuanicam, in qua

1. *Palatinatus Vilnensis*, die Woy-
wodschafft Vilnavv, communes
habet cum Mindenſi Palatinatu
fines.

2. *Palatinatus Trocensis*, die Woy-
wodschafft Trockie, ad Palati-
natum Novogrodiensem & Biels-
censem.

3. *Palatinatus Bressiciensis*, die Woy-
wodschafft Bressici, inter Volhy-
niam & Palatinatum Novogrodiem-
sem.

II. RUSSIA LITHUANICA, das Li-
thuanische Reußen ſ. Russia Alba,
inter Samogithiam, Borussiam atque
Moscoviam; in qua

I. Pa-

1. *Palatinatus Novogrodiensis*, die Woywodschaft Novogrodeck, inter Lithuaniam propriam Pole-
siamque, ad Masoviae fines.
2. *Palatinatus Mscislaviensis*, die Woywodschaft Mscislavv, habet ab
Ortu Ducatum Severiensem.
3. *Palatinatus Minsciensis*, die Woywodschaft Minshie, ad fines Li-
thuaniae propriae.
4. *Palatinatus Vitepskiensis*, die Woywodschaft Witepsk, infra Polo-
censem, ab Ortu habet Smolens-
kiensem.
5. *Palatinatus Polocensis*, die Woywodschaft Polozkie, ad Russiam
Nigram Livoniamque Polonicam.
6. *Palatinatus Smolenscensis*, die Woywodschaft Smolenskoyv, ad Ba-
dinum Montem & Palatinatum
Tepscensem.

III. SAMOGITIA, Samogiethen, infra
Churlandiam, ab Occasu habet Mare
Balthicum, à Meridie Lithuaniam
Propriam.

XVII.

Borussia.

BORUSSIA s. PRUSSIA, Preussen /
terminatur ab Ortu Lithuania Pro-
pria

pria, ab Occasu Pomerania; à Septentrione alluitur Mari Balthico; & à Merdie habet utramque Poloniam; dividitur autem sequenti modo:

I. PORUSSIA POLONICA, das Polnische Preussen / in qua

1. *Pomerellia, Klein Pommern, ad Pomeraniam & Palatinatum Calissiensem.*
2. *Præfectura Mariaburgensis, das Marienburgische Gebieth / ad utrumque latus Vistulæ.*
3. *Præfectura s. Palatinatus Culmensis, die Culmische Starosten / ad Ploccensem Palatinatum & fl. Vistulam.*
4. *Palatinatus Warmiensis, die Warmländische Starosten / ad Sinum, qui vulgo dicitur Frisch Haff, & Borussiam Brandenburgicam.*

II. BORUSSIA BRANDENBURGICA, das Brandenburgische Preussen / in qua sunt

1. *Sambia, Samland.*
2. *Natangia, Natangen.*
3. *Hockerlandia, Hochoerland.*

His

His annumeratur

CHURLANDIA, Churland / quæ terminatur à Septentrione Livonico sinu atque Livonia, à Meridie Samogithia; ab Occasu alluitur Mari Balthico.

XVIII.

Moscovia.

MOscovia s. RUSSIA MAGNA s. RUSSIA NIGRA, Moscau / terminatur ab Ortu iisdem, quibus Europa finitur, terminis, fluviis scilicet Obyo atque Tanai; ab Occasu habet Poloniam atque Sueciam; à Meridie Tartariam Europæam; à Septentrione habet Oceanum Septentrionalem. Dividitur autem sequenti modo:

1. MOSCOVIA OCCIDENTALIS, West-Rußland / ad Polonorum fines in qua considerantur:

1. *Ducatus Moscovia*, das Herzogthum Moscau.
2. *Ducatus Severiensis*, das Herzogthum Severien.
3. *Ducatus Smolenscensis*, das Herzogthum Smolensko.
4. *Ducatus Wolodimiria*, das Herzogthum Wolodimir.

5. Kio-

5. *Kiovia*, die Provinz Kiovv.
6. *Tueria*, die Landschaft Tver.
7. *Reschovia*, die Landschaft Reschovv.
8. *Bileskia*, die Landschaft Bielsky.
9. *Ducatus Pleskoviensis*, die Landschaft Pleskovv.
10. *Novogardia*, die Landschaft Novogorod.
11. *Ducatus Czernikoviensis*, das Herzogthum Czernichovv.
12. *Ducatus Vorotiniensis*, das Herzogthum Worotin.
13. *Ducatus Rezani*, das Herzogthum Rezan.
14. *Pola*, die Landschaft Pole,
15. *Mordua*, die Landschaft Mordua.
16. *Ducatus Novogardiensis Inferior*, Nisi. Novogorod.
17. *Susdalia*, das Herzogthum Susdal.
18. *Rosthovia*, die Landschaft Rostovv.
19. *Ieroslavia*, die Landschaft Ieroslau.
20. *Biela*,

20. *Biela Ozora*, die Landschaft Biele Jezora.

21. *Ducatus Wologda*, das Herzogthum Wologda.

22. *Kargapolia*, die Landschaft Kargapol.

23. *Onega*, die Landschaft Onega, ad Lacum cognominem.

24. *Dunia*, die Landschaft Dvvina.

II. MOSCOVIA ORIENTALIS, Ost-Rußland.

1. *Iugaria*, die Landschaft Juhorsky.

2. *Petzora*, die Landschaft Petzora.

3. *Ducatus Condinsky*, die Landschaft Condinsk,

4. *Perma*, die Landschaft Permsky.

5. *Ustiugà*, die Landschaft Ustiuch.

6. *Viatka*, das Herzogthum Wiatsky.

7. *Cabartina*, die Carbatinische Landschaft.

8. *Cartalina*, die Cartalinische Landschaft.

III. TARTARIA MOSCOVITICA, die Moscovittische Tartaren / ad Obyum

Obyum flumen & Mare Caspium,
in qua

1. *Regnum Astracanicum*, das Königs-
reich Astracan.
2. *Regnum Bulgaricum*, das Königs-
reich Bulgar.
3. *Regnum Casanum*, das Königreich
Cassan.
4. *Regnum Siberia*, das Königreich
Siberien.
5. *Samojeda*, die Landschaft Sa-
mojede.
6. *Cyrassia*, & alia.

IV. LAPPIA MOSCOVITICA, das
Moscowitische Lappland / ad Mare
Albanum & Suecorum fines; in qua

1. *Grandvicensis Leporia*, Bella Mo-
reskoy Leporie.
2. *Leporia Tersa*, Treskoyleporie.
3. *Leporia Maritima*, Muremanskoy
Leporie.

XIX.

Tartaria Minor.

TARTARIA MINOR, die kleine Tar-
taren / inter Moscoviam, Pontum Euxi-
num, Palum Maotidem, Tanaim, Uera-
niamque; in qua notantur

1. Cber

1. *Chersonesus Taurica*, inter Pontum Euxinum & Palum Mæotidem.
2. *Tartari Præcopensis*, die Præcopensische Tartarn.
3. *Tartari Grimenfes*, die Gremische Tartarn.
4. *Tartari Circassi*, die Circassische Tartarn.
5. *Tartari Calmuchi*, die Calmuckische Tartarn.
6. *Tartari Naganenfes*, die Nagaische Tartarn.
7. *Tartari Oczacovienses*, die Oczacovische Tartarn.
8. *Tartari Peflaravienses*, die Peflarabische Tartarn.
9. *Tartari Budziacenfes*, die Budzarskische Tartarn.
10. *Tartari Dobrucinenfes*, die Dobruzinische Tartarn.
11. *Tartari Czeremiffi*, die Czeremissische Tartarn.
12. *Tartari Lipkovienses*, die Lipker Tartarn.

His accedunt COSACI, qui funt

1. *Cofaci Zaporovienses*, die Zaporopskische Cosacken / ad Borysthenem habitantes.
2. Co-

2. *Cosaci Donskii*, die Donische Cosacken / ad Tanaim fluvium.

XX.

Hungaria & Turcia Europæa.

1. HUNGARIA, Ungarn. terminatur ab Ortu Transylvania & Severia, ab Occasu habet Moraviam, Austriam & Stiriam, à Septentrione Poloniam; dividitur autem

I. IN HUNGARIAM SUPERIOREM, ubi præcipui Comitatus sunt:

1. *Comitatus s. Palatinatus Posoniensis*, die Grafschaft Posen.
2. *Comariensis Comitatus*, die Grafschaft Comorra.
3. *Comitatus Nitriensis*, die Grafschaft Neutra.
4. *Comitatus Transchinienſis*, die Grafschaft Transchin.
5. *Comitatus Turocensis*, die Turockensische Grafschaft.
6. *Comitatus Arvensis*, die Dravische Grafschaft.

7. Co-

7. *Comitatus Liptoviensis*, die Liptovische Grafschaft.
8. *Comitatus Bristiciensis*, die Bristrische Grafschaft.
9. *Comitatus Zepusiensis*, die Zipfer Gespanschaft.
10. *Palatinatus Tirnaviensis*, die Tirnauische Gespanschaft.
11. *Comitatus Gevvinariensis*, die Gewinuarische Grafschaft.
12. *Comitatus Abanviviariensis*, die Abaviwarische Grafschaft.
13. *Comitatus Sariensis*, die Sarosische Grafschaft.
14. *Comitatus Ungghensis*, die Ungwarische Grafschaft.
15. *Comitatus Perigiensis*, die Pereggazische Grafschaft.
16. *Comitatus Maramarosiensis*, die Maramarusische Grafschaft.
17. *Comitatus Ugholsiensis*, die Ugochische Grafschaft.
18. *Comitatus Zatmariensis*, die Grafschaft Zatmar.
19. *Comitatus Simliniensis*, die Simlinische Grafschaft.
20. *Comitatus Barzodiensis*, die Parsodische Grafschaft.

21. *Comitatus Hevvesensis*, die Grafschaft Hevvetz.
 26. *Comitatus Novigradensis*, die Grafschaft Novigrad.
 23. *Comitatus Pestiensis*, die Grafschaft Pesth.
 24. *Comitatus Barhiensis*, die Bathymosterische Grafschaft.
 25. *Comitatus Bodrogenensis*, die Grafschaft Bodrog.
 26. *Comitatus Zolnoccensis*, die Zolnockische Grafschaft.
 27. *Comitatus Ordiensis*, die Oradisische Grafschaft.
 28. *Comitatus Temesuesensis*, die Temeswarische Grafschaft.
- II. IN HUNGARIAM INFERIOREM,
in qua
1. *Comitatus Soproniensis*, die Sopronische Grafschaft.
 2. *Comitatus Musuniensis*, die Musanische Grafschaft.
 3. *Comitatus Javarensis*, die Jaurisnensische Grafschaft.
 4. *Comitatus Zaladensis*, die Salasdische Grafschaft.
 5. *Comitatus Vespriensis*, die Grafschaft Vespri.

6. *Comitatus Strigoniensis*, die Grafschaft Gran.
7. *Comitatus Albensis*, die Albensische Grafschaft.
8. *Comitatus Simigiensis*, die Simieogische Grafschaft.
9. *Comitatus Sigetensis*, die Sigetische Grafschaft.
10. *Comitatus Tolniensis*, die Tolntische Grafschaft.
11. *Comitatus Baraniensis*, die Grafschaft Waranvi, hi sunt præcipui.

II. SLAVONIA, terminatur ab Ortu Danubio, ab Occasu Stiria & Croatia, à Meridie Savo, a Septentrione Dravo.

III. CROATIA, ad Dalmatiam, Slavoniam, Istriam atque Stiriam.

IV. BOSNIA, terminatur ab Ortu Severia, ab Occasu Croatia, à Meridie Dalmatia, à Septentrione Slavonia.

V. DALMATIA, terminatur ab Ortu Albania, ab Occasu Istria.

VI. SERVIA, terminatur ab Ortu Bulgaria, ab Occasu Bosnia & Dalmatia,

â Meridie Dalmatia, Albania, Macedonia, a Septentrion Danubio.

VII. TRANSYLVANIA, das Fürstenthum Siebenbürgen / terminatur ab Ortus Moldavia, & parte quadam Vallachia, ab Occasu habet Hungariam; â Meridie Walachiam, â Septentrione Poloniam.

VIII. MOLDAVIA, Moldau / terminatur ab Ortus Ponto Euxino, ab Occasu Transylvania, â Meridie Danubio & Vallachia, â Septentrione Podolia.

IX. WALLACHIA, ad Moldaviam, quam â Septentrione habet, ab Occasu Transylvaniam, â Meridie Danubium.

X. BULGARIA, inter Serviam atque Romaniam.

XI. ROMANIA, ad Mare Nigrum s. Pontum Euxinum.

XXI.

Græcia.

GRÆCIA, Griechenland / ad Asiae fines & Archipelagum, terminatur Dalmatia,

tia, Servia, Bulgaria & Thracia; ab Occasu alluitur Mari Jonico & parte quadam Maris Mediterranei; ab Ortus est Mare Aegeum s. Archipelagus; notantur in ea
I. ALBANIA, ad Mare Adriaticum atque Jonicum.

II. EPIRUS, ad Mare Jonicum.

III. MACEDONIA, ad Romaniam.

IV. THESSALIA, infra Macedoniam.

V. LIVIDIA, mediam occupat Græciam.

VI. MOREA, olim Peloponnesus.

His accedunt aliquot Insulae Majores, quæ sunt:

I. CANDIA, olim Creta, in Mari Mediterraneo.

II. NEGROPONTE, olim dicebatur Eubœa;

Insulae aliquot Minores:

I. LEUCADIA.

II. CORCYRA.

III. CEPHALONIA.

IV. ZAZYNTHUS.

V. ECHINADES.

VI. CYTHERA.

VII. INSULÆ CYCLADES.

IIIX. INSULÆ SPORADES.

IX. INSULÆ NEUTRALES.

XXII.

Asia.

ASIA dividitur potissimum in sex partes,
quæ sunt

I. TURCIA ASIA s. Turcia Asiatica,
ubi

I. *Natolia*, in qua

a. *Natolia stricte*, sic dicta.

b. *Amasia*.

c. *Caramannia*.

d. *Alaudulia*.

e. *Insulae aliquot*.

2. *Soria*, quæ dividitur

a. *In Præfecturam Aleppensem*.

b. *In Præfecturam Tripolitanam*.

c. *In Præfecturam Damascenam*.

3. *Arabia*, ubi

a. *Arabia Felix*.

b. *Arabia Deserta*.

c. *Arabia Petraea*.

4. *Georgia*, ubi

a. *Mingrelia*, in qua

a. *Mingrelia* proprie sic dicta.

b. *Imereta* s. *Bassa Bione*.

c. *Curia* s. *Curiel*.

β. *Georgia*, proprie dicta, in qua

a. *Provincia Carthuel.*

b. *Regnum Gaguetia, Caket.*

5. *Turcomannia.*

6. *Provincia Diarbecker.*

II. *REGNUM PERSICUM*, quod dividitur in XIV. Provincias sequentes.

(1.) *Fars.* (2.) *Susistan.* (3.) *Erack.*

(4.) *Adirbeitzan.* (5.) *Sirvan.*

(6.) *Kilian.* (7.) *Siursian.* (8.) *Chorasasan.* (9.) *Sablustan.* (10.) *Sesistan.*

(11.) *Candahar.* (12.) *Maceran.* (13.) *Kirman.* (14.) *Send.*

(15.) *Ormus Insula* iis annumeratur.

III. *INDIA ORIENTALIS*, in qua

1. *Imperium Magni Mogolis.*

2. *Peninsula intra Gangem.*

3. *Peninsula extra Gangem.*

IV. *TARTARIA MAGNA ASIATICA.*

V. *IMPERIUM SINARUM.*

VI. *INSULÆ ASIATICÆ*, quæ sunt

1. *Ceylanum.*

2. *Insula Maldivia.*

3. *Insula Sumatra.*

4. *Insula Borneo.*

5. *Insula Celebes.*

6. *In-*

6. *Insula Molucca.*
7. *Insula Iava.*
8. *Insula Philippina.*
9. *Insula Latronum.*
10. *Insula Sinenses.*
11. *Imperium Iapanicum.*
12. *Iedso.*

XXIII.

Africa.

AFRICA dicitur habere formam Cordi non abfimilem, vel Triangulo, quare in tres Angulos eam diviserunt Geographi.

1. ANGULUS OCCIDENTALIS, in quo

1. *Mauritiana, in qua*
 - a. *Regnum Fessanum.*
 - b. *Regnum Marocense.*
 - c. *Regnum Algericanum.*
 - d. *Regnum Tunetanum.*
 - e. *Regnum Tripolitanum.*
 - f. *Regnum Barcanum.*
2. *Bilidulgerid.*
3. *Desertum Sara.*
4. *Nigritia.*
5. *Littus Guinea.*

II. ANGULUS ORIENTALIS, in quo

1. REGNUM ÆGYPTI.

2. REGNUM NUBIÆ.

3. REGNUM ABYSSINIÆ.

III. ANGULUS MERIDIONALIS, in quo

1. *Littus Congo.*

2. *Littus Cafferia.*

3. *Littus Zanguebaria.*

4. *Regnum Monomotapa.*

IV. *Diverse*, in Mari notantur INSULÆ, quæ sunt

1. *Insula Canaria.*

2. *Insula Hesperides s. Gorgones.*

3. *Insula Madagascar.*

4. *Parvæ nonnullæ aliæ Insulæ.*

XXIV.

America.

AMERICA dividitur

1. IN AMERICAM SEPTENTRIONALEM, in qua

1. *Mexico s. Nova Hispania.*

2. *Nova Mexico.*

3. *Florida.*

4. *Canada.*

II. IN AMERICAM MERIDIONA-
LEM, in qua

1. *Terra Firma.*
2. *Regnum Peruanum, Peru.*
3. *Chille.*
4. *Terra Magellanica.*
5. *Tucumannia.*
6. *Regio Argentea.*
7. *Brasilia.*
8. *Regio Amazonum.*

III. INSULÆ circa Americam multæ
enumerantur; hisque omnibus addi potest
Descriptio Terrarum, uti dicuntur, inco-
gnitarum.

Ceterum, BENEVOLE LECTOR, li-
ceat sub finem Te Verbis *Isaaci Habrechtii*
alloqui, Teque monere, ut cogites in om-
ni Via Tua, nos hic peregrinari & in cœ-
lis Politevma quærere nosque, ut Cicero di-
cit, Diversorium tantum in Terris habere,
non autem habitandi domicilium; nam

Vita Viatoris quasi transitus; omnia
finem,

Quid quid hic immundus Mundus
honorat, habet.

Tran-

Transit Honos, transit fortuna, pecu-
nia transit,
Mente Deo similis corpore transit
homo:
Transivere Patres, simul hinc transi-
bimus omnes,
In Cœlo Patriam, qui bene transit,
habet.

FINIS.

Knaus, Johann Christoph,

Geographia generalis

Tubinga 1732

Geo.u. 197

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10429515-9

VD18 14487810-001